

מערכות ים
בטאון חיל הים

96
כסלו תש"ל
נובמבר 1969

בפתח הבטאון

מערכות ים
נשאו חיל הים

קורא יקר

✦ בכנס קציני החיל סקר מפקד חיל-הים, אלוף אברהם בוצר את לקחי פשיטות הקומנדו הימי וציין את האתגרים העומדים לפני החיל כיום. הוא סיכם באומרו: "...אנו עומדים לפני מאמץ ממושך, המחייב את כולנו לכוננות, לעירנות ולמסירות. המשימות הן כבדות ומשוכנעני שכל חייל בחיל-הים יתרום את חלקו לביצוען המושלם."

✦ התפתחותו של צי הסוחר הישראלי מוכתבת על-ידי גורמי הביטחון והמשק. השקעות ניכרות הושקעו בספנות הישראלית בשנות קיומה וכיום היא מגיעה ללמעלה ממיליון וחצי טונות מעמס — הישג נאה למדינה קטנה וצעירה כישראל. הכתבה עומדת על בעיות היסוד של צי הסוחר הישראלי ומגמותיו לעתיד.

✦ השנים 1968—1969 נתאפיינו בציי העולם בבדיקה מחודשת של כל הכרוך בעוצמה ובלוחמה ימית. במפקדות הציים נבחנים תפקידיהם של סוגי כלי-השיט המלחמתיים בתחומי התקיפה, ההגנה וההרתעה. בכתבה "ציי העולם 1969" הושם הדגש על הערכים המשתנים במערכי הלוחמה הימית.

✦ "המהלומה המוחצת", כתבה המתארת מבצע קלאסי של ה"קומנדו-הימי, והסקירה — "ההחפה בחוף אברדרג", הסוקרת הנחות כוח משוריין בחוף מצרים — ממחישות את המשמעות של התקיפה העקיפה בים, כאשר ניתן להגיע לעורף האויב ב"מאמץ קל יחסית ובהפעלת כוח קטן."

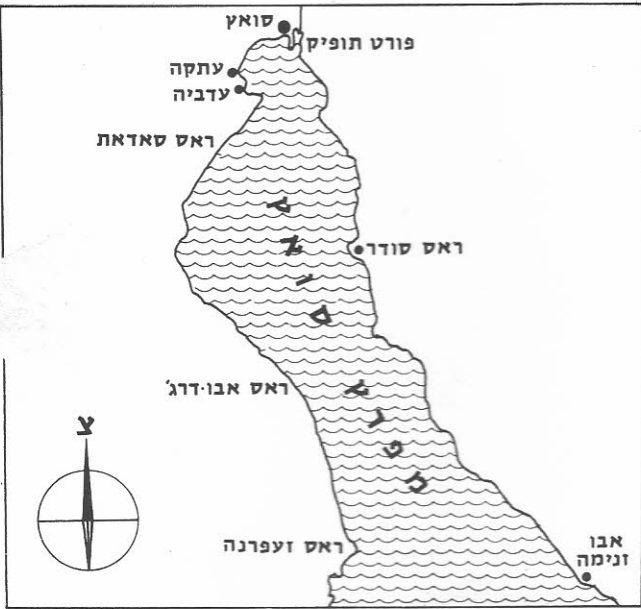
✦ הסקירה "דיוקן של צולל" מנסה להציג את תכונותיהם ואופיים של לוחמי הקומנדו-הימי הישראלי. הם אנשי הדממה, לוחמים מעולים, ובעלי כשרים ותכונות נדירים. כל אלה מתגלמים בנערים פשוטי הליכות, חייכניים וחמימי רגש.

✦ "כחול-לבן בסיני" — זוהי כתבה על "הסיירת" של חיל-הים, אשר משייטת לאורך חוף מפרץ סואץ ומבצעת סיורי נוכחות ופיטרול באמצעות "ג'יפים ימיים" — ספינות-משמר קטנות. תפעולן ואי-פגיעותן בעת קרב הן פרי אימון, כושר אישי ודרכי חשיבה בלתי שגרתיים. תודות להן מצטמצמות פעולות חבלה עויינת לאורך החוף הישראלי.

✦ ביקרנו ב"מוזיאון ההעפלה וחיל-הים", אשר בא להנציח את מאבק ההעפלה הממושך וכן את התפתחותו של החיל מאז 1948. מוצגי ההעפלה וחיל-הים משלימים זה את זה ומספרים את קורות הכוח הימי הישראלי בעת החדשה.

✦ תגובות רבות נתקבלו מקוראי בטאונו על לבטיו הקשים של מפקד "פואבלו" — בעייה שאין עליה תשובה פסקית. לקט דעות מייצגות של הקוראים מתפרסם בגיליון זה.

✦ הפעם צרפנו לגיליון דף צבעוני של לוחמי הקומנדו-הימי — שי לקוראי הבטאון — וכן תשבץ וחידון פרסים.

התוכן

מכתבים	4
בשולי הימים	5
מגמות בספנות ישראל	6
ציי עולם 1969	9
חידושים והתפתחויות *	
דיוקן של צולל	13
עימות הימי בזירת ים-סוף	18
כחול-לבן בסיני	19
המהלומה המוחצת	22
פשיטת הקומנדו הימי הישראלי לראס-סאדאת *	
החפה בחוף אבו-דרג'	24
פשיטה משורינת בסיוע כוחות חיל-הים *	
תגובות קוראים ל"פרשת פואבלו"	26
פתיחת מוזיאון ההעפלה וחיל-הים	29
דברי ברכה * ביקור במוזיאון *	
"פאטריה"	32
מוקש בתיק האוכל * התפוצצות עמומה *	
שבילי אימוץ	35
אירועי החיל	36
מועדונים טכניים לנוער	38
חינוך לים * תחרות מפרשיות *	
חידושים ימיים	40
הכנעת "איברהים אל-אוואל"	42
160 פגזים * הקרב * "השלל" נגרר לנמל חיפה *	
חידון ותשבץ ימי	47
"יציאת אירופה תש"ז" (אקסודוס 1947)	51

מערכות ים בטאון חיל הים

עורך - רס"ן מאיר שפיר

עוזר עורך - אריה דובלין

עיצוב גרפי ודגם
אלי שפיר - חיפה

צלם המערכת
רס"ר עודד עגור

צייר המערכת
זאב שוורץ - חיפה

כתובת המערכת - זאר צבאי 1074 צה"ל

מחיר חוברת בודדת 1.50 ל"י. דמי
מנוי לשנה (שש חוברות) - 4 ל"י.
בעניני מנויים, דגמים וחוברות קודמות, יש
לפנות אל: ההוצאה לאור מח' ההפצה,
רח' ב' מס. 29 - טל. 256171, הקריה-ת"א.

חוברת מס' 96, כסלו תש"ל, נובמבר 1969

הודפס באמצעות משרד הבטחון -
ההוצאה לאור בדפוס "אמנות" - חיפה.
לוחות אופסט - "חרט", חיפה

מערכות

בית ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

עורך ראשי - אל"מ גרשון ריבלין
עורך "מערכות" - סא"ל צבי סיני
צוות המערכת - סא"ל ל. מרחב, רס"ן י. זיסקינד,
א. גולדברסט, ממ"ק א. רובינשטיין
מרכז המערכת - מ. דרורי
"מערכות-חימוש" - קצין עריכה רס"ן פ. עמית
"מערכות-פלס" - קצין עריכה רס"ן א. כץ
"קשר ואלקטרוניקה" - קצין עריכה סא"ל מהנדס י. בעל שם

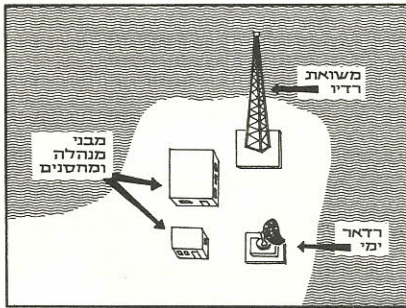
הפשיטה לראס-עדביה

התרשמתי מאד מהכתבה "הפשיטה לראס-עדביה". המופיעה בגיליון מס' 95 של "מערכות-ים". כמעריך נלהב של יחידות הקומנדו הישראלי בכלל ושל יחידת הקומנדו הימי בפרט, התאכזבתי לא פעם נוכח השתיקה אשר אפפה ועדיין אופפת את מעלליהם של הבהורים הנועזים. והנה שמחתי לקרוא סוף סוף על פרשיית גבורה של קומץ צעירים אלה, החודרים אומץ לב ורוח לחימה. אשמח אם תוסיפו לפרסם מסיפורי הקומנדו-הימי הישראלי.

אגב, עלי לציין לטובה את העיצוב והעריכה הנאים של החוברת. בפרט מרשימה דמותו של המפקד בפתח הכתבה "מנהיגות בכלי-שיט".

רפי בן אהרון

רח' אהד 17,
חיפה

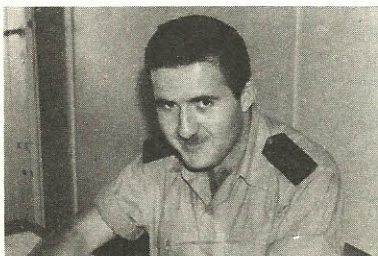
לחנה הירושלמית

תודתנו על מכתבך. הערותיך על חוברת מס' 94 ראויים לעיון. רבים מקוראינו טר ענים שאין לפרסם ב"מערכות-ים" כתבה מרכזית, התופסת חלק ניכר מהגיליון. כפי שתבחיני וודאי, החוברות הבאות לאחר מס' 95 הן מגוונות יותר.

מטעמים בטחוניים אין לפרסם פעולות ומעשים רבי-ענין המתרחשים בימינו, ולעיתים יש להיעזר בסיפורים מרתקים מזמנים עברו, המשקפים עוצמה ותושיה וגם משמשים מסד ערכי ללוחמים הצעירים כיום.

צר לנו שלא ציינת את כתובתך, שכן היינו מפרסמים את איגרתך. נשמח לקבל ממך דברי ביקורת נוספים עם ציון פרטיך המלאים.

המערכת

אריה — עוזר עוזר

מכתבים למערכת

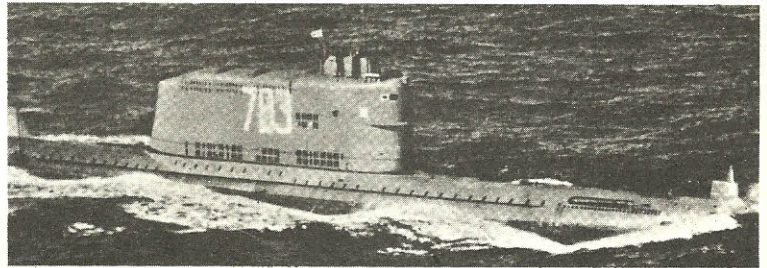
מערכות ים
• נשואו חיל הים

תמרוני הצי הסובייטי

ברצוני להגיב על התמרון הגדול שערכת ברה"מ לחופי הים-התיכון. ידוע לכל, שבמלחמת ששת הימים, כאשר חששנו פן יתערבו הרוסים במערכה, הזינו האמריקנים כוח ימי לעבר מזרחה של הים-התיכון למטרות הרחעה. כעת, מה הצעדים שיש בידי המערב לנקוט מול ריכוז כה גדול של הצי הסובייטי בים-התיכון?

שמעון רחמוט

רח' אבטליון 13, רמת-גן

אל מי לפנות?

ברצוני להירשם לפנימיה הקדם-צבאית חצי-שנתית. אל מי עלי לפנות?

יהודה נג'ח
הוד השרון

● הנך יכול לפנות ללשכת הגיוס הסמוכה באזור מגוריך, או לדואר צבאי 1074/גיוס קדם-צבאי.

חיל-הים

הכשרה קדם-צבאית

חיל הים פותח קורסים במקצועות ימיים עבור נערים העומדים להתגייס לשרות חובה בצה"ל. נלמדים מקצועות ימיים כגון: — אלחוטן ימי, ממעל נשק, הקורסים הכוללים אמונים ולימודים עיוניים יימשכו כ-6 חודשים. המסיימים בהצלחה יגויסו לשרות במחידות חיל-הים.

* החניכים בקורסים אלה לא יידרשו לשלם כל תשלום, ויקבלו בעת הקורס מדים, מגורים ומזון, דמי כיס והטבות שונות.

* למשוחררי חיל-הים אשר סיימו קורסים אלה ניתנת עדיפות בקבלתם לעבודה ולקורסים של צי הסוחר.

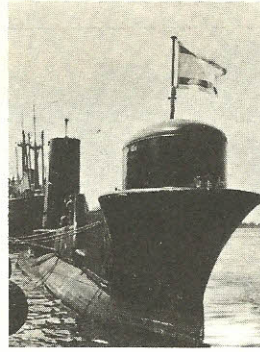
* נהוני קבלה: ילידי פברואר 1952 — אוגוסט 1952, בעלי השכלה של 8 שנות לימוד ומעלה.

פרטים והרשמה בכל לשכות הגיוס האזוריות. המקומות לקבל פרטים בכתב יפנו אל דאר צבאי 1074.

בשולי הימים

מערכות ים
בגשון חיל הים

"אהבה ממבט ראשון"

התרשמתי מאד מבטאון "מערכות-ים", ה' מוסיף ידע לנוער ומושכו לשורות חיל-הים. עד כה לא התעניינתי במיוחד בנושאי הים, אולם מאז היותי מנוי על הבטאון, הנני נמשך לחיל-הים וכשאתגייס תקוותי להימצא בין שורותיו. אגב, אודה לכם אם תדפיטו בגיליון הבא כתבה על צוללות החיל.

מיכאל קצוביץ
בית-חרות
דואר כפר-ויחקין

זאבי הים
במפרץ שלמה

שירון חיל-הים

נודע לי שהופיע בשוק שירון חיל-הים והנני מתקשה להשיגו בדוכני הספרים. אבקש לדעת היכן אפשר להשיגו.

וינברגר אורי
הגפן 53, חיפה

* השירון הוצא לאור על-ידי הוצאת ספרים "תרבות וחינוך", ת"ד 303, תל-אביב. המעוניינים יפנו ישירות לכתובת זו לקבלת פרטים.

השירון כולל שיריים מתקופת ההעפלה וכן פזמונים שהוכנו לתוכניות של להקת חיל-הים. השירים מבטאים את ההווי הסטגוני של כלי-השיט והם מלווים בתווים וברישומים.

13 שנה למערכת סיני

מערכת סיני, כמוה כמלחמת הקומ"מ מיות, לא פסחה על הזירה הימית והוכיחה פעם נוספת, כי מדינה השוכנת לחוף ים נאלצת ללחום את מלחמותיה לא ביבשה בלבד.

השנים שחלפו מאז מבצע "קדש" חוללו תמורה הן באמצעי לחימה ימיים והן בתפישות הלחימה בזירתנו. עובדה היא, שהאויב רואה בזירה הימית מרחב לחימה חיוני, והתעצמותו הכמותית ו- האיכותית בתחום זה מאז מבצע "קדש" עולה באופן יחסי על התעצמותו בזרוע-תיו האחרות.

אף חיל-הים הישראלי אינו שוקט על שמריו. ייעודו העיקרי כיום הוא להבטיח לעצמו חופש פעולה במרחבים הימיים של המדינה, כדי שיוכל לעמוד בכל ה- משימות שיוטלו עליו בפרוץ מלחמה — אם תבוא — בהגנה על חופי ישראל מפני התקפה מהים, ובהשתתפות בהכרעת ה- אויב בזירה היבשתית.

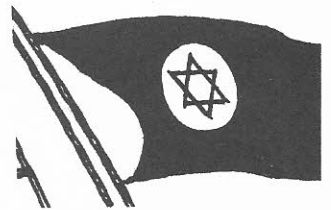
גיבוש תפישה של לחימה ימית ובניין כוח ימי הם תהליך ממושך. כיום נמצא החיל על סף תקופה של בניית כוח ימי חדש ומעולה, בנייה שבה מיושמים גם לקחי מבצע "קדש".

37 נפתלי איזרא

תפתחותו של צי הסוחר הישראלי הוכתבה על-ידי שני גורמים, המצויים גם הביסוד קיומה של המדינה עצמה — הגורם הביטחוני והגורם המשקי. ההסגר שהוטל על המדינה משך שלוש המלחמות האחרונות, הוכיח אל נכון את הצורך בקיום צי סוחר ישראלי להובלת מוטענים ולהסעת נוסעים גם בימי חירום. ואכן, השקעות ניכרות הושקעו בספנות הישראלית בשנות קיומה המעטות של המדינה, באוניות נוסעים ומשא, במכליות ובספינות צובר וקירור, הפועלות בנמלי ישראל ובקווים הבינלאומיים. הספנות הישראלית מגיעה כיום למעמס של למעלה ממיליון וחצי טונות — הישג נאה למדינה קטנה כישראל.

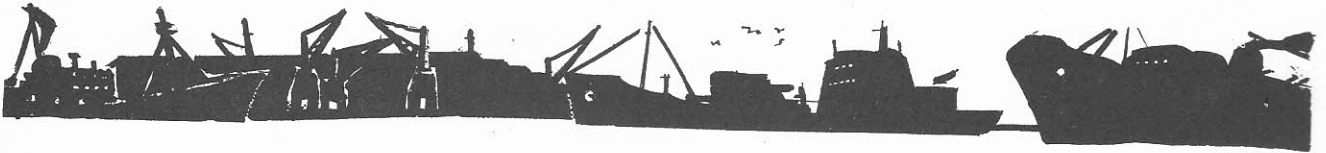
כלי השיט

ענף הנוסעים בשנים הראשונות לקיום המדינה ניתנה עדיפות לרכישת אוניות נוסעים, אשר נועדו לעלייה ההמונית לישראל. בתחילה ניקנו אוניות נוסעים ישנות ואף אוניות משא, כדי לעמוד באתגר של הסעת מיליון עולים ויותר למדינה המתפתחת. בשנות ה-50 הושגו, באמצעות כספי השילומים, אוניות נוסעים חדשות, שנועדו גם לפיתוח ענף התיירות בישראל. אולם תקופת "תור הזהב" נסתיימה עם הפעלת מטוסי הסילון בשנות ה-60. ההתפתחות הטכרנולוגית של הסעה האווירית פגעה במידה ניכרת בענף הנוסעים של הספנות בעולם ובישראל כאחד. למרות מאמציה לא יכלה הספנות הישראלית לקיים את משק האוניות ברווחיות סבירה, ויש להניח שעם הופעתם של מטוסי הסילון הענקיים, בעתיד הקרוב, יצטמצם ענף זה עוד יותר. ישראל אינה יוצאת דופן. מגמה זו מאפיינת אפילו ארץ ספנות מובהקת כגון אנגליה. ההתפתחות החיובית היחידה בענף הנוסעים משתקפת בהפעלת אוניות מעבורת, הפועלות בנסיעות קצרות ומסיעות אלפי תיירים על מכוניותיהם. ייתכן שקיימת אפשרות להפעיל אוניות אלה בין ישראל לאיטליה, אך העונתיות של תנועת הנוסעים מעוררת ספקות גם לגבי רווחיות של הפעלה זאת על-ידי הספנות הישראלית.

אלפי טונות בממוצע, הרי כיום הם מוכנים לחתום על חוים דבי שנתיים להובלת מיליוני טונות של נפט, אשלג, פוספטים וכיוצא באלה. מגמה זו מאפשרת התמחות בבניית אוניות גדולות ומיוחדות להובלה יעילה וזולה של מטענים שונים. התמחות זו, שהחלה בשנות ה-20 של המאה הנוכחית בהפעלת מכליות להובלת נפט, נמשכה בשנות ה-50 המאוחרות בפיתוח אוניות צובר ואוניות מתמחות אחרות. להובלת כימיקלים, גזו וכדומה. לאור התמחות זו תלך ותיעלם אוניית-הקווים (Liner) המקובלת, שהובילה מיטען כללי מגוון כגון פרי-הדר, אשלג ופוספטים. אוניות אלה, המקיפות כיום בישראל 300,000 טונות מעמס, אינן עונות יותר על דרישות התמחות בהובלת מיטען כללי ויהיה צורך למוכרן.

כיום עובר המיטען הכללי תהליך של האחדה ליחידות גדולות של 20—40 טונות ליחידה. לעומת אוניית-הקווים הרגילה ובעלת מעמס עד 15,000 טונות, מגיעות אוניות שיעודן בהובלת מכולות למעמס של 30,000 טונות ויותר. אמצעי השינוע המודרניים מאפשרים גם הם זירור בהעמסה ומצמצמים את ההוצאות. כן ניבנות אוניות גלנוע, אשר מובילות למרחקים קטנים יחסית משאיות עמוסות מיטען, העולות על האוניה ויורדות ממנה בכוחות עצמן.

הצי הישראלי מושפע במידה ניכרת מן ההתפתחויות הטכנולוגיות האלה. צי אוניות הצובר הישראלי מגיע כיום ל-650,000 טונות מעמס, וצי המכליות — ל-500,000 טונות מעמס. במיוחד התפתח צי אוניות הקירור הישראלי בעל המעמס של 100,000 טונות. לפי התחזית ניתן לצפות להתפתחות מהירה ולתוספת של מיליון טונות מעמס לצי הסוחר של המדינה תוך השנתיים הקרובות.

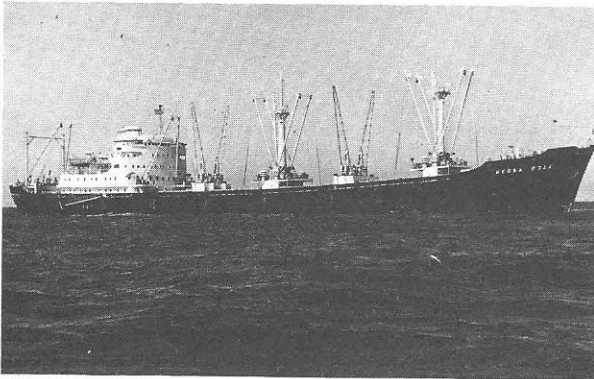
כוח האדם

היא ענף משקי מתאים לישראל — מעסיקה בצוותי אוניותיה רק כ־60 אחוז ימאים ישראלים. אמנם, קיים במדינה כוח עבודה של 10,000 ספנים מנוסים, אך מרביתם אינם מפליגים. בישראל אנו עדים לתופעה של נשירה מוגברת ביחס לזו הקיימת בארצות אחרות. הסיבה לכך נעוצה בחוסר מסורת ימית. גם האשה הישראלית אינה מוכנה להשלים עם שהיית בעלה דרך־קבע במרחקים, בניגוד לארצות ימיות כנורבגיה, יוון ודומיהן, בהן רגיל להיעדר ראש המשפחה מהבית לתקופות ממושכות.

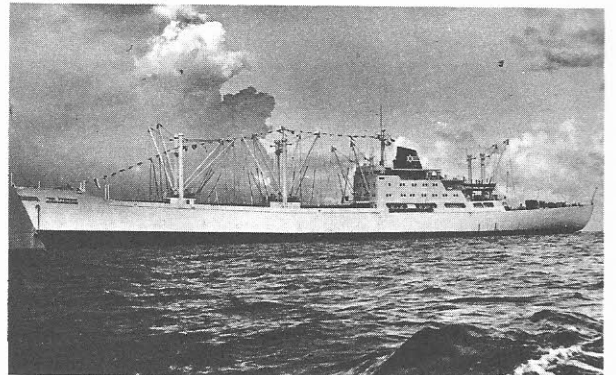
משרדי הממשלה וחברות הספנות עושים מאמצים ניכרים כדי להתגבר על המחסור החמור בימאים ישראלים. הדבר מתבטא בקיום בתי־ספר ימיים, במגמות ימיות בבתי־ספר כלליים ובקיום השתלמויות. אולם אין בהם די כדי לבלום את הנשירה. בין ההצעות הרבות שהועלו לאחרונה מעיינים במתן פנסיה חלקית מוקדמת לימאי המשרת עשרים שנה ביים הגיע לגיל 45, וכן — בהכשרת ימאים לעבודה בחוף לאחר שירות של עשרים שנה על אוניה. הועלתה גם הצעה, שימאי ישרת מחצית השנה ביים ויעבוד על החוף במחציתה השניה. אם יוארך שירותו של הימאי הישראלי ביים בשלוש עד חמש שנים בממוצע, נראה כי תבוא על פיתרונה בעיית המחסור בכוח האדם, דבר שגם יחסוך למדינה מטבע זר, המשולם עתה לימאים הזרים כשכר עבודתם. אין לשכוח גם זאת, שלאיושן של האוניות ביורדניים ישראלים חשיבות ממדרגה ראשונה בימי חירום ובמצבים של אייציבות ביטחוניות באזור.

אחת הבעיות המדאיות בספנות הישראלית היא חוסר הרצון של הימאים הישראליים להפליג באוניות פרקי זמן ממושכים. בצי הסוחר הישראלי מועסקים כיום כ־4,000 ימאים. במחלקות הסיפון והמכונה — בהן משרתים 2,600 קצינים ודרוגים — מגיע מספר הימאים הזרים לחמישים אחוז בקירוב. באוניות שבבעלות ישראלית, הפוקדות את נמלי ישראל, מגיע אחוז הזרים לשליש מכלל העובדים ואילו באוניות הנעות בנתיבים בינלאומיים עולה מספרם לשני שלישים ומעלה. הספנות היא אחד מענפי המשק שבו ההשקעה בציוד גבוהה יחסית למספר מקומות העבודה. באוניות־קווים עד 10,000 טונות מעמס יש להשקיע 50,000 דולאר בציוד, כדי ליצור מקום עבודה אחד; ואילו במכלית בת 220,000 טונות מעמס, שמחירה 16 מיליון דולאר ומועסקים בה 40 ימאים, דרושה השקעה של 400,000 דולאר לכל ימאי.

המשק הישראלי מתלבט בזמן האחרון בבעיית המחסור בידיים עובדות, ואם מגמה זו תימשך גם בעתיד יש לעודד השקעות בעלות ערך משקי, אשר זקוקות לכוח עבודה מועט. דוגמה לכך היא התעשייה הכימית, המגיעה לתפוקה ניכרת באמצעות כוח עבודה מצומצם. כך גם חייבת הספנות הישראלית להשתלב בכיוון הכללי של פיתוח המשק הישראלי. אכן, מדאיגה העובדה שהספנות הישראלית החדשה, הזקוקה בהפעלתה לכוח אדם מועט יחסית — ומשום כך

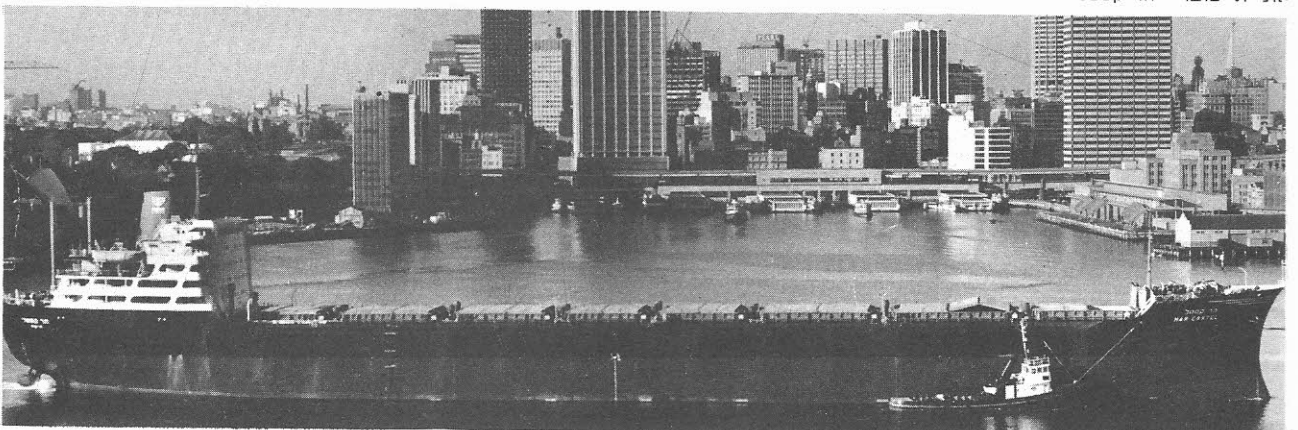

אוניית משא "נגה"

אוניית קיור "אבוקודקור"

אוניית צובר "הרקסטל"

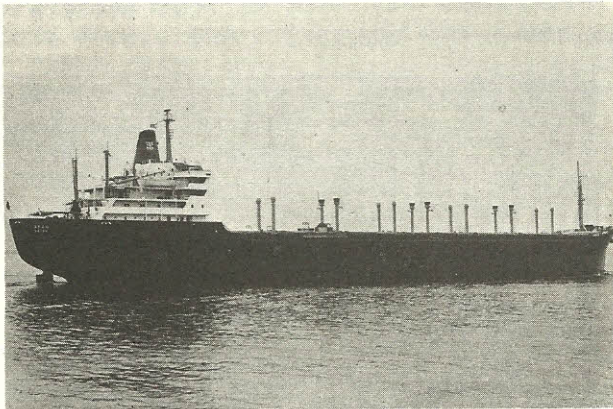
חברות הספנות

מספנות המשק הישראלי טרם נהנה במידה מספקת מיתרונות צי הסוחר שלו. אחד הענפים החשובים במשק המדינות הימיות הוא בניין אוניות. הצי הישראלי, בהיקפו הנוכחי בלבד, זקוק לצורך חידושו לבנייה של כ-100,000 טונות מעמס של אוניות בשנה. אילו היתה מחציתו נבנית ב"מספנות ישראל", היה גדל מספר עובדי המפעל במידה ניכרת. גם ענף תיקוני אוניות ובניית מבדוקים עשוי לתרום באופן ניכר להתפתחות המספנות. ייתכן מאד, שיש לצרף את "מספנות ישראל" לקונצרן בינלאומי, אשר ישלב את המספנה בתוכניות הבנייה שלו.

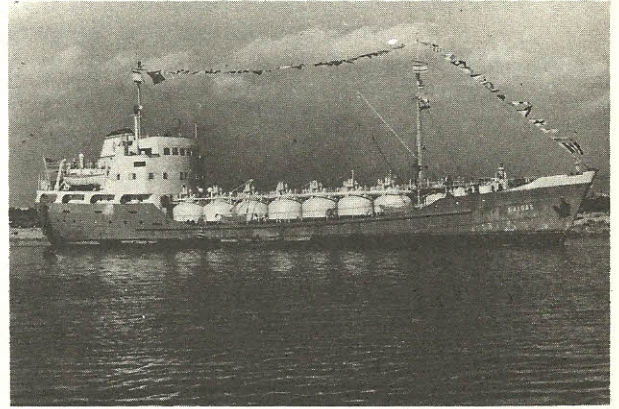
★

אתגרים רבים עומדים לפני הספנות הישראלית. עליה להשתלב בתהליך ההתמחות, לפתור את בעיות היסוד של העסקת ימאים ישראלים באוניות ולהעמיק את התועלת המשקית בבניית ותיקון אוניות. יש גם לזכור את המטרות היסודיות של פיתוח הצי הישראלי, שהן: אבטחת הסחר הימי ושיפור מאזן התשלומים. רק צי שיופעל על-ידי כוח אדם ישראלי ואשר ייבנה בחלקו בישראל, יתרום את מלוא ערכו למדינה.

אוניות הספנות הישראלית מתרכזות בעיקר בבעלותן של שלוש חברות. הגדולה בהן היא החברה הלאומית "צים", שרוב מניותיה הן בבעלות ממשלת ישראל. היא עוסקת בכל ענפי הספנות של הסחר הימי הישראלי וממלאת תפקיד חשוב בשירות המדינה. "צים" מפעילה את רוב הקווים הקבועים הישראליים למטען כללי, ובבעלותה גם צי גדול של מכליות ואוניות צובר. החברה השניה בגודלה היא "אלים", העוסקת בעיקר בספנות נוד ומפעילה מכליות להובלת נפט, אוניות צובר ואוניות קירור. החברה השלישית בגודל היא "החברה הימית להובלת פרי", המתמחה במיוחד בספינות קירור בעלות נפח העולה על 400,00 רגל היחידה, אבל הזמינה לאחרונה גם מכליות ענק להובלת נפט. "אלים" ו"החברה הימית להובלת פרי" פועלות בדרך כלל בנתיבי מים בינלאומיים ורוב אוניותיהן אינן פוקדות את נמלי ישראל. עם זאת הן משתדלות לשרת את הסחר הימי הישראלי. ראויות לציון פעולותיה של חברת "גדות-ים" בהובלת כימיקלים בנשפך. החברה קשורה עם ארגון בינלאומי לאיחסון ומסחר של כימיקלים ולזכותה ייאמר כי הצליחה להוזיל את היבוא של חומרים כימיים בנשפך הדוות להתמחות רבה בענף זה.

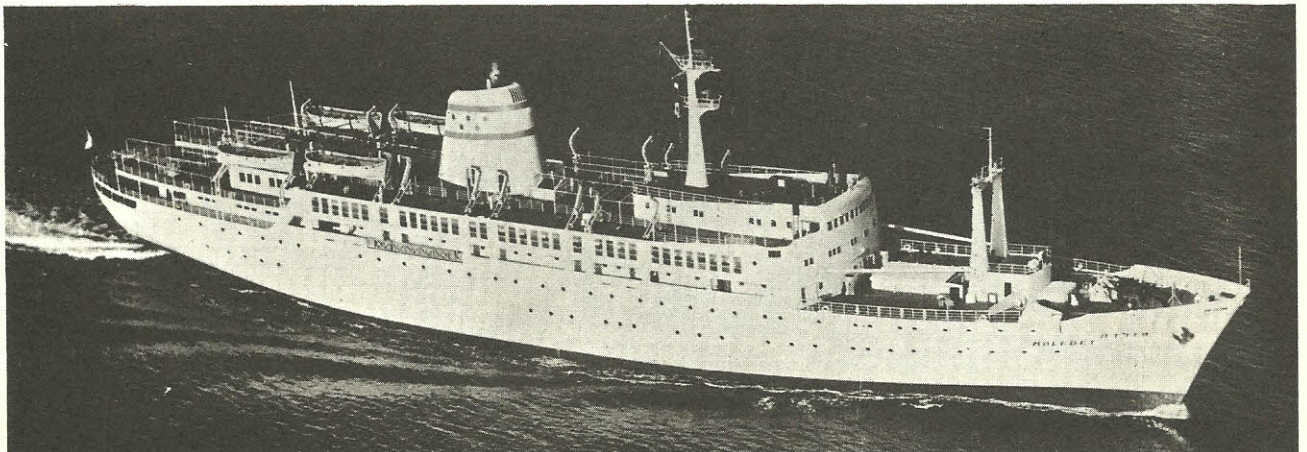

אוניית צובר "אזר"

מכלית גז "גולן"

אוניית-נוסעים "מולדת"

חידושים והתפתחויות

ציי העולם 1969

השנים 1968-1969 נתאפיינו בציי העולם בבדיקה מחודשת של כל הכרוך בעוצמה ובלוחמה ימית. במפקדות של המעצמות הימיות נדונו במלוא עומקן מטרות הציים בימינו ונבחנו תפקידיהם של סוגי כלי-השיט המלחמתיים והדרכים להפיק מהם את מירב התועלת בי-תחומי התקיפה, ההגנה וההרתעה. כל זאת על רקע המשאבים, המערך הבינלאומי ו"המלחמה הקרה", שלהם השלכה על הלוחמה בים.

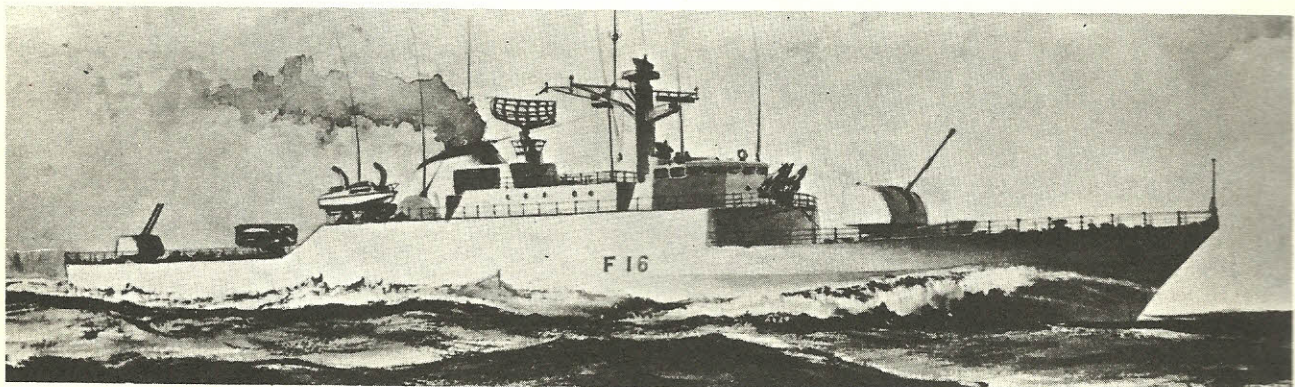
רב-170 ראלון

צפוף ומתחלק — לא בנוחות יתרה — בין כוחות נאט"ו וכוחות ברית-המועצות. לגורמים הללו ולתוצאותיהם יש השלכות מרחיקות לכת למדי גם בתחום בניית כלי-שיט חדשים ופסילת כלים ישנים. החלטתה של בריטניה להפסיק בהדרגה הפעלתן של נושאות-מטוסים, באה מסיבת חוסר אמצעים וכן משום שהצטמצם הצורך בקיום כוח אווירימי גדול. החלטה זו השפיעה גם על ארצות ימיות אחרות. מלבד ארה"ב וצרפת לא בנה אף צי נושאות-מטוסים חדשות למן תום מלחמת העולם השנייה. כמה ציים בינוניים נוטים בבירור לסוג מיוחד של כלי-שיט, מעין פריגטה בסדר-גודל של כ-2,000 טונות, שבו משתדלים הבונים לכלול אמצעי לחימה נגד-מטוסים ונגד-צוללות. התעניינות זו גרמה למספנות באנגליה להציע דגמים סטנדרטיים לכל קונה עם אפשרויות לשינויים ולשיכלולים בהתאם ל-דרישות המזמינים. הציים הקטנים רואים את עתידם בשיטות של ספינות פטרול קטנות ומהירות, שבהן אפשר להתקין טילי ימים בנוסף לתותחים, טורפדות ונשק נגד-צוללות. אין ספק, שרעיון זה נולד עם הופעת ספינות-הטילים הרוסיות. גם בתחום זה קיימת נטיה ליצור דגמים סטנדרטיים לשם הקמת ציים חדשים.

שינוי ערכים בתפישה הימית

החשיבה הימית, במזרח ובמערב כאחד, וודאי לא פסחה על ליבון השאלה כיצד לא עמדו העוצמה הימית, האוירית והתת-ימית של ארה"ב לחילוף ספינת-הביון "פואבלו" מידי כוח ימי מצומצם של צפון-קוריאה; או כיצד זה טובעה המשחתת אחי "אילת" במהירות ולא מאמץ יתר, על-ידי ספינת-טילים קטנה. השינוי הקיצוני שחל בקווי התקשורת הימיים, כתוצאה מחסימת תעלת סואץ, וודאי העסיק אף הוא את קברניטי המדינות והציים.

המקרה של "פואבלו" מבליט את העובדה, שמעצמה ימית אדירה אינה יכולה להרשות לעצמה לפעול בשיטת "דיפלומטיה של ספינות-תותחים", כפי שהיה נהוג לפני כמה עשרות שנים. הטבעת המשחתת "אילת" בטיילים נראית לאו דווקא כפרי התמודדות בין כוחות ימיים של ישראל ומצרים, אלא בין סוגי הציוד של שתי מעצמות — משחתת בריטית-לשעבר מול ספינת-טילים חדישה מ-הוצרת רוסית. גם ההתלקחות הקצרה, שגרמה לסגירת תעלת סואץ, השפיעה רבות על קווי הספנות העולמיים והפכה את הים התיכון לאגם ספינת תחמים מהירה בעלת 100 טונות. נבנתה על-ידי מספנת "ווספר" באנגליה ומוצעת למכירה לכל דורש

לקראת נושאות מסוקים לאחר הפסקה של מספר שנים

הוחל בארה"ב שוב בבנייתן של נושאות-המטוסים הגרעיניות מדגם "אנטרפרייז". כיום נמצאת האונייה "נימיץ", הנמנית על סדרה זו, בשלבי בנייה מתקדמים וכן מתוכננים שני כלי-שיט ענקיים נוספים מסוג זה. כל אחת מהן בעלת דחי של 95,000 טונות, והן תיחשבה לאוניות הגדולות בעולם, למעט מכליות הענק. שאר המעצמות הימיות לא רק שאין בכוונתן לבנות נושאות-מטוסים, אלא שקיימת בהן הנטייה להוציא מכלל שימוש גם את כלי-שיט אלה הנמצאים ברשותן. נושאות-המטוסים נמכרות, איפוא, בחלקן לציים שלא יכלו עד עתה להחזיק כלים בסדר-גודל זה, ובחלקן הן מוסבות לנושאות-מטוסים.

פיתוחן של נושאות-המטוסים מבטא מגמה בולטת והולכת בלוחמה הימית. למסוקים תפקיד נכבד בלחימה האמפיבית וב-לוחמה נגד-צוללות. ההגיון שבמגמה חדשה זו הוא בהשגת אפשרות של סיוע אוירי-ימי צמוד, בלא הזדקקות לנושאות-מטוסים, שמחירן רב יותר מזה של נושאות-מטוסים. אם כי כיום מוגבלים כלי-שיט אלה למסוקים בלבד, ברי שבמרוצת הזמן הם יצויידו במטוסי המראה אנכית, שאינם זקוקים למשטח גדול מזה של מסוק ויתרונותיהם משתווים לאלה של מטוס קרב מודרני. ברה"מ קידמה את נושא נושאות-המטוסים, כשהיא חוסכת לעצמה את שנות הניסיון וה"השקעה העצומים שהיו מנת חלקן של מעצמות המערב. כיום ב-

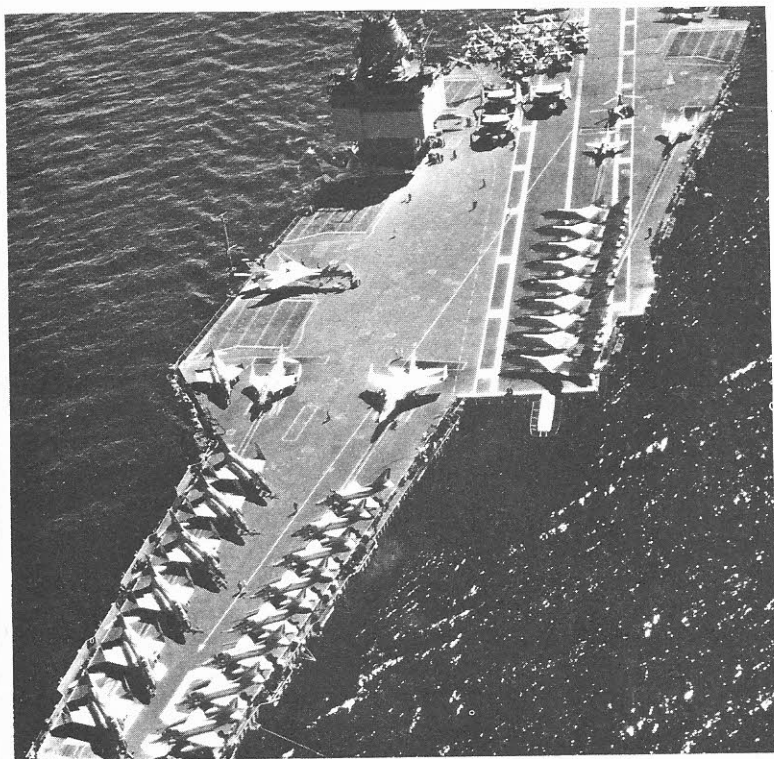
שירותה נושאות-המטוסים "מוסקוה" ו"לנינגרד" בנות 18,000 טונות כל אחת. ההנחה היא, שהן תצויידנה במטוסי המראה אנכית בעתיד הקרוב.

אוניות מלחמה כבדות בדומה לנושאות-המטוסים פוחת מס-

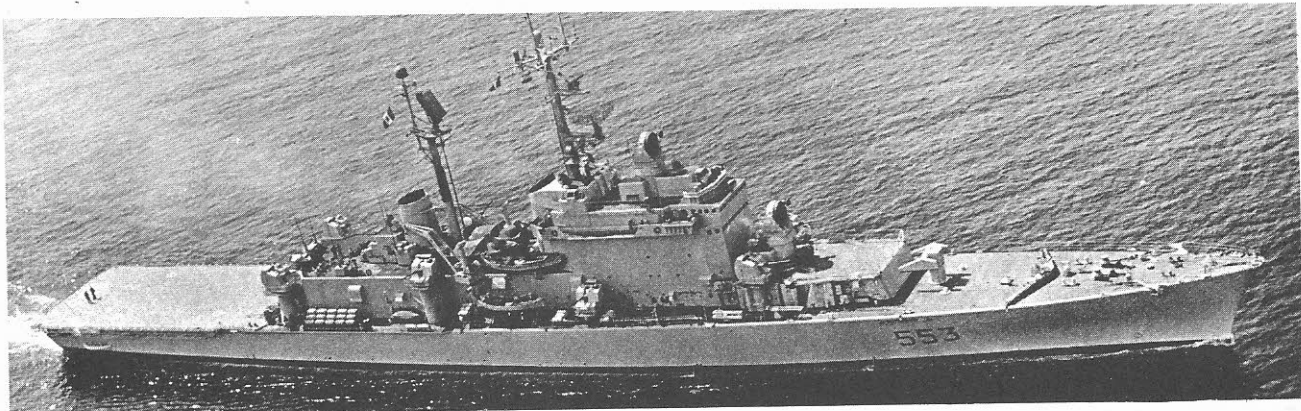
פרן ויורדת השיבותן של אוניות המלחמה הגדולות כגון הסיירת ואוניית-המערכה. לגבי האחרונה היה ברור כבר מאז מלחמת העולם השנייה, שאין עוד מקום לענק כבד-תנועה זה בצי ימי מודרני. אמנם, בוויטנאם נתעורר הצורך בסיוע אש מכיוון הים, ולשם כך הוציאו ממצב שימור את אוניית-המערכה "ניו-גרזי", בעלת תוחזי 16 אינץ'. אולם זהו מקרה בודד ויוצא דופן, וההנחה היא שעבר זמנה של אוניית-המערכה המחומשת בתותחים כבדים. גם ברוב הסיירות שבצי המעצמות הוחלף חלק מסוללות התותחים במערכות טילים, והאחרות הוסבו לנושאות-מטוסים חלקיות.

הרעיון החדש בתחום הפיתוח הימי הוא אוניית הטילים-נגד-טילים. ארה"ב שוקלת את כדאיותה של מערכת כזו, שתתקן באונייה בסדר-גודל של סיירת בעלת הנעה גרעינית עם עשרות טילים הגנ"תיים. היא תוצב בלב-ים בקרבת מסולותיהם של טילים-ביק-בשתיים עוינים, לשם יירוטם.

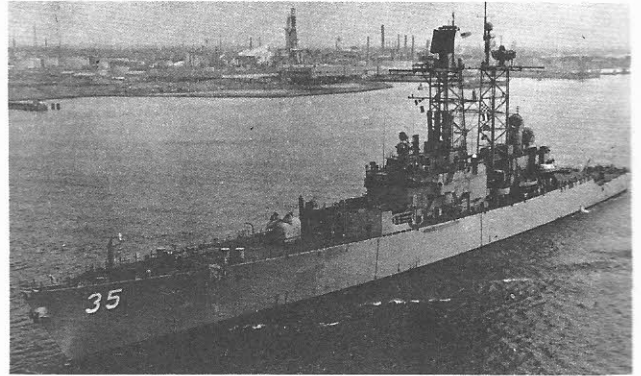
נושאת-המטוסים האמריקנית "אנטרפרייז" (Enterprise), בעלת 75,000 טונות, הינה אוניית-המלחמה הגדולה ביותר בעולם שנבנתה אי-פעם. בנייתה נמשכה 19 חודשים ומחירה הסתכם ב-400 מיליון דולאר בקירוב. היא מונעת בכוח גרעיני ומסוגלת להפליג 400,000 מילין ללא תידלוק. על סיפונה כ-100 מטוסים ו-4300 אנשי צוות

סיירת טילים ונושאת מסוקים איטלקית "אנדריה דוריה" (Andrea Doria) בעלת 6500 טונות

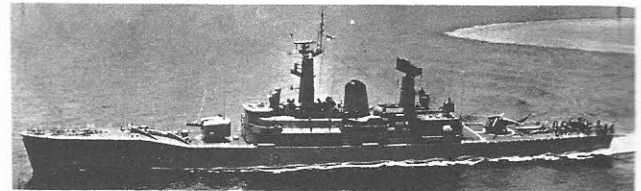

משחתות ומלוות מחשבה רבה מוקדשת כיום לגורלן של המשחתות והאוניות המלוות את השיירות הימיות. למעשה, נשתבשו כל המוסכמות לגבי הגודל והאופי של כלי-שיט אלה, והן נמצאות בתהליך מתמיד של שינויים. המושגים משחתת ומלווה — הפריגטה והקורבטה — איבדו כיום משמעותם המקורית. צי ארה"ב מכנה כלי-שיט בסדר-גודל של משחתת בת 8,000 טונות בשם "פריגטה", בעוד שביתר ציי העולם נקראת כך אוניית-ליווי עד 3,500 טונות. חימושם של כלים אלה נע בכיוון טילי יס-אוויר בשילוב תותחים ואמצעי לחימה נגד-צוללות, לרבות מסוקים. קרוב לוודאי שהמשחתות תופעלנה בהנעה גרעינית, בעוד שהפריגטות תשתמשנה במנוע דיזל בשילוב עם טורבינות גז.

הפריגטה האמריקנית "טרוקסטון" (Truxton) בעלת 8200 טונות. הנעה גרעינית

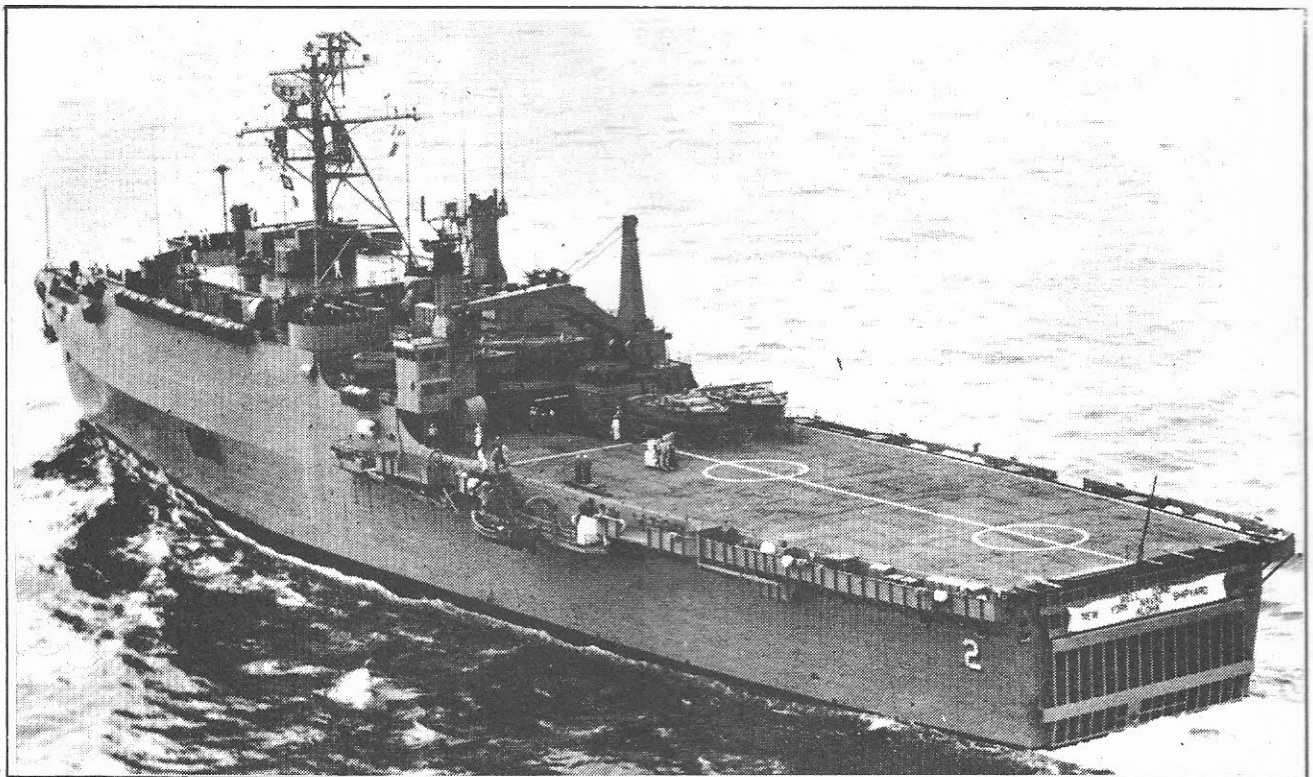
צוללות הצוללת הגרעינית, המצוידת בטילים בалиסטיים, שור מרת על מקומה הבלתי-מעורער כזרוע הימית העיקרית של כוחות ההרתעה. כל מדינה המחשיבה את עצמה למעצמה ימית משקיעה את מיטב משאביה בבניית כוח צוללות גרעיניות, ולו גם כוח סמלי. כיום, בנוסף לארה"ב ובריה"מ, נבנים כלים אלה בציי בריטניה וצרפת וגם בסין הקומוניסטית, שברשותה, כנראה, לפחות צוללת טילים אחת ללא הנעה גרעינית.

הפריגטה הבריטית "ארטוזה" (Arethusa) בעלת 2500 טונות

אוניות נחיתה לאחרונה מתגשמת השאיפה להפעלת כלי-שיט אמפיביים בעלי מהירות המתאימה לדרישות האסטרטגיות של ימינו. הדגם החדש כולל גשרון שאורכו 35 מטרים, המורכב מעל קו המים ומאפשר בניית חרטום חד לנחתת כמקובל בכלי-שיט מהירים למדי. בהתבסס על רעיון זה הוכנס לשימוש בצי ארה"ב דגם של אוניות נחיתה בעלות 8,000 טונות לטנקים ולרכב. מהירותן מגיעה ל-20 קשר, לעומת מהירות ממוצעת של 15 קשר בכלי-שיט זה מהדגם הישן.

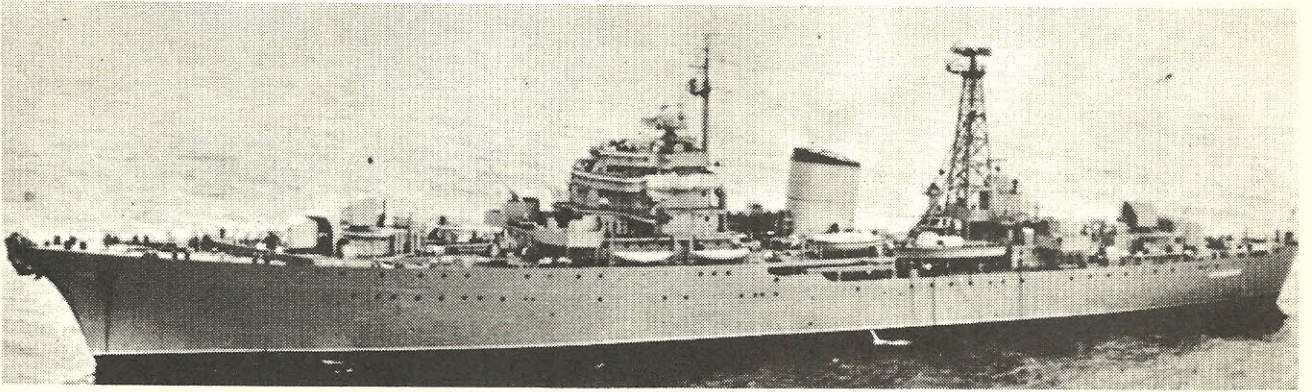
אוניית פלישה אמריקנית "ונקובר" (Vancouver) בעלת 8000 טונות. בולט בה סיפון מסוקים מורחב ו"שער" מבדוק בירכתיים

מיוחדים לטיפול במנועים גרעיניים ובטילים, בנוסף לתיקוני המערכות הרגילות. כלים אלה, וכמותם ספינות במתכונת דומה שניבנו בצרפת ובגרמניה המערבית, מצויידים בנשק המאפשר להם, בשעת צורך, לשמש כמלוות.

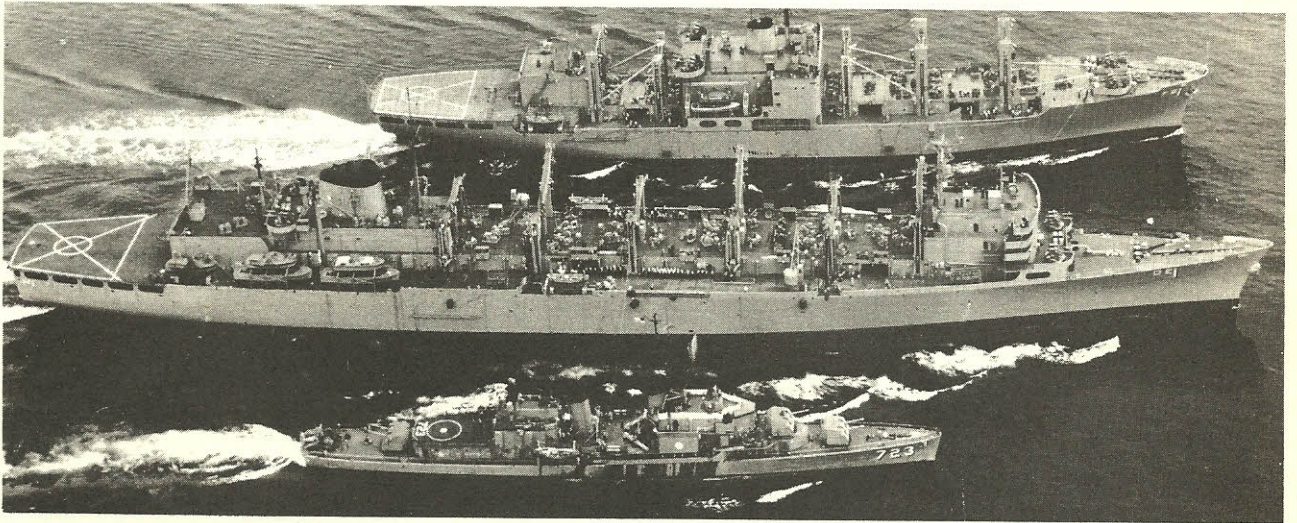
השנים האחרונות עומדות בסימן קיצוץ השקעות בתוכניות ה"בנייה של אוניות בצי העולם. אולם הקימוץ חל בעיקר על אוניות יקרות מסוגן של נושאת-המטוסים ואוניית-המערכה. צוללות גרעיניות, ספינות-טילים מכל הגדלים ונושאת-מסוקים ממשיכות כיום להעסיק את מחשבותיהם ותקציביהם של רוב הציים בעולם. בולט במגמה זו היותור על אוניות מלחמה ענקיות והפניית שימת-הלב לכלי-שיט קטנים, שיעילותם רבה ביחס להשקעות הדרושות לפיתוחם ולבנייתם.

אוניות עזר התקדמות רבה חלה באוניות האספקה של הציים. בעוד שלפנים הסתפקו באוניות-משא או במכליות שנבנו למטרות אורחיות והוסבו לשירות מלחמתי, כדי לשרת את הצרכים הלוגיסטיים של כוחות הלחימה, נתברר הצורך באוניה מיוחדת לביצוע יעיל של משימות אלה. הגירסה האחרונה היא אוניית-סיוע מהירה, המשלבת בתוכה את משימות המכלית ואוניית-המשא כאחד. כלי-שיט מעין זה מסוגל, תוך כדי הפלגה, לספק דלק, מזון ותחמושת לאוניות אחרות. חלק ממשומות האספקה בים נעשה בעזרת מסוקים, אשר פועלים ממשחי נחיתה המותקנים באוניה. אחת האוניות מסוג זה, הפועלת בצי ארה"ב, היא "סקרמנטו" בעלת 19,000 טונות, שהירותה 26 קשר. ברית-המועצות בנתה סידרה של אוניות סיוע משוכללות לצורכי כוחותיה הפועלים כימים הר מרוחקים מבסיסה. הן משמשות כאוניות-אם ואף מצויידות במכשירים

אוניית סיוע סובייטית "מגומט גצייב" (Magomet Gadzhiev), מדגם "דון". בעלת 4700 טונות

אוניית סיוע מהירה של ארה"ב "סקרמנטו" (Sacramento), שטה באמצע ותחלקת שני כלי-שיט.

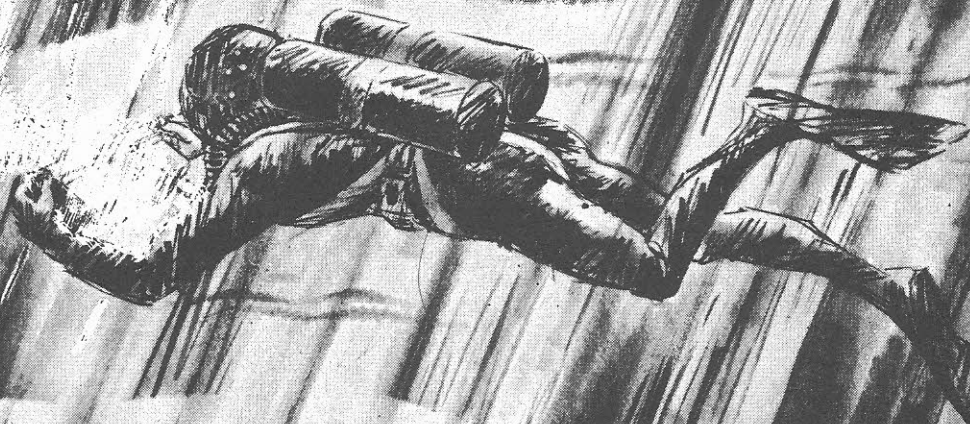

חשופים במצולות-ים

דיוקן של צולל

לצלול עמוק וברומיה מהר ובאוזן כרויה לצלול הרבה ובזרוע נטויה

ר-כ 170 **א'ר**

ל חילים מודרני שוקד על אימון אנשי קומנדו למטרות לחימה תת-ימית ולמשימות חבלה, ואין זה סוד שגם חיל-הים הישראלי עוסק בכך. למרות זאת אפוף הקומנדו-הימי הישראלי הילת מסתורין ואגדה, עד שבצד הגוזמאות נשכחת לעתים המציאות כמות שהיא לאמיתו של דבר דומים לוחמי הקומנדו-הימי לחבריהם ביחידות קרביות מובחרות בצה"ל, אלא שתחום פעולתם הוא הים.

תחילת הדרך

כלי תת-ימי כלשהו הינו בסופו של דבר מכונה ותו לא. לא כן הלוחם במעמקים, שבו אצורים אנרגיה רבה ומשאבים בלתי נלאים. אפילו בהגיעו לאפסית כוחות, אל סף התמוטטות, הוא מגלה בתוך תוכו כוחות סמויים שטרם נידלו. עובדה היא, כי דווקא אחרי שהייה ממושכת במים ונשימה "מחומצנת" שעות ארוכות, עשויים להתגלות העוצמה והתושיה הבלתי-רגילות של איש הקומנדו-הימי.

האם שתירה היא, כי כל אלה מתגלמים בנערים פשוטי הליכות, חייכניים וחמימירגש? כל מי שמכירם מקרוב יודע, שהמדובר בשלמות אחת.

המניע מה מריץ את הנוער להצטרף ללוחמי הקומנדו-הימי? המניעים רבים. יש החותרים אל המיוחד והבלתי-רגיל, אל הקשה והמסוכן; יש המבקשים לבטא בעיסוק זה יכולת, עצמיות ואישיות; יש הרוצים להימנות עם קבוצה קטנה ומובחרת; ויש שקוסם להם האתגר להתמודד עם תהפוכות הים. פעמים זהו דחף פנימי של צעיר להוכיח עצמו בפני החברה; פעמים זה "סתם ככה" — משום שכל החבר'ה הטובים הולכים לשם; ופעמים זוהי ההכרה שיש להכות באויב בבטיסו. אך לרוב דומה, כי שילוב כל הגורמים הללו הוא המניע נערים להצטרף לבחירי הלוחמים בצה"ל.

אימונים "הירא ורך הלבב לא יכירנו מקומו בין לוחמי הקומנדו-הימי, אולם מי אשר תבונת כפיים לו לעשות כל מלאכה, מי אשר עוז רוח לו גם בעיתות צרה ומשבר — אלינו ייאסף". רבים הם בני הנוער המתנדבים לקורס מדריכי הקומנדו-הימי, אך חלקם הגדול נושר בעת המבחנים הקשים ובמהלך הקורס עצמו, המחייב סיבולת רבה. רק בודדים, הטובים מכולם, מתגברים ונשארים.

התכונות הלוחמים הימיים הם בראש ובראשונה אנשי קומנדו. כושר השחייה הממושכת וההתקדמות מתחת לפני המים הוא עובדה מישנית. על אנשי הדממה והמעמקים להיות לוחמים עשויים ללא חת, בעלי כשרים ותכונות נדירים, כי ענידת כנפי העטלף מחייבת אותם לעבור מבחנים, שרק מעטים עשויים לעמוד בהם.

אימוניו של הטירון נמשכים תקופה ממושכת בשחייה למרחקים גדולים בים סוער ובמסעות יבשתיים בכל מזג-אוויר. קודמות לכך צעדה מזרזת לאורך חופי הארץ, וכשמסיים הטירון אימון זה, בשארית כוחותיו, והוגה רק בנפשה ובמקלחת קרה — מחייבים אותו לצאת למשימה נוספת. בנקודה זו נשברים רבים ורק לאחריה מתחילים האימונים ממש. הטירון מתנסה בקרבות פנים-אל-פנים ומתמחה בדרכי לחימה שונות ומשונות. נדרשים ממנו כוח סבל, זריזות וסבלנות אין-קץ. מטפחים בו תושיה, אומץ לב ונכונות הקרבה.

תכונותו העיקרית של איש הצפרדע — בצד אהבת הים והצלילה — היא יכולת נפשית ופיזית להיות מנותק מן הסביבה ולעמוד בתנאי סכנה ובדידות ממושכים, תוך אמונה מוחלטת בצידו ובכוחו. במעמקי הים הוא מתמודד יחיד עם המתח, כולו דרוך לקראת הבלתי נודע, ורק האימונים הממושכים והמפרכים מעניקים לו סבילות ויכולת להתגבר על רגעי שפל ומשבר.

העומד במבחנים המוקדמים עושה רק את הצעד הראשון, וכבר נדרש ממנו מאמץ גופני ונפשי עליון במצולות הים, שכן אנוש אינו מורגל בהם מטבעו. זהו עולם קסום של דומם, צומח וחי, עולם סלא צבעים, צורות וצללים, ובאותה שעה — זהו גם עולם של מוקשים ושל כלי מלחמה.

הציוד הגורם העיקרי בפעולות החבלה התת-ימית הוא הלוחם עצמו; כלי-הנשק אינם אלא עזר כנגדו. ציודו של איש הצפרדע מורכב ממכשירי שהייה ושחייה מתחת לפני המים, וסאביזרי לחימה. מערכות נשימה, סנפירים, משקפיים אטומים — כל אלה דרושים לחיים המוזרים בעולם של לחץ, של נשימה בלתי-טבעית, של דממה מעיקה ושל דגים טורפים. בצאתו לאימונים או למשימה מבצעית לובש הלוחם חליפת צמר דקיקה ומעליה תלבושת גומי הדוקה — חליפת "קאליפסו". ציוד הנשימה כולל מסכה ושני מכלי חמצן לנשימה הנרתמים אל גופו, שניתן לווסתם באמצעות כפתורים מיוחדים. רגלי איש הצפרדע מחוברים סנפירים להקלת השחייה, ולעתים, שעה שידיו נשאיות מטעני חבלה, הוא מתקדם בעזרת רגליו בלבד. הלוחם נושא עמו מוקשים ופצצות הצמודים לגופו בעת השחייה, ולירכו קשורה סכין קומנדו. קופסת מזון מרוכז ומי שתייה מהווים חלק מציוד הקבע שלו.

בפעילות קרבית

בחשאי הלוחם עצמו הוא הנשק העיקרי של הקומנדו-ימי, ומילוי משימותיו מותנה ביכולתו הפיזית והמקצועית. הוא פועל בלילה, מתחת לפני המים, בחשאי ובמפתיע. שכן רק בדרך זו הוא יכול להגיע בהצלחה אל אוניית האויב, להצמיד מטען הורסני אל דפנותיה ולהתחמק מתחום הסכנה. וסכנות רבות אורבות לצולל — אם מהתפוצצות המוקש, אם מרימוני האויב הנורקים מעל לראשו, ואם מהתגלותו בטרם עת, לפני שהספיק ל-הגיע לכלי-השיט המהכה לו אי-שם, ואם מתקלה כל-שהיא בלתי-צפויה. יחד עם זאת לומד הוא לפעול בחוליות, שעבודתן מתואמת בעיקר למשימות הקשורות ביבשה.

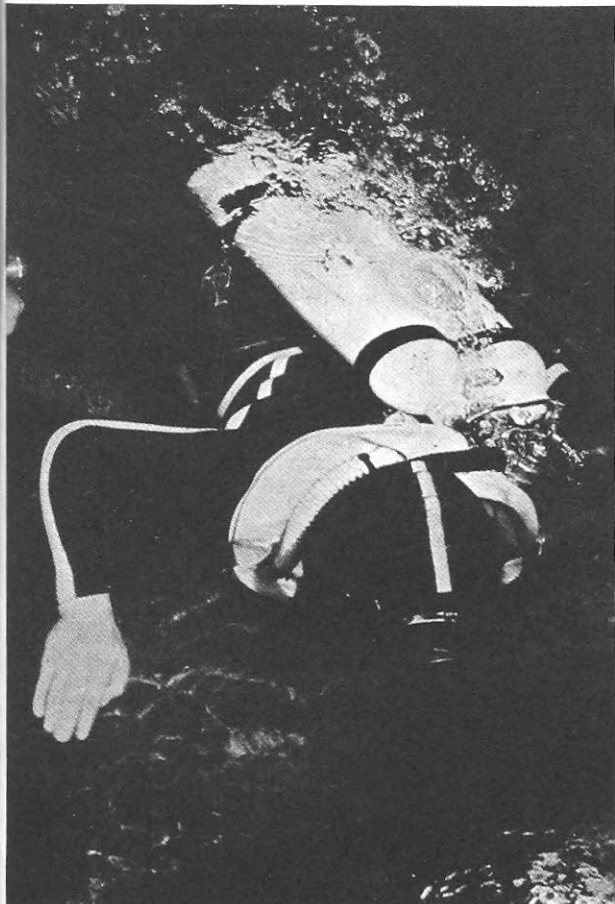
ההתקדמות אל עבר היעד

תלבים תנועה ואש, והגורם האחרון מפיג את המתח הנפשי של הלוחם. אולם במשימות הקומנדו-הימי נעדרים גורמי התנועה והאש במובנם המקובל, שכן כל התגלות מוקדמת תבטל את אפשרות מגע האש בגלל נחיתות מספרית וטאקטית. על הלוחם לנוע בהסתר ובדממה. המתח כבד ונחוצים שלוה נפשית ורוח איתנה כדי לעמוד בו.

איש הצפרדע, המנותק מן העולם החיצון, חייב להצטייד באורך רוח, בהתמדה ובתושייה. הוא שוחה לקראת היעד מרחקים ארוכים. לא תמיד יכול להימצא לידו מפקד שידריכו, אין מאחוריו סיוע מחפה ולא מנגנון בקרה לכוונו. הוא אינו יכול להתחלק עם חבריו בחוויות לאורך הדרך. אין מקומות חנייה ואין הפוגות עליו להחליט על כל צעד בעצמו ולפי שיקול דעתו, ולא פעם תלויה גורל המשימה כולה בהחלטה זו.

היעד

במשימות שאינן פעולות פשיטה ישבתית מתחולל ה"קרב" בשקט מוחלט. אין שומעים דבר — לא קולות מטוסים, לא נפץ פצצות ולא שריקת יריות. אין רואים את האויב. בסך הכל — מוקש קר, דומם ונושא הרס מוצמד לדופן אונייה דוממת. מתכת נוגעת במתכת. היצרים אינם מתלהטים והכל כאילו אינו אנושי. וחרף זאת זקוק הלוחם למנה גדושה של שליטה עצמית, כדי להעריך נכונה את המרחק ממדחף מאיים של אונייה מתקרבת או מפצצת עומק הנזרקת למים. כאן אין נלחמים באויב אנושי מסתער, אלא בגופים דוממים, שבהם יש לחבל ולפגוע. הוא אישית חייב לעשות את הדרך, להגיע אל הגוף המיועד לחבלה ולהורסו, כאילו היה טיל-ימי שלוח. הפעולה מבוצעת במסגרת חוליות קטנות. למרות שהכל נעשה בשקט ובאיטיות חייבות התגובות להיות מהירות ומתואמות. הריכוז הנדרש מהלוחם רב מאד והצלחת המשימה תלויה באיש עצמו. זהו אתגר אישי, המתבטא בביטחון עצמי ובדבקות מלאה במטרה.

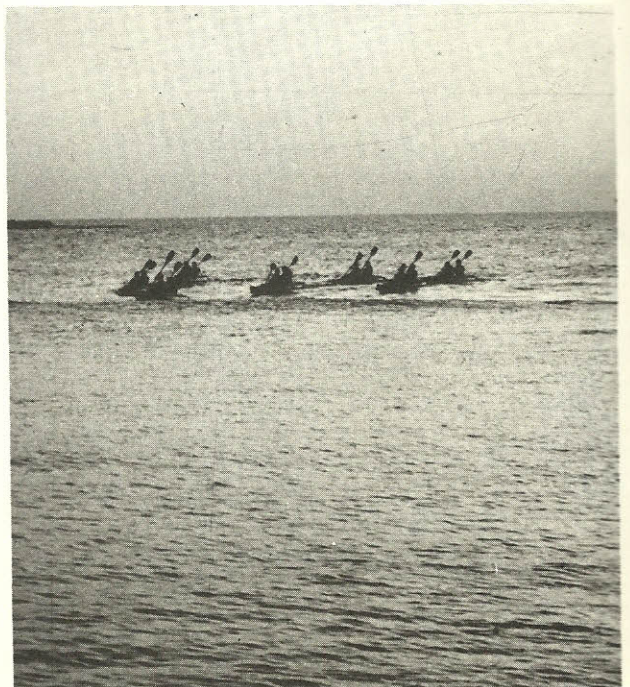
המפקד

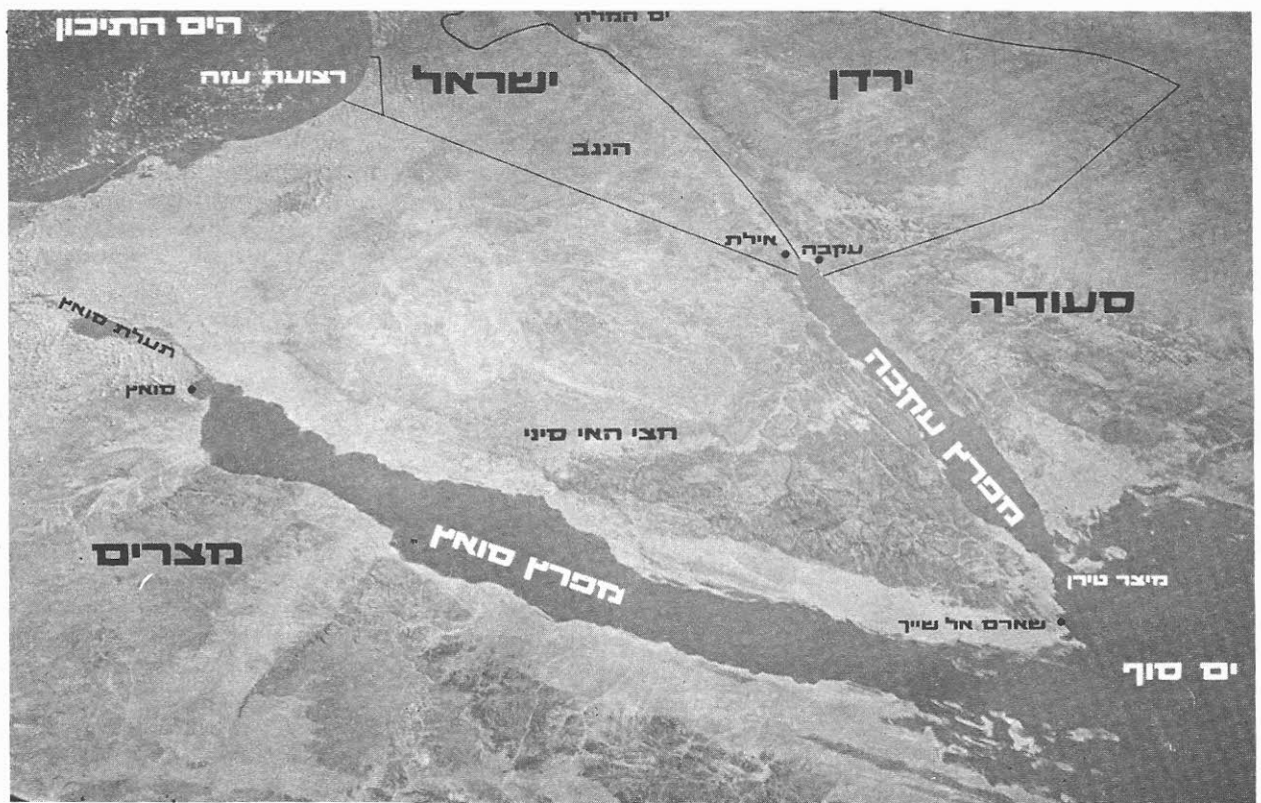
מפקד-לוחם נסיבות הפעולה של לוחמי הקומנדו-הימי מחייבות שימת-לב ותושיה שונות מאלה המקובלות בשאר יחידות צה"ל — בעיקר בתחום הכשרת לוחמים ומפקדים. הן מכתיבות, באורח טבעי, משטר חיים, משמעת ונוהגים בלעדיים. בצה"ל אופיינית הסיסמה "אחרי!" ואילו כאן לא תמיד יכול המפקד להילוות אל החוליות המבצעיות או לשלוט עליהן. דבר זה מחייב אמון בלתי מסוייג של המפקד בלוחם הנעלם במעמקי הים. על המפקד להיות מפקד-לוחם; ולוחם המפקד על עצמו. יכולתו נבחנת קודם כל בתכנון, פיקוח ואירגון, שכן עיקר הצלחתה של פעולת לחימה זעירה בים מותנית באלה. עליו להכשיר את הלוחם לאינדיבידואליות, לעצמאיות מוחלטת, אך גם להשאיר שלא ייתפס ליוזמה שאינה במקומה.

נוסף על התמצאותו בבעיות הפיקוד הבלתי-מקובלות, חייב המפקד בקומנדו-הימי להיות מבצע מעולה וכשיר של כל המשימות המוטלות על צוותו. ניהול, ארגון, תכנון ופיקוח אינם מותרים כמעט זמן להעלאת הכושר הפיזי-האישי, ואף על פי כן חייב בכך המפקד, שכן זהו תנאי בסיסי ליכולת שליטתו באנשיו וליכולת הביצוע — כשהוא פוקד על עצמו — לא פחות טוב מהם. המפקד חייב להשרות על פקודיו אוירת אמון ללא סייג ודבקות במשימה, שלא ירפו מהם באותם קטעי ביצוע, שבהם הינם פועלים בגפם. מכאן גם החשיבות העליונה של הקפדה על דיווח אמת אצל הלוחם והמפקד, עד כדי גיבושה כתכונת-יסוד. לפנינו אורח לחימה יחיד בצה"ל, שבו נאלץ מפקד לומר לאנשיו "קדימה!" ולא "אחרי!", ובאותה שעה — לשאת באחריות המלאה להשלמת משימותיו.

✱

ככל שיוספר על הקומנדו-הימי — תמיד יישאר מירב קרחונו עלום מתחת לפני הים, ורק אפס-קצה של הישגיו ומעלליו בימי סף-מלחמה, מלחמה ומלחמה-למחצה, יוודעו ברבים. אך עצם הידיעה כי אנשי כוח זה הם שאור שבעיסה, מניחה לעומד מן הצד נחש במלוא מעוף הדימיון מה כבר נכתב בספר מלחמותיהם ומה עוד עשוי להיכתב בו.

העימות הימי בזירת ים-סוף

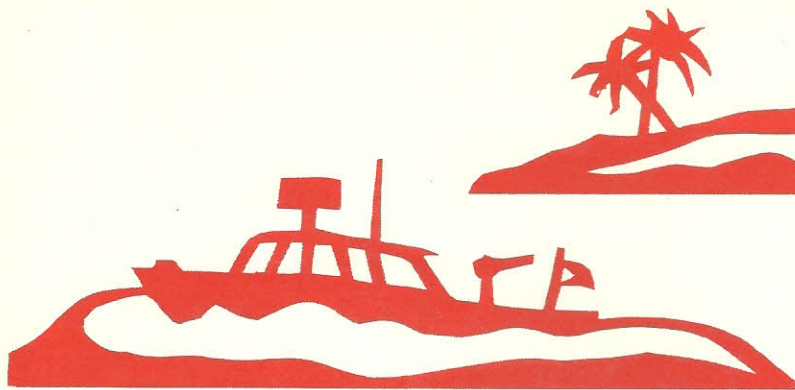
הסינויים הגיאואסטרטגיים שחלו בזירת ים-סוף לאחר מלחמת ששת הימים, ובעקבותיהם השינויים שבאו בדרכי ההתגוננות והלחימה, מטילים על חיל-הים משימות חדשות וכבדות והסיטו לא מעט הדגשים באופי הלוחמה. הדגש הוא בראש ובראשונה באורכם של החופים, שהתארכו פי חמישה בהשוואה לתקופה שלפני המלחמה. עתה נאלץ צה"ל להיערך להגנה אופנסיבית, במצב שבו חלק ניכר מהגבולות מתבסס על מכשולי מים. אין תימה, איפוא, שקיים הצורך לשתף פעולה עם חיל-הים, המסוגל לתרום באורח ניכר לבצוע משימות לוחמה.

הדוגמאות רבות. בפשיטות נועזות שבוצעו בזירת ים-סוף מילא החיל תפקיד חיוני. בפשיטה לראס-עדיביה הפגינו הלוחמים גבורה ותושייה. גם בפשיטה המשורינית של צה"ל לאזור אבו-דרג' בלט חלקו של החיל. כתנאי לביצוע פשיטה זו טיבעו אנשי הקומנדו-הימי שתי טרפדות מצריות, שעלויות היו להפריע למהלך הפשיטה, אשר בה מילאו הנחתות תפקיד חיוני בהחפת כלי-שיריון וכוח לוחם בחוף המערבי ובהחזרתם לצד הישראלי בשלום. ראוי לציון, שעם החפה זו נתגלתה גם יכולת הנחתה של חיל-הים.

ממול ניצב חצי הישראלי, צי קטן-הממדים, שהגיע לאיירה חדשה ובלתי מוכרת לו, והמנותק גם מן הזירה השנייה שלו. תוך זמן קצר הצליח הכוח להתארגן היטב ולהפגין העזה, רוח קרב והצלחה. "המלחמה הקטנה" נמשכת, בעיקר בים-סוף, וחיל-הים מפגין בה את הנוכחות הישראלית כשפני-נותיו משייטות באזור בקביעות. קיומה של הנוכחות הישראלית, מתבטא לא רק בסיוורם שוטפים אלא גם בליווי ספינות ישראליות ובמניעת חזירתם של חבלנים ומבריחים לחוף המזרחי של התעלה. למרות שהחיל אינו עשיר בכלי-לוחמה, הוא מגלה כושר אילתור ומוכח חשיבות הגורם האנושי.

אשר לצי המצרי, הרי לפי המקורות המערביים הוא כלל בפרוץ מלחמת ששת הימים 8 משחתות, 8 צוללות, 12

כחול לבן בסיני

צ/א 33 אג/ר

ב צד הירוק-שחור — אלה צבעי השריון — בולטים בחצי-האי גם הכחול-לבן — צבעי חיל-הים. ליחידת החיל, החונה לחופי מפרץ סואץ, אחיזה איתנה בסיני. זוהי הסיירת הימית, המבצעת סיורי נוכחות ופיטרול מקיפים ומתמידים לאורכו ולרוחבו של המפרץ. הסיורים מבוצעים באמצעות "ברטר-מיס" או "ג'יפים ימיים" — ספינות-משמר קטנות, מהירות, זריזות וחמקניות. תיפעולן ואי-פגיעותן בעת קרב הן פרי אימון, כושר אישי ודרכי-חשיבה בלתי-שגרתיים. תודות להן עשתה לעצמה "סיירת חיל-הים" שם, בסלקה את כלי-השיט הרבים של המצרים ששרצו במפרץ סואץ, ובמנעה פעולות הבלה עויינות לאורך החוף הישראלי.

הדגל מוצג לראווה

מעט מדי יום ביומו יוצאים אנשי היחידה לפטרול ימי שגרתי אך מסוכן, בשתי ספינות המשייטות זו אחר זו, אחת בתוך שובל קודמתה. היעד הוא בדרך כלל מפרץ סואץ, והמטרה — סיור לשם הפגנת נוכחות. מי הים שקטים, החוף ממול מכוסה ערפילי בוקר ואת הדממה הרועגת מפר רק נוהם מנועי הספינות. "מטרתנו להניף את הדגל במפרץ", מדגיש המפקד בפסקנות. הוא ניצב בחרטום הספינה המובילה, גופו חשוף לרוח ולסכנה כיאה לאיש מלחמה עשוי ללא חת. פקודיו שלווים, חייכניים ומוכנים לכל אתגר. שיוט אל מול תותחי האויב הוא לחם חוקם.

בהיכנס הספינות לאזור הסכנה נדרכים כלי-היריה, פגזים נדחקים לתוך הקנים ואוירת דריכות אופפת את הכל. ממול מתנשא חוף עויין, החופן בחובו את ה"בלתי-נודע. לעולם אין לדעת מהיכן תיפתח הרעה.

"רואה אתה את הצוק ממול?" אמר סרן דני. "מעברו פתחו עלינו בתקרית ה"אחרונה באש מתותחי 130 מ"מ, שכל אחד מהם גדול יותר מספינת המשמר עצמה. אין זו הרגשה נעימה לשוט בין פגזים מתפוצצים, ושריקתם מעצבנת, אך בלהט הקרב אין זמן למחשבות. למעשה, קיימת האפשרות לוותר על ההפלגות הללו, להתפרס לאורך הגבולות ולצפות לבאות. אך חשוב לנו שדגל חיל-הים יתנוסס במפרץ לעתים מזומנות וככל שהוא קטן רואים אותו המצרים היטב". פעמים מספר הותקפו ספינות המשמר ולא נפגעו. בתקרית האחרונה היו הפגיעות קרובות מאד ואחד מאנשי הצוות נפצע מרסיס פגז שנפל בקרבת ה"ספינה. אין בידי הצוות לעשות מאומה פרט

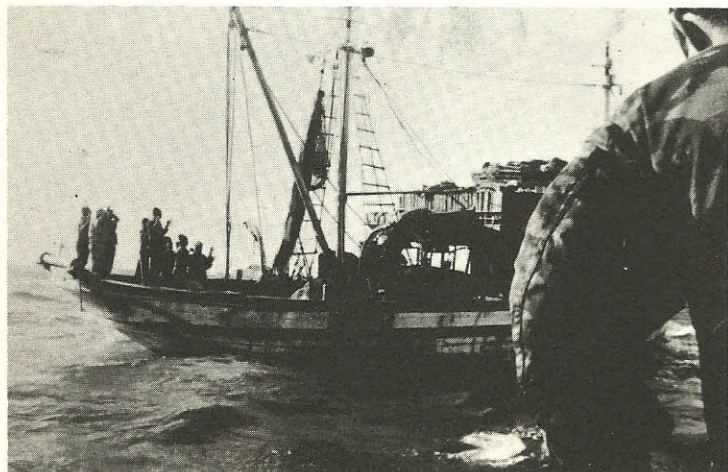
באדום 15". המשקפת מגלה ספינת-דיג מצרית במרחק של 10 מילין.

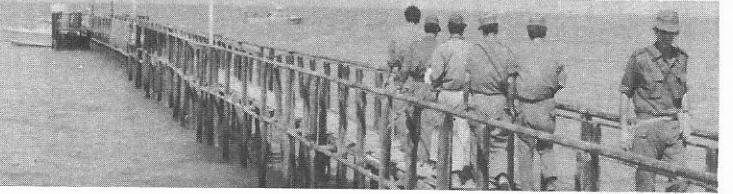
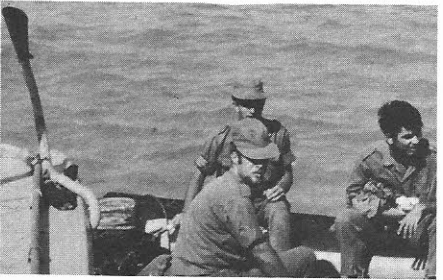
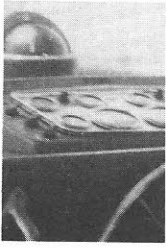
"מנועים מלא קדימה!" קורא המפקד, והספינות פותחות בשעיטה. המרחק מצטמם צם במהירות, ועד מהרה "נדבקים" כלי-השיט הישראליים לדופן הספינה המצרית. הדייגים המופתעים מתרכזים בירכתיים ומרימים ידי-הם. הם יחפים ולבושם דל וקרוע. עיניהם מביעות פחד ותחנונים. שלושה ישראלים, ביניהם אחד דובר ערבית, עולים על סיפון ספינת-הדיג ועורכים בה חיפוש מדוקדק.

טענתו של ה"ראיס" היתה, שבאו לדוג דגים. אך הוכח לא פעם, כי "דייגים" תמימים אלה אחראים למיקושים, להברחות ולפעור לות מודיעין בתחום הישראלי. הפעם לא נמצא דבר בספינה. ה"ראיס" מוזהר שלא לחדור שנית למימי ישראל, ואנשינו "מתקפ-לים". ספינות המשמר שוב שועטות, ב"השארן את ה"מצרית" מאחוריהן.

לתרגילי התחמקות, כאשר יורים לעברו פגזים שמשקלם עשרות קילוגרמים. תושייה, אומץ-לב וקור-רוח הם המרכיבים העיקריים בכושר הקרב של אנשי היחידה.

הסיור נמשך. הספינות דוהרות קדימה במהירות וגופן החטוב מחליק בזריזות על פני המים. ממרחקים הן נראות כנקודות זעירות מאד והסיכוי לפגוע בהן כמעט אפסי. רוח חזקה מנדנדת את כלי-השיט ונתזים מלוחים שוטפים את הסיפון. מפקד הספינה סוקר במשקפת את האופק הימי הרחב. "מטרה באדום 20", מפנה המוכ"מ את שימת-ליבו. המפקד מרכז מבטו ב"נקודה האמורה. תפקידו לוודא שבמחצית המזרחית של מימי המפרץ לא תימצאנה ספינות אויב כלשהן. אכן, באמצע המפרץ שטה ספינת סוחר מצרית. בהשגיחה ב"ספינות הישראליות היא מפנה מיד חרטומה לעברו המערבי של החוף. הדריכות פגה, והנה נשמע שוב קולו של המוכ"מ: "מטרה

האווירה רצינית

אישם לחוף חצי-האי סיני, התמקם ה"בסיס של היחידה. הצוותים מרגישים טוב במבנים שהוקמו עלי-ידי המצרים, וזה סבבר היקנו למקום אוירה ישראלית, ממש "חיל-ימית". הם שמחים לשרת ביחידה קר-בית ולהימצא בכוננות מתמדת. אחוות לר-חמים ועבודה מאמצת ומפרכת מאפיינות את המקום. זהו אזור של תקריות גבול וחבלות, ואין איש מנסה להתחכם או לצאת סגור. אפילו הכלבה של הבסיס, "ויסקי", סמרהת להסתתר עם ערב מתחת למיטת בעליה או להתחפר מאחורי ארגז שימורים כלשהו, שכן בלילה מתעורר המדבר לתחייה. יס-סוף הוא מקור לא אכזב לצרות צוררות: חבלנים, מסתננים, אנשי קומנדו ו"סתם" מבריחים — כל אלה מפירים את השלוה המדומה. החבר'ה שולפים את ה"כלים מנדניהם וספינות המשמר יוצאות ל-פטול נוסף. בשני צידי התעלה בולשות אלפי עיניים ועשרות רבות של משושות סכ"מ סורקות את הגדות שמנגד. האווירה סתוחה ומכתבה אורח התנהגות מסויים סאד.

אך לא רק תותחי המצרים נושאים סכנה ומוות. "אויב" נוסף הוא הים, פוסק אמנון, מפקד היחידה, גבר גבה קומה, סוצק ושזוף. "אכן, מי שמורגל בים-התיכון יופתע בהגיעו למפרץ סואץ. מזג האוויר כאן תוקפני. רוב תקופות השנה מנשבות רוחות צפוניות עזות, המקשות מאד על השיט. והימאים החוזרים מסיוור נראים כנושי מלח מהלכים.

"תופעה לא-מוכרת נוספת במפרץ סואץ היא הפרש בין הגאות והשפל, המגיע לשני מטרים. בשעות הגאות ניתן להגיע בקלות עם הספינה עד לחוף, ואילו בעת השפל יש לעגון במרחבי הים. גם שוניות האלמוגים

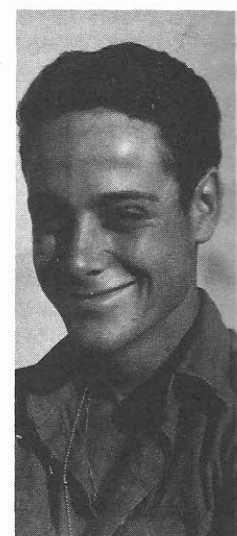
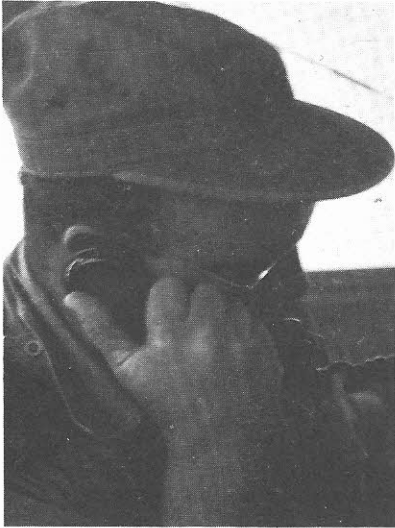
ורדידות המים גורמים קשיים. הים אינו עמוק, ובשעת הפגזה יש להתחמק לא רק מהפגזים אלא גם מהשרטונות ולהיזהר מפני היתקעות בחול הבוצי. סופות חול כבדות, המתחוללות בעיקר בחורף ובסתיו, אינן מקילות על חיי היחידה. החול חודר לכל פינה בספינה, ומי-המלח צורבים ו"מקשים מאד על השיט".

המפקד משתתק לרגע, נתון להרהורים, ואז, בתנועת ביטול ובחיוך רחב, הוא מוסיף: "אך כל אלה הם אפס לעומת ההרגשה שאתה נמצא בקרבת האויב המצרי, נכון לכל ההתמודדות. החבריא אוהבים את ה"בסיס, חיים את המתח ועומדים במבחן ה"תנאים הקשים והכוננות הבלתי-פוסקת. עובדה היא, שאחוז הנושרים והמבקשים לעבור ליחידות אחרות קטן ביותר".

הבידור היחיד ביחידת הספר של חיל-הים הוא ראיית סרטים המוקרנים בחדר האכילה, רובם "מקצועיים", מהסוג המקובל והאהוד על החיילים. השירונאים מהבסיסים השכנים זוכים כאן ליחס חברי ואוהד. וכך, מדי ערב, מתאסף באולם הקטן קהל מאובק, "מלוח" וצמא בידור, הבולע ב"עיניים רעבתניות את המתרחש על פני מסך הכסף. ובאותו הזמן — בחוף — צופות עיניים עירניות ומשושות המכ"מ סובבות.

בעמך בחשכת ליל על המרפסת המרווחת של אחד המבנים, אל מול הים שטוף אור הירח, אתה מתקשה מאד להכיר במציאות המרה — בכך שכל הרגע הזה אינו אלא מדומה, חזיון תעוועים, ובכל רגע עלולים לשונות אש וחיצי מוות לקפדו בסערה.

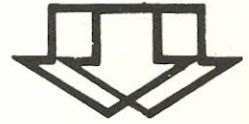
בהפרדך מן המפרץ, כאשר מרקיע מטוסך צפונה, מעלה מעלה לתוך השחקים הכחולים של סיני, והבסיס וספינותיו קטנים והולכים, אתה מרגיש שהגבול הימי הדרומי של מדינת ישראל נשמר היטב בידיהם האמונות של אנשי חיל-הים.

המהלומה המוחצת

הנה 70-1969

טיבוע
שתי טרפדות
מצריות
בראס-סאדאת

17 במה לפני פשיטת כוחות צה"ל לאזור אבו-דרג', בליל 8 בספטמבר 1969, טיבע כוח של הקומנדו-הימי שתי טרפדות מצריות במפרצון ראס-סאדאת. המגמה היתה לא רק להלום במצרים במסגרת הלחימה הכוללת, אלא גם להשמיד את ספינות הטורפדו ולמנוע מהן אפשרות של התערבות במהלך הנחתת כוח הפשיטה הישראלי על אדמת מצרים, שנועדה למחרת. פעולת הקומנדו-הימי בוצעה בהצלחה מלאה. הלוחמים חדרו למקום העגינה מבלי שהבחין בהם איש, מילאו את המוטל עליהם ועזבו את האזור. פעולה זו תיחשב אחד המבצעים המוצלחים של הקומנדו הימי הישראלי.

שחייה ממושכת

7 פי נעל אט אט את הסנפירים העשויים חומר פלסטי גמיש. לידו נחו מכשירי צלילה על אביזריהם, מוכנים לרתימה. בחדרונים הסמוכים התכוונו למשימה חבריו, והוא ליווה אותם במבט חמים ובוטח. לפני כשעה תודרכו סופית. הפרטים נמסרו ביבושת כלשהי, אך ליבותיהם של הלוחמים פעמו בחוזקה: להטביע ספינות-טורפדו, לחבל בכלי-השיט של האויב, זהו אתגר ראוי לשמו, מה גם שהספינות עוגנות במרחק רב בחוף האויב. האוירה בחדר התידרוך היתה מתוחה. רפי וחבריו צללו והתאמנו פעמים רבות, במסירות ובהתמדה, אך הפעם זה "על באמת". רפי המשיך לרתום לגופו את אביזריו המבצעיים בתנועות כמעט מכניות. כל בורג, כל ווסת היו מוכרים לאצבעותיו המתורגלות. לגימת קפה מהביל, מבט הערכה לעבר החברים הנותרים בבסיס, נפנוף יד אחרון למלווים — ובצעדים איטיים התקדמו האנשים אל שפת הים. רוח צפונית-מערבית נשבה בחוזקה. עלטה מוחלטת. רק פה ושם ריצדו אורות באופק המרוחק והמחישו כלשהו את הבסיס שאליו יש להגיע. רפי בדק שנית את תלבושתו. ידידיו מכבר — המצפן הזעיר שעל ידו ידריכו אל הכיוון המיועד, והשעון ידווח לו על זמנו היקר. "קדימה", לחש לעבר חבריו, והלוחמים יצאו לדרכם. ההתקדמות היתה איטית וחדגונית, ותוך כדי כך שיחזר רפי את התידרוך ואת האוירה מלאת רוממות הרוח בחדר המבצעים. "ראו חברי", אמר להם מפקדם, "עליכם להטביע את שתי הטרפדות המצריות, ה-

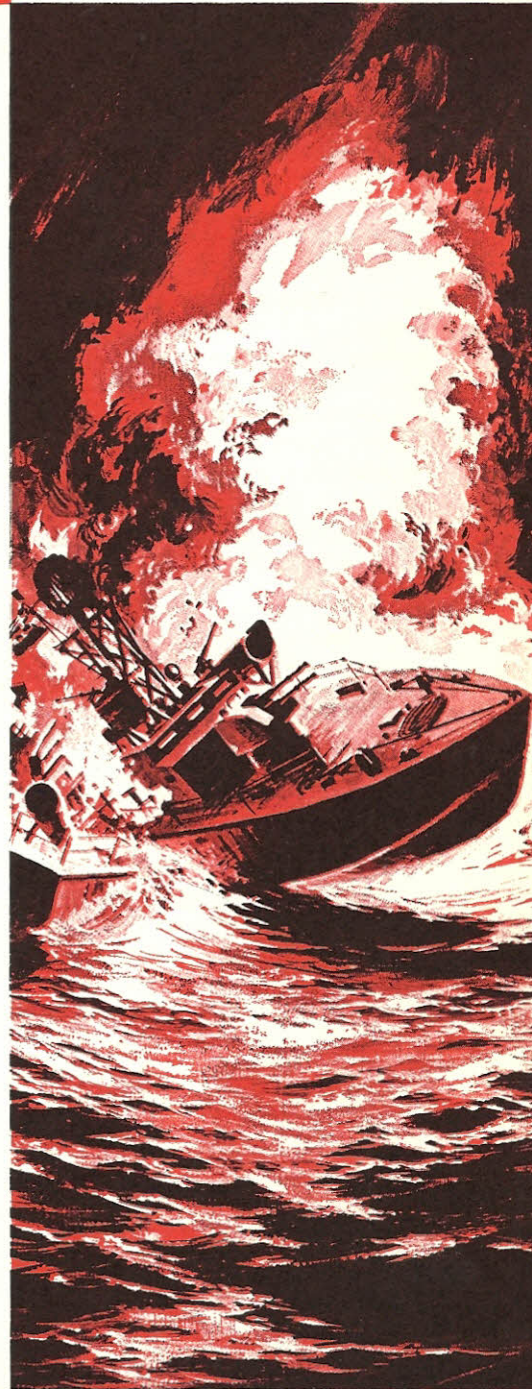
מתמידות בהחדרת מחבלים ומניחי מוקשים לאורך החוף שלנו". בהצביעו על המפה התלויה על הקיר ממול, הוסיף: "יש להניח שהן בכוננות. עליכם לאתר אותן ולחסלן ויהי-מה. דעו, הפשיטה המיועדת למחר תלויה בהצלחת משימתכם. צה"ל בוטח בכם. בהצלחה!"

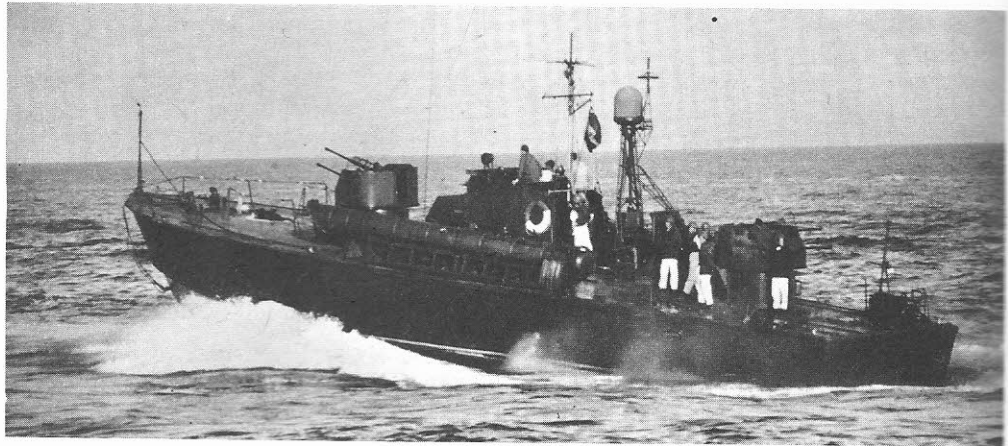
רפי הרגיש בכובד האחריות הרובצת עליו ועל חבריו למבצע. עתה הגיעו למקום ה"זינוק. בדיקת ציוד אחרונה, שינון מחדש של המהלכים — והם בדרכם לעבר המטרה. הכל סביב היה שקט וחשוך. רק שובל זרחני של מים נשאר מאחוריהם. המחשבות התירצו בקודקודו של רפי:

"המשימה ברורה וניתנת לביצוע. נכון, הביטחון העצמי חשוב, הידע, הניסיון וה"תושייה קיימים, גם עם המצרים יסתדרו. אך בסופו של דבר נחוצה גם טיפת טיפת מזל, שלא אחת היא המכרעת. אסור שהטרפדות תחמוקנה מהם". הוא קצץ את חוט מחשבותיו בהחליטו שלא להיגרר אחרי מאות האפשרויות וההתפתחויות הבלתי-צפויות.

מתקדמים ומתקדמים, והמטרה טרם נר"אית. רפי חונך לסיבולת ולסבלנות אין קץ בשעותיו במרחבי הים. הרגילותו לכך באימונים ללא ספור, ולכן גם לא הדאיגו אותו ב"מיוחד המרחק הגדול ליעד הרחוק וההכרחי לשוב ממנו. לא מכבר נפגש עם אהוד, חברו המשרת כטייס בחיל האוויר. בדרך הטבע התגלגלה השיחה לסוגיות לוחמה.

"ראה", התלהב רפי. "אתה מגיע ליעד בכוח סילון במהירות 'על-קולית', מחליט ומשלים משימתך בדקות ספורות וחוזר אחת-שתיים לבסיס".

הטרפדת המצרית פ. 183, מש"קלה 65 טונות. חימושה — שתי טורפדות 21 אינץ' ושני תותחים דו־קניים 25 מ"מ. מהירותה 40 קשר לשעה. צוותה מונה 20 ימאים

נוחות ושלוות. אורות אפלים האירו את הסביבה. רגיעת לילה קייצו. רק נביחות כלבים מרוחקות הידהו מאישם. על סיפון אחת הספינות התנועע זקיף משועמם. מלבדו לא נראה איש. כמה מיבנים קטנים בלטו בשטח, בקצהו של כביש צר ומתפתל שנעלם בחשכה. רפי וחבריו נעו כל אחד למקומו ה"מיועד. עוד רגע והם אחזו בדפנות הספינות. המוקשים, שהוצמדו לגופם בצאתם למשימה, שוחררו; מנגוני ההפעלה הופעלו ומלאכת "ההדבקה" החלה. הצוללים נעו מתחת ל"טרפדות כבתוך שלהם. כל תקלה סיכנה את המיבצע כולו. בשניות אלה נדרשו שקט נפשי, צלילות דעת וידע רב כדי להתגבר על הבלתי־צפוי. עודד שלט בעצמו. אצבעותיו המאומנות מיששו את המוקש בחושך. עצביו עמדו לו. באותו רגע שיבח בנפשו את עקשנו־תם של מדריכיו שהדריכוהו לקראת מצבים עדינים כאלה.

שקט מחריד. כאן נעדרים גורמי ההסת־ערות והאש. האויב אינו נראה, אין שריקות פגזים. רפי חש את המתח בקצה אצבעותיו. הוא ניזכר בכל אשר למד בשקידה ובהתמדה. לכאורה כאילו עמד בתרגיל נוסף.

הוא היפנה ראשו והסתכל לעבר היעד שזה עתה עזבוהו. ניסה לחדור בעיניו מבעד לעלטה, אך לא ראה דבר. ה"חשיכה שבה ואפפה אותם. הם התקדמו ב"כיוון מזרחה. כעבור שעה קלה, במועד המשו־ער, ניראו לפתע מרחוק שני הבהקים זוהרים ומאחוריהם נשמעו התפוצצויות עמומות. "זה דפק", הפליט רפי ומועקה כבדה ירדה מלבו. הפעולה בוצעה וגם המזל האיר להם פנים. הוא לא שמח לאידם של אנשי הטרפ־דו־ת המצריות שירדו למצולות. הם לוחמים בדרכם הם. רפי נזכר בסירות הנפיצות שהט־ביעו את "האמיר פארוק" על־ידי לוחמי ה"קומנדו של החיל במלחמת העצמאות. משימה זו שימשה לו לסמל הקרבה, תושייה ואומץ לב. "לא איכזבנו אותם, את הראשונים", היררה.

הצלילות המשיכו להתקדם לעבר החוף המזרחי של המפרץ ונעלמו בחשכת הלילה.

האצילות והיושר, ריע טוב ולוחם מצטיין. רפי העיף מבט אל המצפן. הכיוון בסדר. לא הרחק ניראו האורות החיוורים של ראס־סאדאת. "זהו זה!" עוד שעה קלה יימצאו במקום היעד, שבו חייבות לענון שתי ה"טרפדות המצריות.

לפתע נשמע נוהם מנועים משמאל. וודאי ספינה מצרית. רפי האיט התקדמותו. בים אין תמרורי דרך ורמזורים. הוא חשש. אמנם הים גדול ורחב, אך לנמצאים בו אין כל שלי־טה על נתיב שיוטו של כלי־שיט מתקרב, ה"עלול לעלות עליהם כל רגע. הספינה קרבה והלכה. נוהם מנועיה הלך והתחזק בצורה מאיימת, מבלי שאפשר היה להבחין בה ב"עלטה הכללית. עוד דקה, והיא חלפה ב"מרחק כמאה מטרים מהם. רפי נשם לרווחה. הוא כמעט השתכנע שזו טרפדת. במרחק מה ניראו צלליות של כלי־שיט, שהתבלטו לאור הפנסים החיוורים שבמזח. בסקירה מקיפה של המפרצון הבחין רפי בשתי טרפדות ניצבות שאננות זו מול זו ליד הרציף. הוא סימן לחבריו את כיוון ההתקרבות. הלוחמים בדקו את תקינות אביזריהם ופנו אל היעד.

רפי ידע שהצלחת המשימה תלויה גם בשקט הנפשי ובריכוז המירבי של חושיו. רטט קל עבר בגופו. הוא חייב להצליח. גורל הפשיטה לחוף המצרי למחרת מותנה בחיסולן של טרפדות אלה, שעגנו עתה ניי־

וואתה", הצטחק אהוד, "אתה חשוף במצולות וזקוק למנה הגונה של עצי־ברזל ולשרירי פלדה, כדי לעמוד בשחייה של שעות ארוכות למרחקים אינסופיים מעל ומתחת לפני הים, — ממש ההיפך הגמור ממני..."

במבחן התושייה

חשבות וזיכרונות חלפו לעיני רפי כעל מסך קולנוע, ללא כל סדר כרונולוגי. "סבלנות", הזכיר לעצמו, "רק סבלנות ו"עקשנות. לא לתת לעצבים להימרט". ואכן, באין מערכת בקרה שתכוון אותו לכיוון ה"רצוי, הוא נשאר בודד כשההחלטה הנכונה תלויה רק בקור רוחו ובנסיגו הרב. עודד, אבי והאחרים התקדמו עם רפי תוך כדי מאבק מאומץ במים הקרים. "כל הכבוד להם", מילמל רפי לעצמו. הם היו חבריו בקורסים הארוכים וחביבו איש את רעהו. טוב לחוש בנוכחותם של ידידים בסביבה זרה ועויינת, בחשיכה מוחלטת ונוכח סכנות בלתי צפויות. כשנתקבלו ל"יחידת הקומנדו הועמדו במבחן הסיבולת. הם רצו עשרות קילומטרים לאורך חופי המדינה. יחד עברו את הקורסים המקצועיים של אנשי צפרדע לצלילה ולחבלה. הוא חיבב במיוחד את עודד על זריזותו וכושרו הפיסי. אמנם קינא בו, אך תמיד היה נעים להימצא במחיצתו. היה בו מן

דברי שר הביטחון לזכר חללי הפשיטה לראס־סאדאת

נאשר הם נופלים באים אחיהם הצעירים לשאת חרבם

"סגן שלמה אשל ואיתו רב־סרן רפאל מילוא מכפר ידידיה ורב־סמל עודד ניר מאיילת־השחר, ניספו לאחר שהטביעו שתי ספינות־טורפדו מצריות במפרץ סואץ.

"הם וחבריהם נוטעים כרמים, אך לא תמיד רואים את פריים; בונים בתים, ולעתים אין הם חוזרים אליהם; נושאים נשים, אולם לא כולם זוכים לגדל את ילדיהם, לחנכם ולחיות איתם.

"כוחם עולה על מספרם, וכאשר הם נופלים באים אחיהם הצעירים לשאת את חרבם ולנצור את המעוזים שבגבולות, נכונים ללחום בים ומתחת למים וביחידות הרגלים — דבקים בדרכם ונאמנים לייעודם, לתת לעמם חיים במולדתו."

פשיטה משוריית בסיוע כוחות חיל-הים

ההחפה

בחוף

אבו-דרג'

לילה, אור ל-9 בספטמבר 1969, נחת כוח פשיטה של צה"ל בחוף המצרי של מפרץ סואץ באזור אבו-דרג' וחסיל מוצבים מצריים לאורך ציר-הדרך עד ראס-זעפרנה. יממה קודם לכן חדרו אנשי הקומנדו-הימי לראס-סאדאת וטיבעו שתי ספינות-טורפדו מצריות, כדי שלא יפריעו במהלך הפשיטה.

הכוח הפושט פעל במשולב עם חיל-הים, שהעביר בנחתותיו את הלוחמים, הטנקים והציוד לאזור היעד ופינה-אותם — לאחר שעות פעולה — לבסיסם בגדה המזרחית של מפרץ סואץ. להלן סיפור חלקה הימי של המשימה.

ההכנות

אל לחוטן הבסיס נקש בדלת בחוזקה ובביטחון. "היכנס", נשמע קול מעברה השני. הוא נכנס לחדר-המלחמה, הושיט מברק "מייד" לידי קצין המבצעים והתבונן בפניהם של המפקדים הנוכחים כאחד שכבר יודע במה מדובר.

הקצין העיף מבט חטוף במברק והעבירו מיד למפקד שישב נינוח בראש השולחן. פני המפקד אורו. "זהו רגע מרגש", הפליט לעצמו. סוף סוף הגיעה הפקודה המצופה והמרטיטה את הלב. מרגע זה החלו העניינים מתגלגלים במהירות רבה. הבסיס הועמד במצב הכן. מפקדי הנחתות נצטוו להכין את כליהם למשימה המבצעית. באפס-לאות ובשלישות הורגשה פעילות יוצאת דופן. אם כי הימאים לא ידעו מה עומד להתרחש, איפה ומתי, נרתמו כולם בעול ההכנות. אחדים ניסו "להתלבש" על האלחוטן הידוע-כל, כמעט, אך לשווא. הברנש נולד שתקן. "סבלנות חבר'ה, סבל-נות", מילמל. "בבוא הרגע תדעו". רס"ר הבסיס שלט בכיפה ונתן הנחיות ברורות ותקיפות לפקודיו. העבודה היתה מפרכת והתבטאה בבדיקת תקינותם של הכלים, בריכוז התחמושת ובמבחני המערכות הרבות והמסובכות. כולם חשו עצמם שותפים למשימה. היענות והתנדבות שררו בכל. רבים השתוקקו להצטרף למשימה, אך בקשותיהם נידחו. "בפעם אחרת", ניחמם הרס"ר.

היום המיוחל הגיע. לשמחת הלוחמים ניתנה פקודת היציאה, ובחשכת הליל עזבו הכלים את מעגן הבסיס. המנועים נהמו חרישית, המדחפים התיזו רסיסי קצף. אט אט היו הספינות לגוש שחור חסר צורה, ועל הרציף נותרו אנשי הבסיס נרגשים ובלבם איחולי הצלחה לחבריהם. מפקד הנחתות עמד במירוץ עם הזמן כדי להגיע לנקודת ציון מסויימת, אך הים התאכזר אליו. גליו הקצרים חבטו בחוזקה בדפנות הכלים ו"הרימו" אל-על את חרטו-מיהם הפחוסים. אך הכלים עמדו במבחן התושיה, והמכונות

170 זאב

פעלו כאילו כל הענין אינו נוגע להן. צבי, ההגאי, נזכר ברגעים אלה בריטונים ובטרוניות של אנשי הצוות, אשר סבורים היו, משום-מה, שהמפקד הגזים בהנחיותיו לגירוד ולקירצוף הדפנות והסיפונים ובדרישותיו שהחבריא יתאמנו ויתרגלו בפעולות ימיות בסיסיות. הוא עמד בתוקף שיתמסרו במרץ בלתי נלאה למירוק כל אביזר וכל פינה, ושתוקדש שימת-לב מירבית לתקינותן של ה"מכונות, מכשירי הניווט והקשר. הוא תרגלם לסדר, לנוהלים מסודרים ולמשמעת.

עתה הבין זאת צבי היטב והרגשת עוצמה אפפה אותו. למרות הטילטולים העזים והמצב הבלתי-שגורתי, ידע כל אחד את מקומו ותפקידו. בעומק ליבו בירך שזכה למפקד קפדן ונוקשה כזה. חודשים רבים הועסקו הנחתות על צוותיהן בהפלגות בטחון שוטף. תוך הפלגות מבצעיות ממושכות מנעו חדירתן של ספינות עוינות, רכשו ניסיון וביטחון עצמי במרחבים הבלתי-ידועים להם, התרגלו לשיגעונות הים, לגליו ההפכפכים ולזרמיו הנסתרים.

לעבר היעד

לא התרגשות יתרה, כאילו היה זה אימון נוסף, "גלשו" הכלים לתוך בטניהן של הנחתות. ושוב נעים — הפעם אל עבר היעד. המפקדים על הגשר איפסו שעוניהם. הקשר פעל ללא הרף. פה ניראו לוחמים מחייכים ושם נזרקה בדוטה, אך המתח גבר והלך. אחדים התבוננו בעניין בשובל הקצף הערפילי, שנמשך מאחורי הספינה. יש בו משהו מושך ומקסים. ובתא המפקד המואפל עיינו הקצינים בקפידה במפת החופים וציינו את נקודות ההחפה. מפקדי הטנקים עקבו אחרי ההסברים, מתלבטים ומעריכים אפשרויות בלתי-צפויות.

התידוך נגמר. זמן-מה לפני כן סיים המפקד את הביקורת בכל מדורי הספינה. הכל "דפק" כשורה והוא הרשה לעצמו לנוח

קצת. "מה, לעזאזל, משך אותו לים?" קשה לו להסביר. החיים על הים אינם קלים, עובדים ומתאמנים ללא הרף. אך יש בו, בים, קסם מיוחד ונסתר שקשה להיגמל ממנו. הוא נזכר בימי הטירונות ובקורס החובלים שהקנה לו דרגת קצונה. משום-מה נקשר לנחתות במלחמת ששת הימים ובא על סיפוקו. סופר לו על מבצעי הנחתות במערכת סיני, כשסיפקו כוח אדם וציוד לחטיבה 9 בהתקדמותה לעבר אילת. אך הפעם הזאת ניצבת לפניו פעולה מבצעית של ממש והוא היה גאה על שניתנה לו הזדמנות להוכיח את עצמו.

יוסי, תותחן אחד הטנקים, קילל נמרצות את נתזי המים המלוחים שהומטרו עליו מעבר למעקה וחיפש מיפלט בחגורת ההצלה שטטה על גופו. עד עתה הצטיירו בעיניו אנשי חיל-הים כ"ג'ובניקים", בתלבושתם הלבנה והמבהיקה, במיוחד בימי חג; אך הנה לפניו אנשיים ותיקים על סיפון רוגש גלים, ליד מקלעים ו-מכונות יריה. ריח מלוח נודף מהם ושמן מכונות ספוג בבגדיהם. היכן אותו זוהר שתיאר לעצמו קודם לכן?

"המפקד" פנה למפקד הנחתות, "לעזאזל הגלים. הם הופכים לי את הקרביים. האמן לי, טוב יותר בטנק המחניק ובאבק המדברי".

"הרגע ידידי", ניחם אותו המפקד, "החוף העויין אינו רחוק. אבל איך תגיע לשם ללא עזרת הנחתות?"

פעמון האזעקה הידהד חרישית. עד מהרה נמוגה תחושת הריגוע ואת מקומה המירה מתיחות לקראת הבלתי-ידוע. בעוד שהספינות חרשו לאט את הים המקציף אל מול ההרים שב-מערב, היררה המפקד בשלבי הנחיתה המכריעים. בבטן הנחתות ניראו דמויות גחונות ומתירות החלים. פה ושם הזדקרו קני מקלעים רעוים.

ההחפה

שני צילצולים רכים בפעמון הנחתות הפסיקו את הילוכה. קבוצת ימאים מיהרה אל החרטום, שרשרת חרקה חרישית ומצד שני נשמע קול עוגן בנופלו המימה.

"היכון לנחיתה!" פקודות נוספות לא ניתנו. עתה הגיע תורה של עבודת צוות מעולה, מדוייקת ומהירה. בירכתי הספינה נדלק סימן אור. מנועי הטנקים הותנעו בקול רעם, עשן סמיך בקע מן המפלטים ומילא את בטן הספינה. השרשראות חרקו והתרג-שות גדולה אחזה במפעילים שעה שדלת הנחתות נפתחה והחלה יורדת באיטיות. כשהטנקים זינקו אל החול הזך שעל החוף נזכרו מפעליהם, כי זו פעם ראשונה שטנק ישראלי עולה על אדמת מצרים.

המפקד ניצב על גשר הפיקוד, שערותיו הבהירות מתנופפות ברוח הקלילה ועיניו סוקרות בקפידה את קו החוף המשתרע לפניו. ההגאי קיבל את פקודותיו השוטפות והאיתת פיקח על התשדורות. מעל הגשר, בעמדת תצפית המאויישת, ניצב צופה והקפיד על הנחיתה המדוייקת.

האפלה השרתה בכל אורת מסתורין וזירבנה לדריכות. לפתע חלף סיור משוריין, עם אורות מלאים, לא הרחק מהחוף. רגע של שקט ודממה השתלט על הכל. הלוחמים בעמדות הקרב

מפת איזור הנחיתה

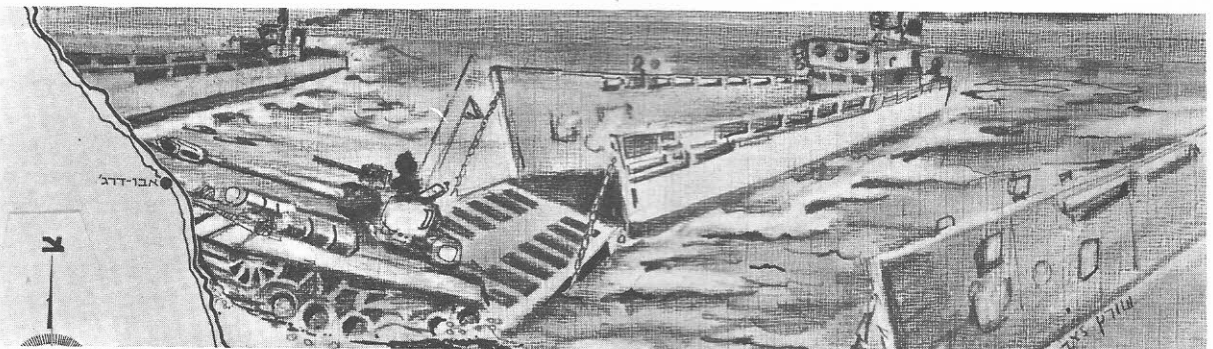
כיוונו נשקם אל עבר השיירה המתקדמת לאיטה באפלה, ותותחי הנחתות והטנקים ליוו אותה בקניהם. למזלם לא הרגיש בהם הסיור המצרי והוא התרחק ונבלע בחשכת הליל.

הנחתות סיימו את שלב ההחפה. מכשירי הקשר זימזמו ללא הרף בקולטם פקודות ומהלכי קרב של הכוח הפושט. ה-תפוצצויות והיריות גברו והלכו ממקומות שונים. עשר שעות חלפו בכוננות מתמדת ואנשי צוות הנחתות עדיין צמודים למכשירי הקשר, עד ששוב נתקבלה ההוראה לנוע ולפנות את הנחתים מהחוף ה-מצרי. הנחתות קרבו לחוף והטנקים נבלעו בתוכן באותה זריזות שירדו מהן. אנשי השיריון נתקבלו בטפיחות חיבה ובקריאות עידוד. הסיפורים החלו זורמים והשיריונאים התפרקו מחוויותיהם הנרגשות. "לא נתקלנו בשום התנגדות. עבודה נקייה".

"ואתם", פנה אחד לאנשי הנחתות, "נראים מרחוק כמו 'קופסאות גפרורים'. טוב היה לראותכם. ידענו שכולנו נחזור ולא נשאר אף אחד בחוף האויב". "רק זה חסר לנו", טען שני, "שיסיעו אחד הטנקים שלנו בחוצות קאהיר".

המטבחון של הנחתות היה במלוא התעסוקה. עובדיו הכינו משקה ואוכל ללוחמים. בספינות גברה העייפות על האנשים. רק המכונות המשיכו לחתור בהתמדה, לעבר הגדה המזרחית.

ושוב החפה, הפעם לעבר הבסיסים. פה ושם נתהדדו קריאות החבריא: "להתראות בפעולה הבאה". הטנקים התרחקו והלכו, אופי אבק וחול, ונעלמו מעבר להרים.

ה"פואבלו" מוקפת על-ידי כלישיט
של הצי הצפון-קוריאני

תגובות קוראים לפרשת "פואבלו"

פרשת "פואבלו"

ב-1968, בחופי צפון-קוריאה, נכנעה אוניית הביון האמריקנית "פואבלו" למספר ספינות של הצי הצפון-קוריאני מבלי שירתה אף יריה אחת. במערכה הסבוכה של הריגול בים לא אירע עד אז, פרט למקרה "ליברטי" במלחמת ששת הימים, שספינות ביון נורו או נלקחו בשבי. נראה שלאור ניסיון משרה-ביטחון זה, ניסה קומנדר בוצ'ר להתחמק מאויביו שהקיפוהו. אך כשהספינות העוינות הפגיוזו את "פואבלו" ופצעו אותו ואחדים מאנשי צוותו, ציווה להניף דגל לבן והפליג בעקבות שוביו.

השובים אילצוהו, לאחר עינויים ובניגוד לרצונו, לחתום על מסמך המעיד כי עסק בפעילות מודיעינית. בעקבות חתימה זו הציל קומנדר בוצ'ר את הצוות ממוות וכעבור כשנה

שוחזרו כולם. לפני ועדת חקירה של הצי האמריקני ניסה בוצ'ר להצדיק את עצמו בטענה, שלא היה מוכן לקרב וכל מאמץ מצידו היה מביא בסופו של דבר לחיסול צוותו, שעה שממילא היו סודות האוניה נופלים בידי אויביו. הפרשה עוררה שימת-לב בעולם והעלתה שאלות נוקבות, שאין עליהן תשובות פסקניות, בדבר מהותו ואופיו של התפקיד בים.

לשאלה, האם כניעתה של "פואבלו" היתה מעשה נמהר, או שמא שקל בוצ'ר חיי אדם לעומת הישג של יוקרה — כפי שהוצגה בגיליון מס' 95 — נתקבלו תשובות רבות, ובעמודים אלה מוגש לקוראינו לקט תגובות מייצגות.

קומנדר בוצ'ר אשם

הבעיה המרכזית שנתעוררה בחקירתו של קומנדר בוצ'ר היתה, האם כקצין בכיר ומפקד אוניית-ביון, נהג כשורה בהיכנעו ללא קרב לכוחות עוינים של מדינת אויב. כדי להשיב על כך יש להתייחס לשתי שאלות המתעוררות למיקרא הפרשה:

- * כיצד זה אוניית-ביון, היוצאת למשימה כה מסוכנת וחסרת-וודאות, אינה מוכנה ומצויידת לקראת הפתעות?
 - * מה ערך לחייהם של כמה עשרות אנשים בהשוואה לסודות ביטחוניים, שאובדנם עלול לגרום מותם של רבים אחרים?
- נראה לי, שיש לחייב את קומנדר בוצ'ר בשני הסעיפים גם יחד. אין להאשימו בחסרונם של אמצעי השמדה מינימליים, של תותחים כבדים ושל כלים אחרים הדרושים להגנת האוניה. במהלך

המשפט התברר, שבוצ'ר עשה כמיטב יכולתו להשגת אמצעים אלה. אולם הוא חטא בהזנחה, שכן גם אם היו בספינה כלי-נשק מעטים, חובה היא להחזיקם במצב תקין ובכוננות מתמדת. המשימה המסוכנת שהוטלה על בוצ'ר חייבה אותו לנקיטת אמצעי ביטחון אלה, ואילו הוא הודה במו-פיו: "כיסויי התותחים קפאו וקשה היה להסירם". יתר על כן, בוצ'ר טען שלא העלה כלל על דעתו אפשרות של התקפה על "פואבלו", ויש בכך משום הזנחת תפקידו. היה עליו, במסגרת המשימה, לנקוט כל אמצעי זהירות אפשרי.

אשר לנקודה השניה, סבורני שהיה על בוצ'ר להילחם חרף הסכנה שהיתה צפויה לאנשיו. אומנם, בדיעבד, קל למתוח ביקורת על הזולת, אך אם נבחן את הבעייה בתשומת-לב נאותה, נגיע למסקנה שחייב היה להילחם. לא יתכן לוותר מראש על מערכה צבאית בשיקול של התחשבות בחיי אדם. ההיסטוריה הוכיחה לא פעם, כי מעטים מסוגלים לעמוד בפני רבים.

קשה גם להניח, שבאותן שעות של מתיחות חשב בוצ'ר על "שואה עולמית" ועימות בין-גושי שיתחוללו במקרה שהוא יפתח באש, ולפיכך החליט להיכנע. ואף שלא לנו לקבוע מה היו הדחפים שהניעוהו לנקוט צעד זה, הרי מכל מקום היתה החלטתו פזיזה וחסרת-אחריות, בעיקר לאור החומר הסודי שבאווירה, אשר עלול היה לסכן חייהם של בני אדם רבים.

דולנר אריה, חיפה

סודות לוחמים נועזים - מחייבת

לרשותו של קומנדר בוצ'ר עמדו כלי-שיט בעל דופן עבה, המאויש ב-80 ימאים צעירים וחסונים, מכונות-יירה אחדות, שני תותחים קלים ונשק קל. מוטב היה, לו העיף בוצ'ר מבט אחורנית, אל ההיסטוריה הימית העולמית, אז וודאי היה מגלה ימאים אמיצים הנלחמים על חייהם ואינם מפקירים את ספינתם. אם לא רצה בוצ'ר להפעיל את תותחיו, הרי יכול היה לננוח בחרטום ספינתו את הטרפדות אשר הקיפוהו, ואז היה קונה את שלמו ומציב עצמו בשורה אחת עם ימאים ולוחמים נועזים, אשר נלחמו כל עוד נשמה באפם.

אלי ש., חיפה

קשה לשפוט את בוצ'ר

קשה לשפוט את התנהגותו של קומנדר בוצ'ר מבלי שמונח לפניך תיק ועדת החקירה במלואו. מכל מקום, מדוע לא נקטו הממונים עליו בכל האמצעים הדרושים להגנת "פואבלו" במקרה של הסתבכות? מדוע לא נעשו בספינה סידורים המתאימים להטבעתה תוך זמן קצר? כיצד קרה, שנדחתה בקשתו החוזרת ושנית של קומנדר בוצ'ר להתקנת מיתקן השמדה אלקטרוני לסיסמכים מסווגים?

ללא ספק נקלעה "פואבלו" למצב, שבו הסיכויים להציל את אנשי הצוות, במקרה של התלקחות קרב, אפסיים, ומבחינה זו היה שיקולו של בוצ'ר נכון. אך מכאן ועד הנפת דגל כניעה לבן, ללא ניסיון להטביע את הספינה או לפחות להשמיד, בכל מחיר, את המכשירים והחומר הסודי, המרחק גדול.

איש אינו יכול להינבא מה היה קורה אילו התייחס קומנדר בוצ'ר לעניין ביתר רצינות ואחריות, אילו הזניק את אנשו לעמדות קרב והיה מנסה להתחמק ולו גם תוך כדי לחימה, או משתדל

להרוויח זמן תוך צפייה לעזרה מהאוויר. בוצ'ר עמד לפני קונפליקט אנושי וטבעי, בין מילוי חובותיו כמפקד לבין הצלת חיי אנשיו על-ידי כניעה. הוא בחר בדרך השנייה, הקלה והבלתי מכובדת.

אבי, מבואות-ים

מצב עדין מאד

בורני, שמחזליו של בוצ'ר היו מחוץ לשליטתו וגרמו לכך שיימצא חסר-אונים וחסר-תקווה מול האויב התוקפני. סעיפי האישום של אי-פתיחה באש והפרת תקנות ההתנהגות בשבי נראים לי קשים לשיפוט. זהו מצב של הפרת תקנות הצי תמורת חייהם של עשרות אנשי צוות — מצב עדין מאד, שקשה לענות לגביו תשובה מוחלטת. עם זאת, נקל לנו לשער איזו סערה היתה מתחוללת בעולם לו בחר בוצ'ר באפשרות השנייה.

וינר דוד, רמת גן

קומנדר בוצ'ר נהג כשורה

אשר הותקפה "פואבלו" על-ידי כלי-שיט של הצי הצפון-קוריאני התלבט קומנדר בוצ'ר קשות: לפתוח באש ולסכן את צוותו או להיכנע ללא קרב. הוא בחר באפשרות השנייה ונראה לי שנהג כשורה.

הסיכוי שמטוסי חיל-האוויר האמריקני יגיעו בזמן היה קלוש, גם האמצעים שעמדו לרשותו להריסת הציוד האלקטרוני ולהשמדת המסמכים היו אפסיים. אפילו הטביע את ספינתו לא היה האויב מתקשה בחילוץ החומר הסודי, שכן במקום הימצאה של "פואבלו" לא היו המים עמוקים ביותר.

הקרב הוכרע למעשה ברגע בו הוקפה "פואבלו" מכל צדדיה על ידי ספינות האויב. אם כן לשם מה היה עליו להילחם? כדי להקריב את מרבית צוותו ולזכות בתהילה של לוחם אמיץ? נדמה לי שחלפו הימים בהם היה המפקד ניצב על גשר ספינתו ושוקע יחד עימה במצלולות.

בוצ'ר בחר בהצלת אנשי צוותו מתוך הנחה, שמותם לא יתרום ולא כלום במאבק הכולל של המלחמה הקרה.

אריה

נוה-שאנן, חיפה

כל שנתעמק בסוגיה, האם צדק מפקד "פואבלו", בוצ'ר, במעשיו אם לא ונהפוך בה על כל צדדיה, לא נגיע לדעה אחידה ופסקנית. נותר לנו, איפוא, לסכם בהארות כלליות. זה עשרות שנים מתנהל מאבק איתנים בין מעצמות-העל. ב"מלחמה קרה" זו נכבד משקלן של מערכות הריגול ואחת מזרועותיהן מוצאת את ביטוייה בספינות קטנות — רוסיות ואמריקניות — המשייטות לאורך חופים עוינים להן ועושות את מלאכת הריגול האלקטרוני. בין שתי המעצמות קיים היה, עד פרשת "פואבלו", מעין הסכם בלתי-כתוב שלא לגעת אחת בכלי-השיט של יריבתה. משום-מה הפר הגוש המזרחי את כללי ה"משחק" והכניע את "פואבלו". ייתכן שהביון האמריקני "הצליח" יתר על המידה, וייתכן שהגוש המזרחי היה זקוק לידיעות מיוחדות והחליט לנצל הזדמנות שבהישג ידי, מתוך הנחה מחושבת שלא "ייענש" על-ידי הצד שכנגד. בוצ'ר נפל קורבן למצב זה. בהיותו מוקף כלי-שיט עוינים הוא הגיע למסקנה שבכל מקרה יפלו המסמכים הסודיים של הצי לידי הצפון-קוריאנים.

מערכת הביון הבינלאומית אינה פועלת לפי החוקים הנהוגים במערכות הצבאיות. הכללים שונים לגמרי ולבוצ'ר לא היו ברירות רבות. לנו הישראלים, המורגלים ללחום מעטים נגד רבים, נראית התנהגותו של בוצ'ר מוזרה. אכן אפשר להניח, שאילו היה בוצ'ר לוחם בקרב ימי שאינו קשור בריגול, היה פועל ומגיב אחרת מכפי שהתנהג בהיותו מוקף על-ידי אויבים בספינתו, שההנחה מבחינת אפשרויות הלחימה שבה.

הארק

צק פתיחת מוליאון ההצפלה וחיל-הים נעכור את מוחותינו צו פני
הימים, נעכור את כל אלה אשר ירדו בספינות, אשר הפליגו לעבר חופי ישראל ואליה לא הגיעו;
את אלה אשר נטרפו בסערות הים האכזר, את אלה אשר מוקפו וירדו תהומה, את אלה אשר נגחו
בשצרי הארץ הנצולים לפני היות חרות, צנמאת ושער פתוח.
נעכור את אבדות הצי שלנו, את ספינות העוני, הגבורה והיסורים, אשר ניהלו את הקרב
הנלח; נעכור את נופלי מוחמת ההצפלה ביבשה, את חילי המדבריות וצולמי ההרים וגנבי הגבול-
אות; נעכור את כל אלה, אשר נפלו צו פני הסיפונים ובעטן האניה בהתחולל הקרב הבותי נשכח
בין המצפילים לבין הבריטים חוסמי דרכם, נעכור את נופלי האסונות, את "באטריה" את "סטרומה"
את אחיותיה, נעכור את פורצי השצרים, את ווחמי המאבק והאמי בארץ-ישראל; וצמהם נעכור
את ווחמי חיל-הים, אנשי צבא ההגנה לישראל, נופלי מערכותיו צו פני הגזים ובאצולות-ים.
נעכור את הקצינים ואת המוחים, את יורדי הים צני הנפש כ"ג יורדי הסירה וצד הגיבורים
נופלי מערכת ששת הימים, את נפגעי "אילת" ואת נצדדי "דקר", את חולי כל המערכות האחרות,
את הידולות וכל אלה ששתיקת הים מכסה צליהן. נעכור אותם בין עאר נופלי מוחמת ישראל אשר
צדיין לא תמה. תאצור נפשם בין כותלי המוליאון — זכר ומוחמת הים,
יסק יבוא וימיה על מדינת ישראל יהיו ימים על גשר יוסף. יסק יבוא ויחזל האש צו פני הימים.

מוזיאון ההעפלה וחיל-הים טכס הפתיחה

שאול אביגור
מאות אלפי מעפילים — מסד למדינה

משה פלימן
אזרחי חיפה — שותפים נאמנים למאבק

אלוף-משנה דב
המאפיין את המאבק — הלוחם בים

מאות לוחמים מזמנים עברו וכן נציגי משרד הביטחון ועיריית חיפה נתאספו ובאו לטכס המרשים של פתיחת מוזיאון ההעפלה וחיל-הים. שמחה אצורה ניכרה בפניהם של לוחמי ההעפלה. המוזיאון "שלהם", העומד לפני פתיחתו, יספר למבקרו — צעירים כמבוגרים — את מעלליהם באירופה, על פני הים התיכון, בקפריסין ובחופי הארץ. הוא יספר על אותם ימים רחוקים — ימים של מאבק יומיומי להצלת עם.

חלקו הרשמי של הטכס הונחה עליידי מר אריה שריג ממשרד הביטחון, שעמד על ייחודו של המוזיאון כמכשיר חינוכי רב ערך לנוער הישראלי. מר שאול אביגור, מי שהיה הממונה על "המוסד לעלייה ב", סיפר שההעפלה המאורגנת, "הבלתי ליגאלית", החלה עם בואה של אוניית המעפילים "ולוס" לחופי ישראל בשנת 1934. להעפלה היה ערך לאומי גדול בדרכה של המדינה שבדרך. היא הניבה תנועה של ימאים, של מארגנים ושל יוצרי קשר בין היבשות. היא שהעניקה ניסיון לא מבוטל לנוער הישראלי; תרמה להקמת מפעלים, להספקת ציוד ללוחמינו, ליסוד חיל-הים הישראלי ולהגדלת היישוב היהודי במאות אלפי עולים חדשים, אשר שימשו מסד למדינה. המוזיאון מוציא תקופה זאת ויתרום רבות לחינוך הנוער בימינו.

מר משה פלימן, ראש עיריית חיפה, הטעים בראשית דבריו שזה לא מכבר, למרגלוח הכרמל על אם הדרך, סמוך למוזיאון ההעפלה, הונחה אבן הפינה למוזיאון ימי. שני מוסדות אלה, מוזיאון ההעפלה וחיל-הים, אשר ינציח את מאבקם ההירואי של ניצולי השואה מול ההסגר הבריטי והמוזיאון הימי, אשר יספח נושאי ים כלליים — ישלימו אחד את משנהו וישמשו נכס יקר לכל. בימים אלה של עליית רווחה חופשית יזכיר המוזיאון תקופה שחלפה, שבה היו אזרחי חיפה שותפים נאמנים למאבק ההעפלה. הם ערכו הפגנות, סילטו את העולים, טרחו להחביאם, להזינם ולהעסיקם. אוניית-המעפילים "אף על פי כן", שבה שוכן המוזיאון, היא אנדרטה לעלילות הצלת יהודים בעבר, הזועקת כיום להצלת יהודים מעבר למסך הברזל. "יהי רצון וחזון זה יתגשם", סיכם ראש העיר.

אלוף-משנה דב ייצג את חיל-הים בקוראו את דבר מפקד החיל: "המוזיאון מבטא את המאבק הימי, הקמת המדינה וקיומה הביטחוני. משך מאבק ההעפלה נערכו פעולות צבאיות, שהתבטאו בעיקר בפיצוץ אוניות הגירוש ובהתנגדות למעצרים ולגירושים. המאבק על קיומה הביטחוני של המדינה כיום הינו המשך למאבק ההעפלה. זו לחימה הלוכשת ופושטת צורות. היא כללה טיבוע "אמיר פארוק" במלחמת הקוממיות, לכידת "איברהים אל-אוואל" בים הפתוח וסיוע לכוחות קרקע במערכת סיני; ובמלחמת ששת הימים — תפיסת מפרץ שלמה והטבעת כלי-שיט של האויב. לא מכבר בוצעו גם פשיטות נועזות לחוף מצרים. המאפיין את המאבק והעובר כחוט השני משך כל אירועים אלה הוא האדם — הלוחם הימי, הצוללן בצוללת והפושט על החוף המצרי, הלוחם בספינת הטורפדו, הניצב חשוף על הסיפון — שהוא בנה של אותה מעפילה, אשר לחמה בגופה נגד הצי הבריטי. עם כיום, בעשור השלישי לקיום המדינה, הגורם הקובע בלוחמה הוא האדם, ולא הנשק החדש והטוב שבידו. במלחמתנו הממושכת, שאת קיצה טרם נראה, זקוקים אנו ללוחמים עזים, אמיצים, עקשנים, מסורים ומתמידים. אני מאחל למוזיאון ההעפלה וחיל-הים שייתן ביטוי למאבק הימי של עם ישראל ויתרום חלקו לחינוך הלוחם הימי."

משנתיים החלק הרשמי של הטכס הוזמנו האורחים והחוגים לבקר באולמי המוזיאון, באוניה "אף על פי כן" וכן במשטחי חוף, שבהם רוכזו כלי-נשק ואביזרים ימיים מרשימים. חוליות חוליות של מלויי-הספינות, של מעפילים ו"גדעונים", של מתכננים ומבצעים הסתודדו במשטח המטופח והוחלקו זה עם זה בזכרונותיהם וברשמייהם. היה זה יומם הגדול של אותם לוחמים ללא מדים. מאבקם העקשני, המסור ואפוף ההקרבה הונצח וישרה מעוצמתו ומזהרוהו על הדורות הבאים.

ביקור במוזיאון ההעפלה וחיל-הים

מוזיאון ההעפלה וחיל-הים בא להנציח את המאבק העז והממושך של היישוב היהודי בארץ-ישראל ושל התנועה החלוצית בעולם לעלייה חופשית, ואת התפתחותו של החיל, אשר ראשיתו נעוצה בתנועה זו. מאבק ההעפלה ריכז סביבו משאבים אדירים של עם ישראל, וה"מוסד לעלייה ב" הצליח במשימתו כאחראי לעלייה "הבלתי-ליגאלית", בהיותו שליחו הנאמן של רצון ההתחדשות של העם היהודי, ובראש ובראשונה של רצון שארית הפליטה, שניצלה מן השואה במלחמת העולם השנייה. "המוסד" הפעיל צי שלם של גרזטאות שטות, 65 ספינות קטנות וגדולות, אשר הסיעו בתנאים קשים רבבות מעפילים אל חופי המדינה-שברך. תוך כדי עבודת קודש זו באו בסוד מלאכת-הים מאות מפעילי האוניות, אשר היו בבוא העת למניחי היסוד של חיל-הים הישראלי. אכן, מוצגי ההעפלה וחיל-הים במוזיאון משלימים זה את זה ומספרים את קורות הכוח הימי הישראלי בעת החדשה.

אולם המוצגים

"הו ה'נפוליונצ'יק', תותח שדה הררי מיושן מתוצרת צרפת, הראשון שהורכב על אוניית הקרב הראשונה של חיל-הים הישראלי", הסביר לי מנהל המוזיאון, סגן אלוף (מיל.) יוסף אלמוג. "הוא החליף תותח-דומה מעץ צבוע, ואם כי סבל ממער צורים תכופים ולעתים "עץ" הקנה ונעצר בדופן האוניה — שעה שהפגז היה ממשך במעופו — הצליח לא פעם להבריח את ספינות האויב מחופי המדינה-שברך".

לפנינו אולם תצוגה מקורי, משופע ב- צילומים ואביזרים מגוונים המשקפים נאמנה את קורות החיל, אשר הוקם תוך קרבות מלחמת העצמאות. צילומים, תר- שימים, תבליטים ואביזרים שונים ומשונים מציגים את מיבצעי החיל. הכל מוגש בטוב טעם ומשקף את ההיסטוריה החילית רבת המעללים מאז שנת 1948. דגלוגי היחידות על צבעיהם הססגוניים פזורים סביב ובקיר המרכזי נקבעו סמלי החיל — כ-40 במספר. יוסף מצביע על צילום של אחי "אילת".

"זו האוניה הראשונה של החיל", הוא מדגיש. אוניית מעפילים, שוברת קרח קנדית לשעבר, אשר הצטיינה במאבקה ליד חופי הארץ כשעל סיפונה אלפי מעפילים. תוך תמרוני התחמקות הצליחה לנגח קשות חרטומה של משחתת בריטית שניסתה ל- עצרה; אך מחוסר אמצעים נכנעה וצורפה ל"צי הצללים" בנמל חיפה. עם פרוץ מלחמת העצמאות אוישה על-ידי חיל-הים ובין מפקדיה נמנה גם יוסף עצמו, אשר הנהיג כנגד ספינות אויב מול חוף תל אביב והבריחן.

איך הגיעה "אף על פי כן" ליבשה...

אולתה של אוניית המעפילים "אף על פי כן", שננסה במעגן "צי הצללים" בחיפה מאז הגיעה ארצה, באה בשנת 1958, כאשר נחתכה במכשירי ריתוך משוכללים לארבעה חלקים שווים על-ידי חברת "הימה" והועברה על גבי משאיות ענק למשכן המוזיאון למרגלות הכרמל.

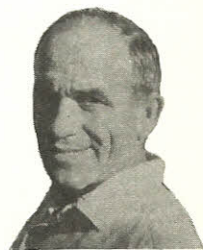
מבצע זה בא בעקבות החלטתה של ועדה מצומצמת להנצחת ההעפלה ונושאי חיל-הים בראשותו של רב-אלוף צבי צור, שחבריה היו שאול אביגור, מוניה מרדור, אלוף-משנה (מיל.) אריה קפלן ורב- סרן (מיל.) אריה בן-אלי. באותה עת נמצאה רק ספינת המעפילים "אף על פי כן" ראויה לשמש בעת ובעונה אחת מוצג ומסגרת למוזיאון הימי. היא ניתנה על-ידי מפקדת חיל-הים.

הביצוע הופקד בידי הנאמנות של יוסף דקל, מנהל מוזיאון צה"ל דאז, אשר ניגש למשימה במרץ ובהתלהבות. השטח נרכש, התכנית נשלמה, הספינה הוצגה במקומה והוחל בריכוז המוצגים. כיום מנהל המוזיאון על-ידי סגן-אלוף (מיל.) יוסף אלמוג, השוקד. יחד עם הממונים עליו ממוזיאון צה"ל, על פיתוחו והרחבתו.

יוסף דקל

המנהל הראשון של מוזיאון צה"ל

יוסף אלמוג

מנהל המוזיאון

שוב צילומים מעלי-זכרונות, המספרים על התרחשויות מנככי העבר — על קרבות שמנעו הנחתת צבא מצרי על אדמת המדינה; על הפגזת חופי אויב; על השתלטות על אוניית נשק סורית, כאשר שלל של אלפי רובים משמש תרומה במועדה לכוחות היבשה בקרבות לשחרור ירושלים; על חבלות ש- נעשו באוניית האויב; ועוד ועוד. והנה לפנינו "אחת האחיות" של אותה סירה נפוצה, שסודה נשמר שנים רבות. כולה מלאה חומר נפץ ומספרת על עוזרו, תושייתם וכושר אילתורם של קומץ בחורים עשויים ללא חת, אשר בעזרתה הטביעו בשלהי מלחמת העצמאות את אוניית הדגל המצרית "האמיר פארוק", וכך טיטאטאו את הצי המצרי מחופי הארץ.

אט אט פוסעים אנו במוזיאון. לפנינו ערוכים מכשירי תקיפה למיניהם וכלי תנועה תת-מימיים, אשר שימשו את הקומנדו-הימי בראשית דרכו. בשנות ה-50 הראשונות פינו הקורבנות וספינות הדיג המיושנות את מקומן לפריגטות הקלילות, החטובות והח- מושות בתותחים מתוצרת איטליה. ספינות המשמר הוחלפו בטרפדות המהירות ורבות העוצמה. אתה חש בשינוי. מכאן ואילך אופפת אותך הרגשת עוצמה. החיל שנולד תוך קרבות ומלחמה ושצעד צעדיו הראשונים בהפליגו ב"גרוטאות המשופצות", מתארגן והולך. האימונים הופכים תכליתיים יותר ומגיעים לרמה נאותה. גם התלבושות ה- "פרטיזניות" מוחלפות במדים מסודרים. כלי- השיט עורכים ביקורים בחול, והמשרתים עליהם מופיעים שם כשגרירים בלתי-מוכתרים של מדינת ישראל. הנה הם צועדים זקופים וגאים בחוצות ניו-יורק ומייצגים את מדינת ישראל שזה עתה נולדה; הנה הם משייטים במרחבי הים התיכון, מבקרים בנמליו, נפ- גשים עם ציים זרים ואף משתתפים בהצלת נפגעי רעש אדמה על אחד מאיי יוון. דגל חיל-הים הישראלי מרבה בתקופה זו להת- נוסס בנמלי העולם.

עשרים שנות חיל-הים

שוב צעד קדימה — רכש משחתות ב- אנגליה. הן מצוידות בתותחים של ממש, בצינורות טורפדו רבי עוצמה, בפצצות עומק ובמערכות אלקטרוניות משוכללות. הן הגיעו בזמן כדי להשתתף במערכת סיני ולרשום לזכותן לכידתה של המשחתת ה- מצרית "איברהים אל-אוואל" ליד חוף חיפה. לעומתן מזדקרות לפניך הנחתות פחוטות החרטום. כאן מוצג כיצד הן מורדות חלקים חלקים מחיפה לאילת על גבי משאיות ענק. אתה נפעם מתושייתם של המובילים ב- מורדות מצפה-רמון ומעלה-העצמאות.

הנה הן כבר מזרימות תחמושת, דלק וציוד לחטיבה 9 המהוללת, וממחישות את שיתוף-הפעולה הבינ-זרועי בצה"ל. לידן צילומים של הפריגטות במסען סביב יבשת אפריקה לשארם א-שיך ולאילת, בהוכיחן ריבונות ישראלית במיצרים. עולם ומלואו!

"ראה, כאן דגמי צוללות למיניהן", מפנה יוסף את שימת-ליביו אל הנופים ה- אימתניים, המתוכננים לשהייה ממושכת מ- תחת לפני המים. "המפליא הוא", ממשיך יוסף, "שהצוללנים המתנדבים קלטו את התורה של הפעלת הכלים האלה תוך פרק זמן קצר ועוררו התפעלותם של ה- מדריכים האנגלים הותיקים". מדור נוסף מציג את מלחמת ששת הימים. חדירות אנשי הקומנדו-הימי לנמל האויב; הטרפדות, המקדימות את הצנחנים ותופסות את מיצרי טיראן, ואחיותיהן בים התיכון, המטביעות שתי ספינות-טורפדו מצריות לא הרחק מ- פורט-סעיד.

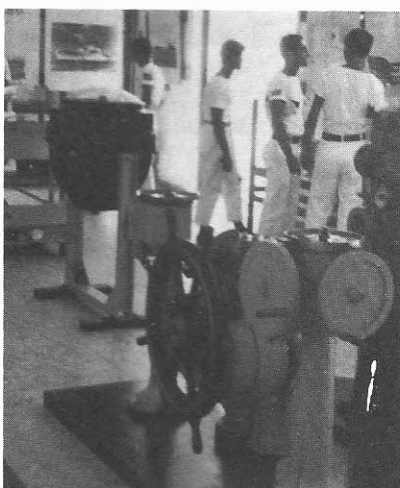
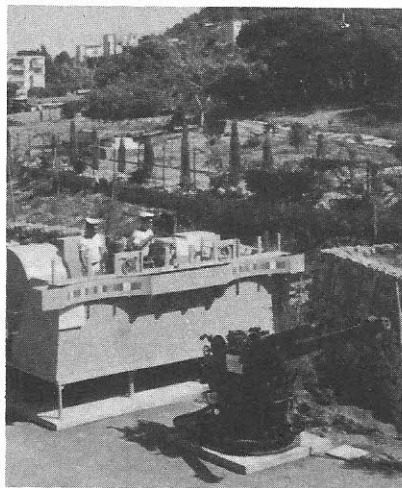
תמה התצוגה. אתה מפנה ראשך אחורנית ומביט לאורך האולם, שבו מקופלות עשרים שנות חיל-הים. המוצגים הדוממים נותנים ביטוי מוחשי לרוח התקופה שחלפה, לרטט היצירה של התפתחות הכוח הימי ה- ישראלי. האמנם התרחש כה הרבה בפרק זמן כה קצר? אכן, כל מבקר מסוגל לחוש את התמדתם ויכולתם של הראשונים, את ה-

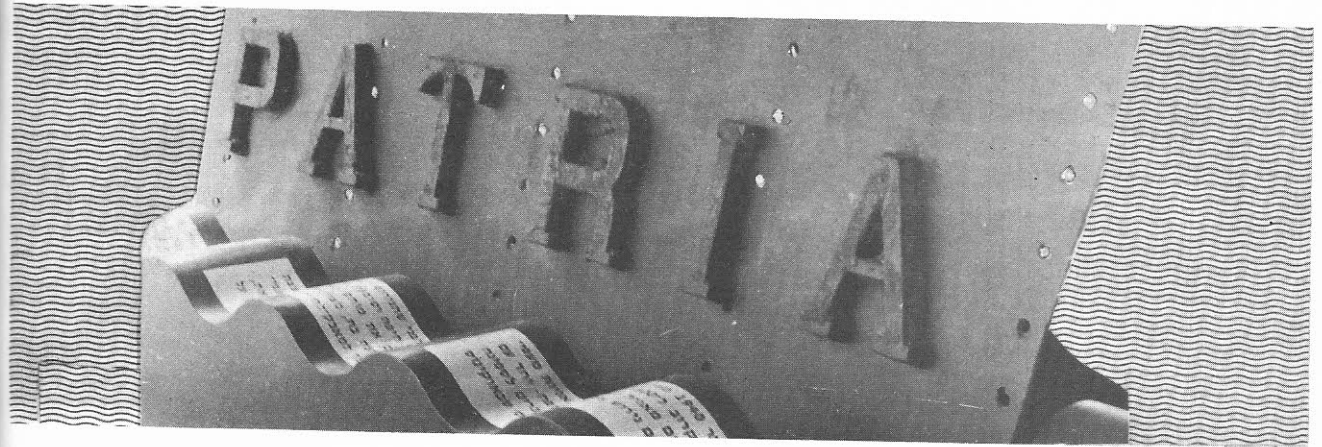
נטל הכבד שהעמיסו על עצמם בביצוע המשי- מות ואת עמידתם האיתנה במבחנים הקשים. "לא סופר כאן הכל, כך נדמה לי" אני מדגיש מהורהר. יוסף מצטחק. "זוהי רק ה- התחלה. הרי תסכים איתי שמוזיאון ימי אין בונים תוך שנה אחת. שלב ההתארגנות הסתיים ואנו מתחילים בשלב ההרחבה."

אתה ממשיך להתבונן סביבך. מזה אוניית המעפילים "אף על פי כך", על מתקנה ותאיה הצפופים, שבהם הסתופפו המעפילים בהפל- גתם הממושכת והקשה אל חופי ישראל; ומזה — על מרחבי הדשא ושיפולי הגבעה הסמוכה — כלי נשק של החיל, תותחים בעלי קטרים שונים, עמדות טורפדו, תשלובת פריסקופים וגשר של משחתת. שתי התקופות מצטרפות לשרשרת אחת של מעשים נועזים, שחוליותיה משתלבות זו בזו, אחת אחרי רעותה, ויוצרות יחד תשלובת של גבורה והקרבה.

מסורת מפוארת, שעליה יתחנכו בגאווה דורות רבים של ימאים צעירים.

א"ר

PATRIA · פטריה

בשנת 1940, עם הזרימה הגדולה של יהודים לארץ-ישראל באמצעות ההעפלה "הבלתי-חוקית", החליטה ממשלת המנדאט הבריטי לכתות כליל את תקוות היהודים לעלייה. ב-נובמבר, משהגיעו אל חופי הארץ שלוש אוניות מעפילים שנלכדו — "מילוס", "פאסיפיק" ו-"אטלנטיק" — ובהן כ-3,500 יהודים מגרמניה, אוסטריה וצ'כיה, החליטו הבריטים לגרשם והעבירו את המעפילים לאוניה המיושנת והרעועה "פאטריה", בעלת נפח של 11,700 טונות, שעגנה בנמל חיפה.

כל מאמציהם של מוסדות היישוב לבטל את רוע הגזירה לא נשאו פרי. היה ברור, שאם לא תימצא דרך למניעת יציאת האוניה, תהפך מדיניות זו למנהג של קבע ומפעל העליה של היהודים לארץ-ישראל יצומצם או אף יבוטל כליל. לגירוש היהודים היתה גם משמעות מדינית במאבק הכללי בין היישוב היהודי לבין ממשלת המנדאט על עתיד הארץ, ורק להתנגדות פעילה היה סיכוי כלשהו למנוע את הגירוש.

אי לכך סיכמו המוסדות המוסמכים, שיש לעכב יציאתה של האוניה על-ידי פגיעה בה, פגיעה אשר תיכפה עגינתה בנמל לצורך תיקונים, ובכך תינתן שהות לפעולה מדינית למען ביטול הגזירה. להלן תמצית סיפורו של מונייה מרדור, אשר תיכנן וביצע את פעולת החבלה באוניית המעפילים "פאטריה", כפי שפורסם בספרו "שליחות עלומה".

שמירה קפדנית

הקושי העיקרי במיבצע החבלה היה להחזיר מוקש לנמל ולהעבירו לאוניה, שכן שמירתם של השוטרים האנגלים והערבים היתה קפדנית ביותר. התוכנית הראשונה היתה להביא בציפה מוקש אל קירבת האוניה על-ידי שני חבלנים מהפלוגה החיפאית לפעולות מיוחדות, אך היא בוטלה עקב השמירה המוגברת בשטח הנמל ושעיריו. בשלב זה הטיל יצחק שדה, מפקד הפלמ"ח המנוח, את המשימה על מונייה מרדור. ברור היה למונייה, שהמוקש חייב למצוא את דרכו אל האוניה ולהיות מופעל על-ידי המעפילים עצמם, בהסכמתם ולפי קביעתם. באוניית הגירוש שררה מתיחות רבה, כשמאתיים שוטרים אנגליים ו-ערביים בודקים בקפדנות יתרה את כל הבאים וכן את הציוד והמצרכים שהופנו אליה. דרושים היו דימיון רב והכרה יסודית של סידורי הנמל ושל מנטאליות ה"שוטרים, וכן הרבה תושיה, אומץ לב ו-

עיקר עצבים חזקים, כדי לעמוד במיבצע ב"הצלחה.

מונייה ניגש בשיקול יסודי ובלהט נעורים לביצוע המשימה, ובעזרתם של אנשי ה"הגנה" עובדי הנמל סודר כעוזר לבנאי בשם לייבל, שהיה איש "הגנה" מהימן. כאן התערבה יד הגורל, שכן באותו היום נתקבלה, באורח בלתי-צפוי, הוראה ממינהלת הנמל לחוליית הבינוי להכין חומרי בנין — לבנים, מלט, חול ועוד — כדי להעלותם למחרת על "פאטריה" לשם תיקון מזוהז של תנור אפיה. המקרה זימן סיכוי להעלות בדרך זו את המוקש לאוניית המעפילים.

מאותו רגע, תוך הכנת לבנים והכנסת החול לשקיות, החל מונייה לתכנן את ה"פעולה. רעיונות ומחשבות עלו וצצו במוחו במהירות רבה. אט אט נסתמנה בעיני רוחו התוכנית בכללותה. המוקש יוחדר לנמל בתוך תיק אוכל רגיל. עליו להיות קטן בנפחו ומבנהו מוארך, כדי להסתירו בנקל בשקית מלאת-חול, לשם העברתה לאוניה. שם יוקם קשר עם נציגי המעפילים, תובא לידיעתם

התוכנית לפוצץ את האוניה ותתואם דרך הפעולה. נוכחותו של פועל ערבי, שנתקבל לחוליית העבודה של מונייה כעוזרו השני של הבנאי, עשויה היתה לסייע רבות למיבצע ולשמש בעיני האנגלים מעין "תריס בפני פורענות אפשרית מצד היהודים".

בשעות הערב נפגש מונייה עם צוות מה"דסים חברי ה"הגנה" ותיאר לפניהם את צורת המוקש הרצוי. הוסבר למהנדסים, שהכוונה גם הפעם, כתמיד, למנוע קורבנות אדם, והודגש במיוחד, שבהכנת המוקש יש להימנע מטיבוע האוניה בגלל הימצאותם של המעפילים עליה וכדי שלא לחבל במאמץ של בעלות הברית במלחמת העולם השנייה. לפי שיקולים אלה נבנה המוקש. נרמז ללייבל, שמונייה כעוזרו משמש בתפקיד מטעם ה"הגנה" ושעליו לעזור לו ככל שיידרש. לייבל לא הוכנס בסוד המשימה. פרטי התוכנית הובאו לשאלו אביגור, שנקבע מטעם המוסדות כממונה על פעולת החבלה באוניה, וכשאשרה התוכנית על-ידי יצחק שדה ה"מנוח ניגש מונייה במרץ רב להוצאה אל הפועל.

מונייה מרדור כיהן בתפקיד ממלא מקום מפקד חיליהים בתחילת 1949

מוקש בתיק אוכל

יום העבודה הראשון נתבקש לייבל עלידי מונייה לדאוג שהעברת הלבנים תחייב תנועת עלייה-ירידה תכופה, אולם איטית. ככל שיואט קצב העבודה כן תינתן שהות יתר לארגון המבצע. השיטה היתה להעלות לבנים בכמויות גדולות, במגמה ל-הרגיל את השוטרים הבודקים, לעייפם ול-הפחית עירנותם.

במהלך העבודה היתה החוליה נתונה ל-מבטיהם של 200 שוטרים פזורים לאורך הסיפון, במרחק כ-20 מטרים איש מרעהו, כדי שיוכלו להשתלט על המספר הרב של המעפילים ולנתק כל קשר בין החוף לבין ראשי המעפילים. אולם העולים עצמם סייעו למציאת הקשר, ועוד קודם לכן באו ב-מגע עם הבנאי, שעלה לאוניה לבדוק את הטעון תיקון בתנור האפיה. אפרים פרנק, הנציג הרשמי של העולים וראש הועד ה-מרכזי של האוניה והנס ואנדל, מראשי העולים ומראשי התנועות החלוציות שב-אוניה, היו המעפילים שמצאו את הקשר עם מונייה. האיש שנקבע עלידי המעפילים לבי-צוע החבלה היה ואנדל, שהחל לקיים קשר שוטף עם מונייה בעת עבודתו באוניה. ואנדל היה מופיע בלווית בחורה, צביה יעקובוביץ, כמטיילים סקרנים המתעניינים בעבודת הפועלים. קשה היה לקיים שיחה,

כי במרחק-מה ניצב שוטר. אולם ואנדל היה פונה אל הבחורה בקול רם, כאשר דבריו מכונים למעשה למוניה, שענה לו בדרך דומה ומבלי שיתעורר חשד. צורת דיבור זו נתקבלה על דעתם של השוטרים, מאחר שהתרגלו לשירתו הרמה של מונייה ול-חילופי דברים תוך צעקות בינו לבין מוחמד, חברו לעבודה. תוך כדי דושיח מוזר זה, ש-התקיים לסירוגין, הוסבר לואנדל על המיבצע, על המוקש ודרך הפעלתו. סוכם, שהבחורה תמשיך לשמש כמקשרת ויחסה למוניה יהיה רומנטי, כביכול, כדי למעט בחשד שעלול היה להתעורר. בינתיים, בשעות לאחר ה-צהריים, נסתיימה הטענת הפחם על "פא-טויה" והיה בכך משום סימן להתקרבות מו-עד הפלגתה. העצבנות הכללית באוניה גברה והלכה.

למחרת הבוקר קיבל מונייה את המוקש והניחו בתיק העור בקרב כריכים ובקבוק קפה, שהושמו פנימה ללא סדר. הניירות היו משומנים, הכריכים פתוחים ותוכנם נשפך מהם. ליד שער הכניסה לנמל הצטרף מונייה לקבוצת הפועלים הצפופה ביותר ופנה ל-בדיקת שוטר המכס ולא לשוטר הרגיל, מתוך הנחה שעינו של שוטר המכס פקוחה יותר על היוצאים מהנמל מאשר על הנכנסים אליו. ואילו השוטר ודאי קיבל הוראות להחמיר בכל בדיקה, עקב המתיחות ששררה בנמל לקראת הפלגת "פאטריה". השיקול היה נכון. בגלל הדוחק בכניסה הסתפק שוטר המכס בהצצה חטופה ומוניה היה בתוך הנמל והמוקש איתו. יום העבודה החל במילוי שקיות כשלב הכנה להעלות לאוניה. לבקשת מונייה שלח הבנאי את מוחמד ל-עבודה אחרת, והמוקש הועבר במהירות על-ידי מונייה מתיק האוכל לתוך שקית ורופד בחול מכל צדדיו. השקית סומנה בקשרים ובלולאות לשם הבחנתה משאר השקיות. עם העברתן לאוניה נתבקש הבנאי להכין

כמות חומר גדולה מהרגיל ולזרז את עוזריו הערבי והיהודי, בקללות ובגעורות.

תחילה הועלו הלבנים. התנחה היתה, שהשוטרים יתעייפו במהרה ובבוא תור ה-שקיות יסתפקו בבחינת תוכנן במקלות ש-ברשותם. גם שיקול זה התאמת, וחומר ה-נפץ הועלה לאוניה בלא תקלות. לייבל פתח בצעקות "יאללה יאללה", הערבי רגז על השינוי הפתאומי בקולו של הבנאי ומוניה אף הוא הוסיף מספר קללות. בתוך ה-מהומה הזאת הגיעה תורה של שקית חומר הנפץ. מחשש שהערבי יטיל את השקית ב-חוסר זהירות על הסיפון הקדימו מונייה והעבירה בעצמו אל האוניה. בתחילה היו השוטרים עורכים את הבדיקה תוך מישוש השקיות, אך כמצופה עייפו עד מהרה והס-תפקו בבחינת השקיות במקלות שברשותם. אמנם, היתה שכנה שהמקל יפגע באחד ה-נפצים ואז היו כל הנוכחים בסביבה "עולים השמימה", אך הבדיקה עברה בשלום. בהזדמ-נות הראשונה, כאשר מוחמד היה עסוק עם הבנאי והשוטר התרחק קמעה, הוכנסה שקית-המוקש במהירות לתוך תיק האוכל שהוסתר במזווה המיועד לכלי הבנאי. מש-הופיעה הבחורה המעפילה בשעה היעודה נתבקשה, בשיטת הדיבור המקובלת ביניהם, לארגן הצטופפות בקירבת מקום, ולאחר זמן-מה, באותו מעמד, הודרך ואנדל, שליונה אותה, בטיפול במוקש. בשלב זה זאג מונייה שהוא ומוחמד יאכלו במשמרות, "כדי לזרז את העבודה". ובעת שהאחרון היה עסוק עם הבנאי, ישב מונייה לאכול במסדרון לעיני כל ואת תיק האוכל הניח לידו. על פי סימן החלו מעפילים אחדים להתרכז בקרבת מקום, בהסתירים את מונייה מהשוטר. באותן שניות ספורות התכופפה הבחורה בזריזות, נטלה את התיק והתרחקה מן המקום בלי-ווית חבירה לעבר "סליק" מוכן מראש. כעבור זמן קצר הוחזר התיק למוניה.

משה שרת
29/4/57
יקיבי מוניה -
אך הניצח הספר ידני, איני הצנתי
עם א ממן האתניס אלו אלויל אש סלולה בו
פראט פטריה. קיוולי אולל פירק קנישמה
אזורה ומייא אחפש ארג הניג קורה /היאסון
מאחש - ממי שהאחיינו אלווג קירגולו יקרניס
ניצחה ומציק א מלכונן ומייג וכאי שמעולס
אוינעס א הוויטער אמן אש.
משה שרת

התפוצצות עמומה

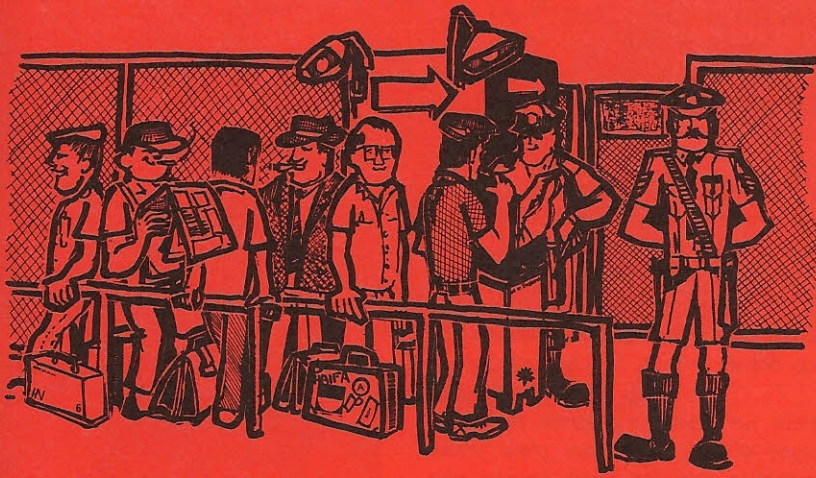
על מוניה עבר ליל נדודים, כולו דרוך לדעת כיצד יפול דבר. למחרת הופיע ואנדל, המבצע, ומסר למוניה שהוא הוציא את הנצרה, אך ההתפוצצות לא אירעה, וכן, שהמוקש נלקח למקום מיבטחים. הדבר חייב התייעצות חדשה עם המהנדסים, שבסיומה סוכם על הכנת מנגנון הצתה חדש — פתיל באורך מטר וחצי, שקצהו האחד נתון בתוך גלולה של נפץ וקצהו השני מורכב על פיקת גופרית, שניתן להדליקה על-ידי שיפשוף בקופסת גפרורים ושמותיר שהות למפעיל ל-הסתלק מן המקום בבטחה.

הפתיל הוסתר באחד לוחות העץ ש-הוכנסו לנמל על-ידי מוניה, דרך שער ה-כניסה של מחלקת העבודות הציבוריות, בעת שהשוטרים הבריטיים הועסקו על-ידי איש "הגנה" המקובל עליהם.

הלוחות הועלו לאוניה ללא קושי. הפעם נתבקשה המקשרת לזמן את ואנדל לבית השימוש הכללי. כמסוכם נפגש עמו מוניה בשעה היעודה כשהפתיל כרוך על גופו. ה-מעפיל-המבצע הודרך היטב דקות אחדות, אף שכל רגע עלול היה משהו להזדמן לחדר השירותים שדלתו לא ננעלה. במשך היום, תוך כדי שיחות מקוטעות, הוחלט שהמוקש יופעל למחרת בשעה 09.00, שעה שכל ה-מעפילים נמצאים על הסיפון לרגל ביקורת השוטרים בתאים. באותו יום נסתיימה גם סופית עבודת תיקונו של תנור האפיה.

למחרת בבוקר, ב-25 בנובמבר 1940, עבד מוניה על הרציף ועיניו מופנות ללא הרף לעבר מקום עגינתה של "פאטריה". דקות ספורות לאחר השעה המיועדת נשמע

נשמעה התפוצצות עמומה והאוניה התהפכה על צידה

שוטר המכס הסתפק בהצצה חטופה

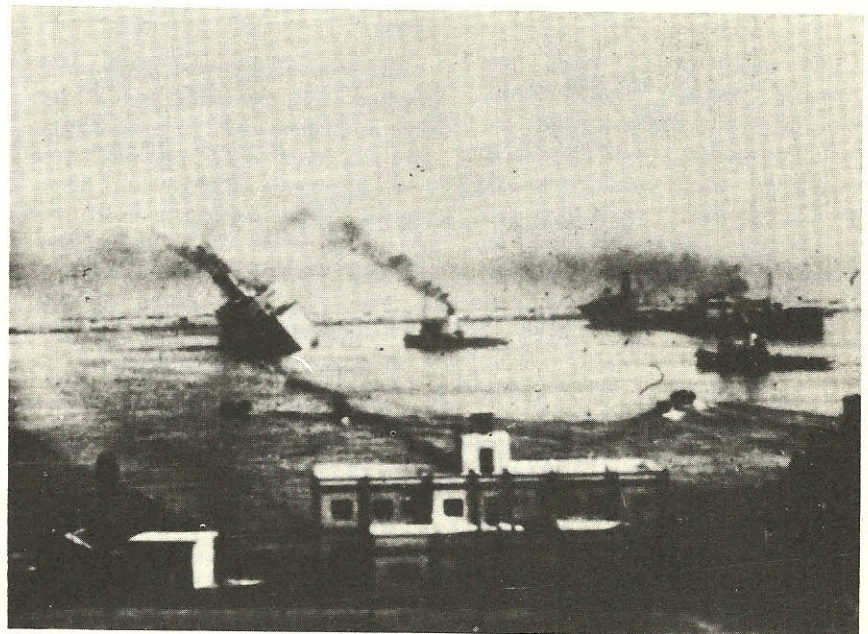
הד עמום של התפוצצות והאוניה החלה נוטה על צידה. מכל האוניות ומהרציפים השונים החלו להישמע יללות צופרי-אזעקה וסירות מסירות שונות החלו לנוע לעבר האוניה, שהלכה והתהפכה על צידה. כל הנוכחים אותה העת בנמל — יהודים, ערבים, שוטרים וחייילים בריטים — עסקו בהצלת המעפילים. מוניה, שנמצא לא הרחק, זינק ממקום למקום וסייע ככל יכולתו.

בחקירה שנערכה לאחר מכן על-ידי ה-"הגנה" נחקרה הסיבה לטביעתה של האוניה. נשאלה השאלה, כיצד מוקש כה קטן פרץ חור כה גדול. אכן התברר, שדפנותיה של "פאטריה" היו רעועים ללא כל יחס סביר למספר שנותיה. המסמרים היו אכולי חלודה ולא עמדו בלחץ ההתפוצצות, כך שלוחות דופן שלמים נקרעו ממנה וגרמו להתהפכותה.

סברת חוגי הבולשת הבריטית, שחקרה בענין, התבססה על ההנחה שמשותמים חדרו דרך המחיצות הפתוחות של האוניה, בעת ההתפוצצות. מחיצות-דלתות אלה נסגרות באופן אוטום בשעת סכנה ומונעות חדירת המים והצפתו של כלי-השיט. עם התקנת מגורים נוספים לאלפי המעפילים ושינויים רבים שנעשו על-ידי הבריטים ב מבנים הפנימיים של "פאטריה" נפגע כושר אטימותה.

באסון ניספו 250 מעפילים וביניהם ואנדל ששילם בחייו בעת שניסה להציל אחרים. יתכן שבמצבה הרעוע לא היתה "פאטריה" עומדת בטלטולי הדרך והיתה מסכנת את שלומם של המעפילים שעל סיפונה. מוניה היה מוכן להסגיר עצמו לידי האנגלים במקרה שמיפקדת ה-"הגנה" היתה מחליטה על הת-ייצבותו לפני בית-משפט של ממשלת המנ-דאט, וזאת במגמה לעורר באוזני העולם את זועת השערים הסגורים של ארץ-ישראל ל-עליית יהודים. אך האישור לא ניתן.

שנים רבות שימשו שרידי "פאטריה" בנמל חיפה עדות לתקופת המאבק של העפלה ולרצונם העז של היהודים לעלות חרף כל סכנה.

שילובי האמון

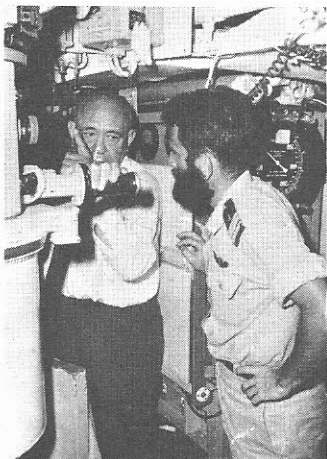

רוחצה בליוויים לאמון חיל הים

משה פלימן, ראש עיריית חיפה, הוזמן לבקר בכלי השיט החדשים של חיל-הים ובאחד מבסיסי ההדרכה של החיל. הוא חזה בתיפעול המערכות השונות, בתהליכי אימונים מגוונים ובתרגילי צלילה, שוחח עם הלוחמים והקשיב להסבריהם של המפקדים. בהיותו מעורה זה שנים רבות ב"מפעלי האימוץ של העירייה למען החיל, עמד ראש העירייה על צורכי היחידות ונענה להצעותיהם בנושאי האימוץ.

בסיום הביקור הדגיש באוזני מלוויו: "רוח הצוות והנכונות לכל, שבהן נתקלתי אצל הלוחמים, עוררו בי רגשי הערצה. אך בעיקר השאירו עלי רישומם הבחורים שראיתים באימונים ובתרגילי צלילה. לא התקשיתי להיזכר במבצעים בזירת ים-סוף בעת האחרונה. היו ברוכים במעשיכם."

בצוללת ליד הפריסקופ

עם חלוקת השי השנתי

נציגי הוועד למען החייל וועדת האימוץ לאחר סכס חלוקת מכשירי טלויזיה ליחידות החיל

בהיכל עיריית חיפה מתן השי המסורתי ליחידות החיל במעמד ראש העירייה וראש מחלקת כח האדם של חיל-הים

הדו"ש בתי-הספר

טכס הענקת אות הצוללן

מעמד מפקד החיל וקצינים בכירים הוענק אות הצוללן למסיימי קורס הצוללנים. הבוגרים ניצבו זקופי קומה ומאחוריהם — הצוללות אח"י "לויתן", אח"י "תנין" ואח"י "דולפין" וכן המשחתת אח"י "יפו".

פתח את הטכס מפקד שייטת הצוללות בצינו שהיחידה הוקמה לפני עשר שנים, ומאז עמדו לוחמיה יפה בביצוע משימו תיהן ובהפעלה תקינה של כלי-השיט מבחינה טכנית ומיבצעית כאחת. הוא בירך את הצוללנים המצטרפים ליחידה וסיכם בצינו, שהשייטת מוכנה לאתגרים חדשים.

לאחר שמפקד החיל העניק את אות הצוללן לחניכים ה- מצטיינים, הטעים, שהצוללנים החדשים נמצאו מתאימים מבחינה אנושית ומבצעית ועליהם להשתלב באתגרי היחידה. החיל בוטח בהם שיעמדו בדריכות ובתנאים הקשים, שבהם ייבחנו אומץ-ליבם, שיקול דעתם ומחירות תגובתם. יוטלו עליהם משימות קבדות, ובשרתם בזרוע ארוכת-טווח יגיעו אל יעדי האויב המרוחקים. ה- מפקד סיים באומרו, שהוא רואה בצוללנים אנשי מפתח לצוללות החדשות שתרכשנה, ועליהם להכשיר את עצמם להפעלתן בבוא העת.

בתום הטכס עלו החניכים על הצוללות אח"י "לויתן" ואח"י "תנין" והפליגו למרחבי-הים, שעה שמשמר כבוד מצדיע לדגליהן. בשעות הערב נערכו מספר מפגשים חברתיים לאנשי השייטת וכן אורגנה מסיבה לילדיהם. המרכז הקהילתי בנוה-שאנן חיפה הושיט את מלוא העזרה להצלחת האירועים.

ביקור מנהלי בתי ספר ימיים בחיל

כח אדם מעולה ומאומן

נהלי מרבית בתי-הספר הימיים בארץ ועוזריהם, בראשותו של רפאל רופין, מנהל המחלקה הימית של משרד החינוך, ביקרו בחיל לצורך היכרות והחלפת דעות. לאחר קבלת הסברים באחד מבסיסי ההדרכה של חיל-הים והפלגה בכלי-שיט, סוכמו המסקנות לשיתוף פעולה בהכנת עתודה ימית לחיל.

בדיון המשותף שנערך לאחר מכן, סקר לפנייהם קצין בכיר את חלקו של החיל בבטחון השוטף בגבולות הימיים הארוכים של המדינה וכן עמד על השינוי העובר על ציי העולם, המפתחים כלי-שיט קטנים יחסית, אך בעלי מערכות נשק והפעלה משוכללות, המצריכות כוח אדם מעולה ומאומן היטב.

אלוף-משנה דב הטעים, שעל בתי-הספר להכשיר כוח אדם טכני טוב, בהתאם לצורכי החיל, ובעיקר עליהם להקפיד על מתן חינוך ימי בסיסי לחניכיהם. מנהלי בתי-הספר הביעו בשיחתם את התפעלותם נוכח התעצמותו של החיל, ובעיקר את התרשמותם העמוקה מכוח האדם המפעיל את כלי-השיט שברשותו. הם עמדו על החשיבות שבטיפוח הזדהות הנוער עם החיל מגיל צעיר, על-ידי עריכת ביקורים וקורסים. הנאספים נפרדו משוכנעים כי על שני הגורמים לקיים קשר מתמיד ביניהם.

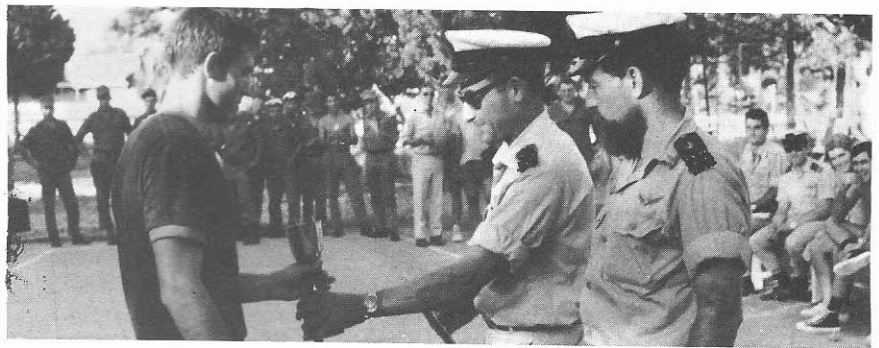
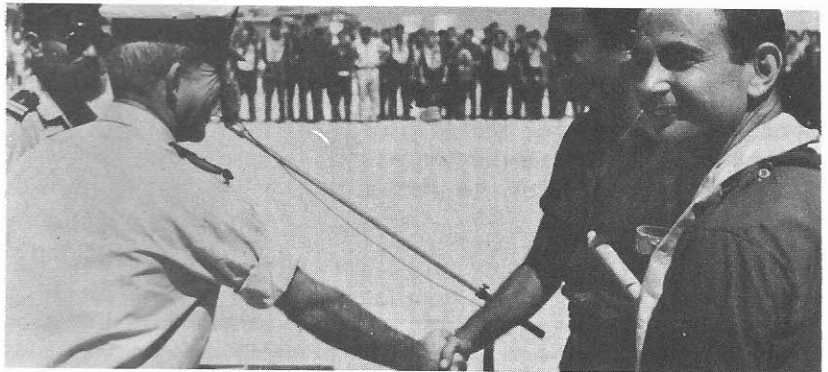
רפאל רופין
הדהות הנוער עם החיל

תחרויות החיל

תרגיל תחרותי למילוט נפש

מסגרת אימוני השחיה ותחרויות ה"ספורט בחיל-הים אורגנה השנה אליפות יחידתית למילוט נפש בים. תחרות זו נועדה לחיילי כלי-שיט, כדי להקנות להם ביטחון עצמי הדרוש להצלחתם הם ולהצלת חבריהם. המיטחה נערך בקבוצות בנות עשרה חיילים והזמן הקבוצתי הוא שהובא בחשבון, שהרי המגמה בעת מילוט היא לרכז יחדיו את אלה הנמצאים במים ולמונע את התפזרותם.

בתרגיל השתתפו 400 ימאים לבושים בגדי עבודה וחגורות הצלה. הם קפצו מכלי השיט והסתדרו בקבוצות, בשורה חזיתית, בקו הזינוק שנקבע במרחק כ-1,000 מטרים מן ה"חוף השקט" — קו הגמר. עם מתן ה"אות פתחו המתחרים בשחייה, שנמשכה כ-50 דקות. קבוצת מדריכי הקומנדו-הימי היתה הראשונה שהגיעה לקו הגמר. למקום השני הגיעו הצוללנים ואת המקום השלישי תפסה קבוצה אחרת של מדריכי הקומנדו-הימי. מפקד החיל העניק פרסים לקבוצות המצטיינות ועמד על חשיבותן הרבה של תחרויות כגון אלה כתירוול לקראת מצבי מילוט.

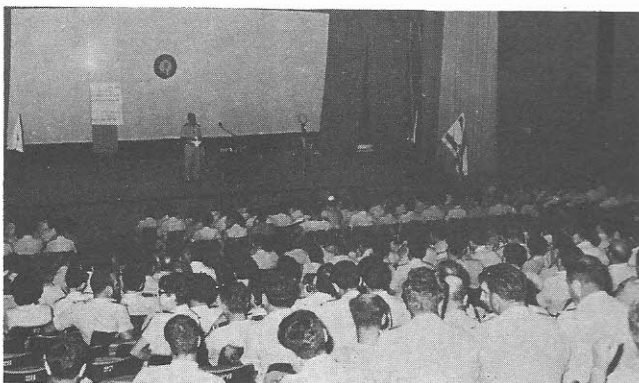
אלוף-משנה הדר מעניק פרס לנציג הקבוצה המנצחת — יחידת הקומנדו הימי — בגמר אליפות החיל בכדורסל

כנס קצינים ונגדים בחיל

במעמד מפקד חיל-הים נערך כנס קצינים ונגדים בכירים של החיל, שהוקדש לאירועים האחרונים בתעלת סואץ: טיבוע שתי הטרפדות המצריות בראס-סאדאת והנחתת כוח פשיטה משורין באזור אבו-דרג'. בסיומו של הכנס עמד מפקד החיל על חלקו הישיר של החיל בקיום הביטחון השוטף של המדינה ועל הישגיו הנאים בתחום זה.

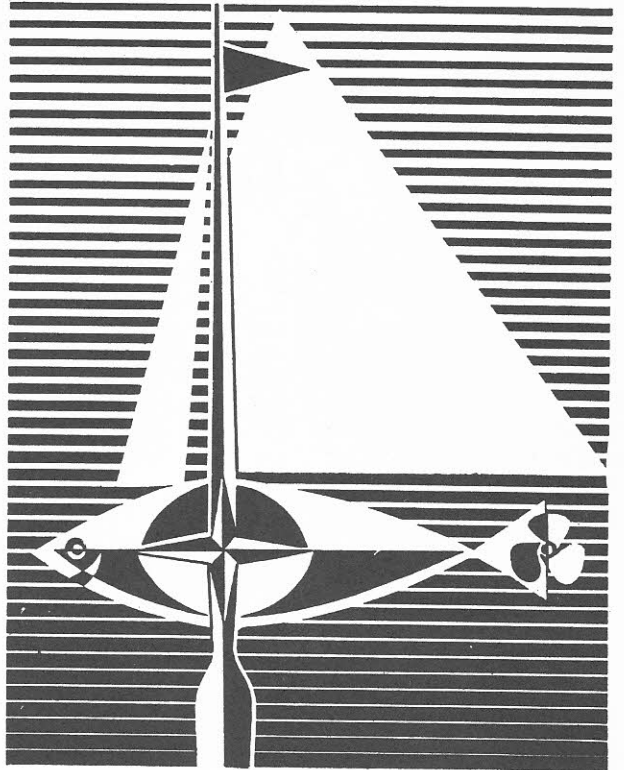
כנס נגדים בחיל

בכנס רב-משותפים סקר אלוף-משנה דב את זכויותיהם וחובותיהם של הנגדים הבכירים. הוא עמד על פריסת יחידות החיל בזירת יסוף ודרש מהם לקדם את עצמם במקצועותיהם ולימודיהם.

החינוך לים

המועדונים הטכניים לנוער

המועדונים הטכניים לנוער, הפועלים ברשת החינוך המשלים במדינה, מהווים שילוב של פעילות טכנית יוצרת עם פעילות חברתית. המפעל, המתנהל על-ידי אגודה ציבורית שמרכזה בחיפה, מקיף עשרות מועדונים בכל חלקי הארץ. הנערים עוסקים בבניין דגמי מפרשיות וסירות, בענפי טכניקה שונים ורוכשים לעצמם ידע והרגלי עבודה תקינים.

השנה סיימו הכשרתם אלפי בני נוער, אשר רבים מהם מצאו את מקומם בבתי-ספר ימיים, והאחרים השתלבו ביחידות הטכניות השונות בצה"ל. אין ספק שמועדונים אלה מעוררים בנוער את הזיקה והאהבה לים ומביאים להתנדבותם ליחידות המובחרות של חיל-הים.

ככונה את המפרשים ביחס לרוח הנושבת והמזל ישחק לי הרי... קולו החד של הרמקול נשמע למרחקים: "על המתחרים להתייצב עם סירותיהם בקו הזינוק". מאות בני נוער החלו זורמים למקום המיועד. הרגע הגדול הגיע. התחרות מתחלקת ל- מספר שלבים. תחילה נערכו תחרויות ביניים, בהן נפסלו מפרשיות רבות שלא ניבנו כראוי ולא עמדו במבחן הגלים והרוח. נותרו כ- חמישים סירות לשלב הגמר. בעליהן ניצבו בשורה אחת ישרה, ובליבותיהם פעמה ב" חוזקה בקשה אחידה: "מי ייתן ששלי תגיע ראשונה". הם אחזו בסירותיהם, שקועים עד חזיהם במים. קו הגמר נראה במרחק של 100 מטרים מהם. השופטים כבר התפזרו לאורך החבל המתוח.

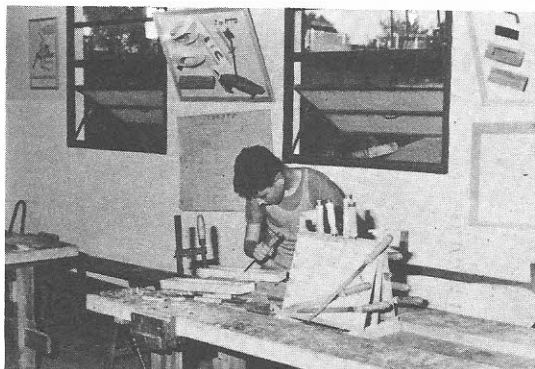
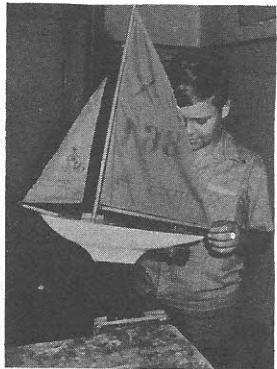
מאז קיץ 1955 הפך אירוע זה למסורת. בשלהי החופש הגדול מתאספים חניכים מכל המועדונים באחת מנקודות החוף ה- מתאימות לשיט מפרשיות. לגביהם מהווה תחרות זו גולת הכותרת של מפעלם. כאלף בני תשחורת, אשר ייצגו למעלה משלושים מועדונים טכניים, התאספו בחוף דור. מאות מפרשיות מוקמו על מתקנים זעירים מתחת לסככות מרווחות, כשהן נוצצות בשלל צבעים. בחוף צהלה ושמחה. נערים ונערות מתרוצצים בבגדי שחייה אחוזה התלהבות והתרגשות. "מה סיכוייך?" עצרנו אחד בעל בלורית וזהבהבה, ובידיו פרי עבודתו — מפרשית מהוקצעת. צבעה כחול בהיר ושני מפרשיה אדומים. "הסיכויים טר- ביים. מידותיה מדוייקות. אם אצליח לכוון

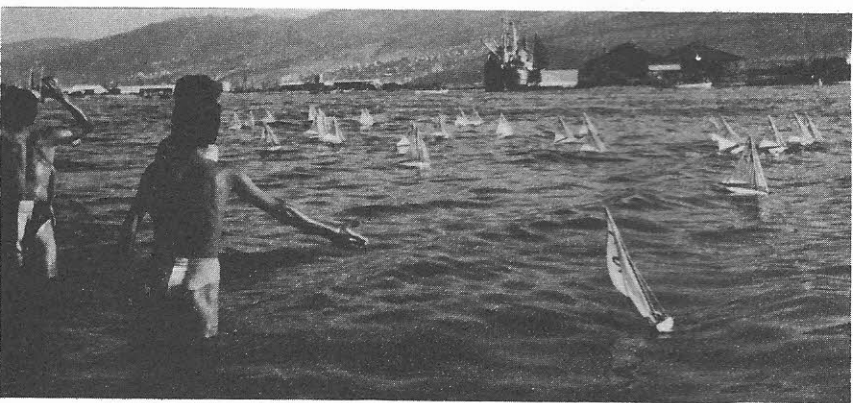
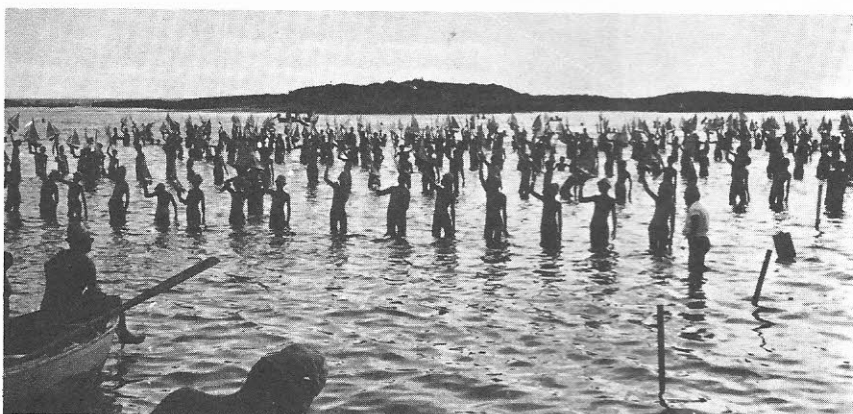
דת את המועדון נפתחה לרווחה. יוסי כהן, מרכז המועדונים בארץ, הושיט לנו את ידו בחמימות והוביל אותנו פנימה לתוך אולם מרווח ומאיר עיניים. שולחנות על אביזריהם, שנועדו לבניין דגמי הסירות השור- נות מוקמו בכל פינה. על הקירות נתלו תרשימים ומוצרים מוגמרים, שהשרו על המקום אוירה נעימה והעניקו תחושת פעי- לות יוצרת. ליד השולחנות ניצבו נערים בגילאים 12-17 שקועים במלאכתם, ותיש- לובת קולות המשורים, הפצירות והפטישים נתנה אותותיה בנוכחים.

פנינו לאבי, אחד הנערים הבוגרים: "איך הגעת למועדון?" "פשוט מאד", ענה. "הוזמנתי לאחת התחרויות של דגמי מפר- שיות והתלהבתי מעצם הרעיון של בניית סירות. כבר בילדותי נמשכתי לים וכאן אני מוצא פורקן לרחשי ליבי". העיסוק נמשך כבר שנים מספר, אחת לשבוע, ואבי בנה את המפרשית בשקידה ובאהבה רבה. בעזרת מדריכו, אשר הקדיש תשומת-לב מרובה לו ולסירתו, דאג אבי כי תצא עבודתו נקייה ורבת סיכויים להצלחה בתחרות השנתית. הדבר נראה פשוט כל כך, אך כמה ידע ומסירות חייבים להשקיע בקווי גוף הסירה, בחבר האיוון, במיקום התורן, בגיזרת ה- מפרשית, בהגה ובאביזרי העזר השונים. זאת ממש מלאכת מחשבת לבנות כלי-שיט כה קטן.

הוזמנו לתחרות שיט של דגמי המפרשיות בחוף הים, לא הרחק מחיפה. זוהי פינת חמד, ממנה נשקף נוף מרהיב. רוח קלילה נשבה — תנאי הכרחי לקיום התחרות.

בניית מפרשיות - ציון דרך לים

המנהל הכללי של הסוכנות היהודית, משה ריבלין, מברך את המתחרים. לידו יוסי כהן — מרכז המועדונים הסכניים

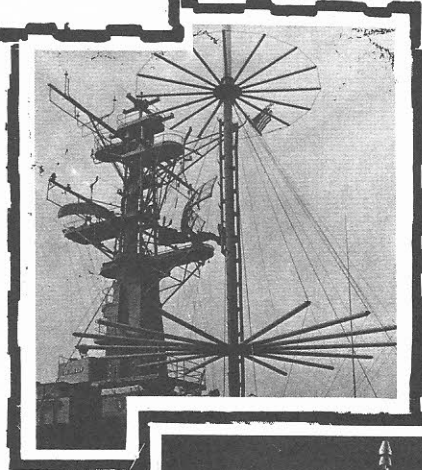
קדם לתחרות הגמר טכס רשמי קצר, בו בירך את הנערים המנהל הכללי של הסוכנות היהודית, מר משה ריבלין, שהוא אחד המסייעים הנלהבים בהפעלתם של מועדונים הסכניים. הוא הביע בדבריו את שמחתו לראות בני נוער עוסקים במלאכת הים, אשר באמצעותן שאפו יהודי התפוצה להגיע לארץ-ישראל בהסתר ובתלאות דרך רבות. הוא סיים בהדגישו שנוער זה, העוסק בנושאי הים, יוכיח את עצמו בעתיד בעיצוב דמותה של המדינה.

האות ניתן. המפרשיות שוחררו והחלו עושות דרכן קדימה בעזרתה האדיבה של הרוח הקלילה, כשהן מלוות במבטי הערצה של עושיהן. תחילה נעו חמישים הסירות באיטיות ובשורה חזיתית. שלל הצבעים הקנה אורה חגיגית למאורע, וגם השמש שהחלה שוקעת במערב ליטפה בקרניה הרצודות את הגלים הרכים. ולפתע, כאילו בהנף מטה קסמים, זינקו שתי מפרשיות קדימה, בהשאירן את "יריבותיהן" מאחור. מבנה גופן, שהתאים לתנועת הגלים, והתקנה נכונה של המפרשים ביחס לרוח הנושבת, הם שעשו את הפלא. בצד השני, ליד קו הגמר, חיכה להן צוות השופטים. עוד דקה, עוד שנייה. שתי המפרשיות הראשונות ממש "דוהרות" קדימה, כמו מונעות בכוח כישוף לא ייאמן. שערך-עצר נלחץ וקריאות עידוד ושמחה נשמעו מכל עבר.

תמה התחרות. טכס חלוקת הפרסים והתעודות נערך ברוח טובה. הזוכים צהלנו. המפסידים התנחמו. בשנה הבאה ינסו שוב. העיקר היא הפעילות היוצרת ואהבת הים.

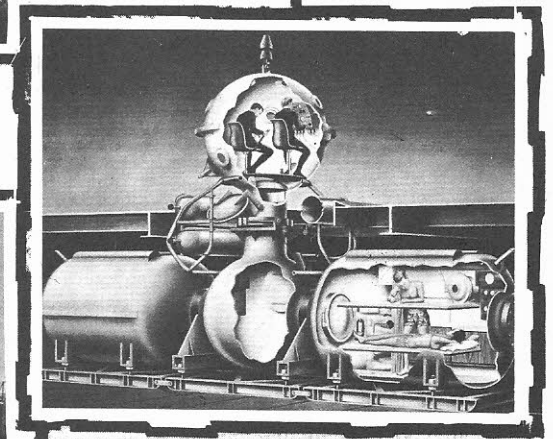
חידושים ימיים

מערכת קשר חדישה יעילה לטווחים ארוכים. מותקנת על אוניית שליטה וקשר.

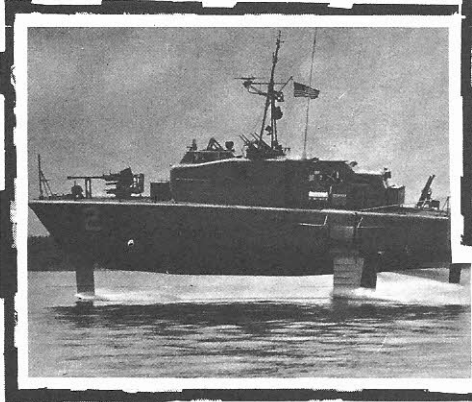
✱

מתקן תת-מימי בשלבי תכנון בארה"ב. מיועד לעבודות מחקר עד 300 מטרים. המתקן מופעל על ידי 4 אנשי צוות, המסוגל לשהות 14 ימים מתחת לפני המים.

✱

סנפירית תותחים (Hydrofoil) פותחה בארה"ב. קלת תנועה ובעלת כושר תמרון רב. מהירותה המירבית 40 קשר. אורכה כ-25 מטרים.

✱

מרכז בקרה של חדר מכוונת ב" משחתת הטילים האיטלקית "איני טרפידו".

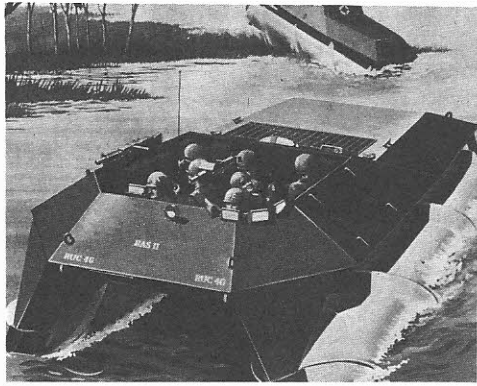

חידושים ימיים

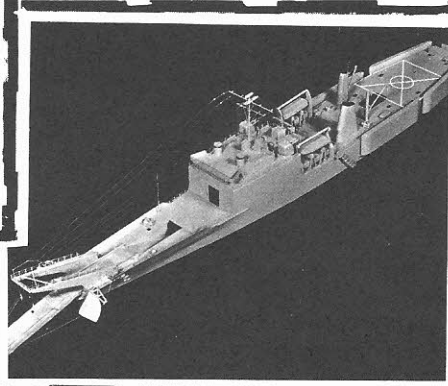

סירת-מירוץ חדישה מונעת על-ידי דיזלים בעלי עוצמה של 180 כוח-סוס. מהירותה 40 קשר.

★

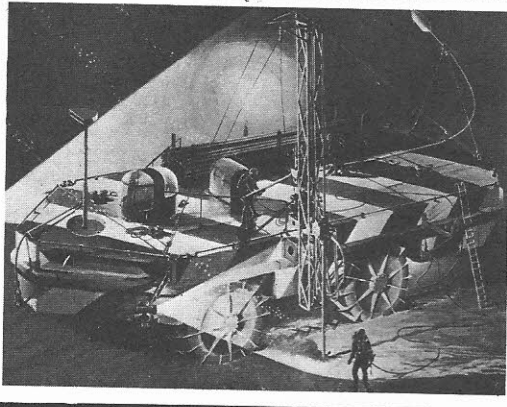
כלי-שיט אמפיבי בשלבי תכנון בארה"ב. מיועד להסעת לוחמים והובלת ציוד במשטחי מים רדודים. אורכו 7 מטרים, גובהו כ-3 מטרים.

★

אוניית-נחיתה בשלבי תכנון ב-ארה"ב. המיוחד שבה הוא הגשרון המורד למים בעת החפת רכב כבד. הגשרון בא במקום החרטום הפחוס, אשר הגביל מהירותם של הדגמים הקודמים של הנחתות.

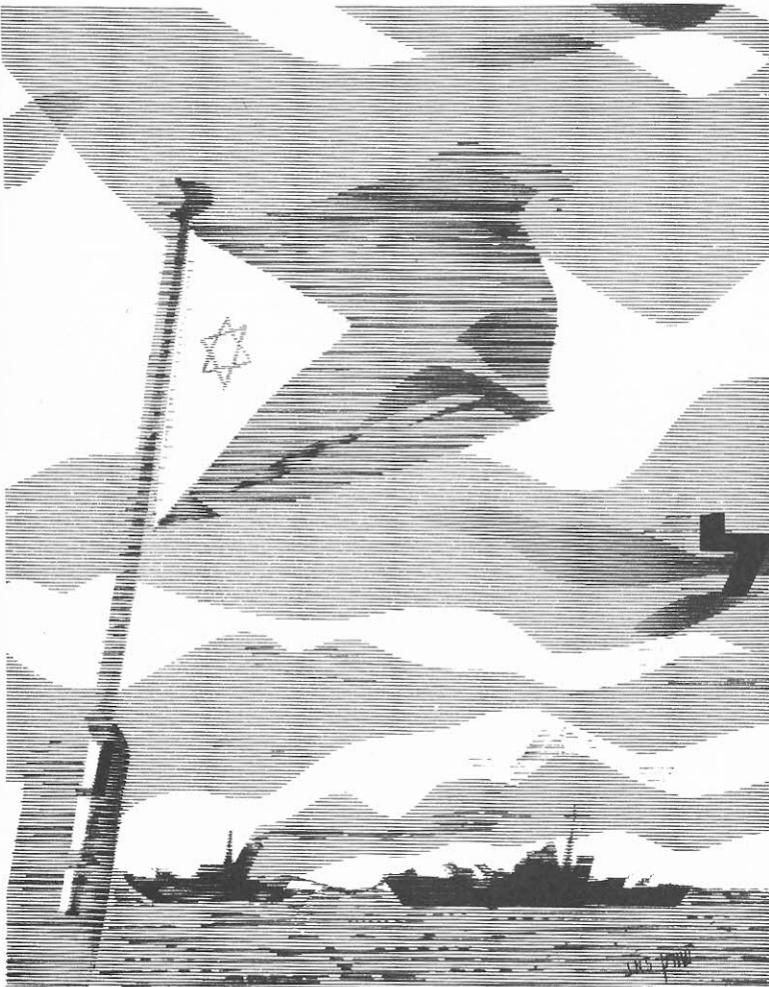
★

רכב תת-מימי לתנועה על קרקע הים בעומק עד 200 מטרים. ספינת האם מספקת לכלי אמצעי הפעלה שונים על-ידי כבל. הרכב מיועד בעיקר למחקר.

13 שנה
למערכת
סיני

הכנעת איברהים אל-אוואל

הפעולה המרכזית של חיל-הים במערכת סיני היתה, ללא ספק, הקרב עם המשחתת המצרית "איברהים אל-אוואל". בקרב קצר ועז זה, שגולת הכותרת שלו היתה לקיחתה של אוניית האויב בשבי והבאתה לנמל חיפה, נתמצו באופן מוחשי כל אותן סגולות לחימה, לקראתן הכשיר החיל את עצמו מאז הוקם: עירנות, נכונות לאסור קרב ללא היסוס, עמידה תוקפנית בתנאים-של-אש, העזה, כושר, תושיה ומעל לכל — יכולת מבצעית. מערכת סיני החלה ביום ב', 29 באוקטובר 1956. בערבו של יום ג', 30 באוקטובר, קיבלה המשחתת המצרית "איברהים אל-אוואל", ששייטה מצפון לפורט-סעיד, פקודה לבצע התקפת "פגע וברח" על העיר חיפה וסביבתה. באותה עת תימרנו אוניות צרפתיות, בריטיות ואמריקניות באגן המזרחי של הים התיכון ובקרבת חופי ישראל, ובתוך ערב-רב זה של אוניות עלה בידי המשחתת להתקרב כדי שישה מילין מחיפה, אף שנקלטה על מסכי המכ"מ של חיל-הים.

160 פגזים

— שמהירותה 19 קשר (האחרונה לא השתתפה בקרב). האוניות פנו מיד צפונה, במלוא מהירותן, והפליגו לעבר נקודה משוערת, שבה היו עשויות לפגוש את המשחתת המצרית בנתיב בריחתה מערבה.

כמה דקות לאחר השעה חמש בבוקר נתברר, כי החישובים היו מדויקים. על מסך המכ"מ של אוניית הדגל נתגלה כלי-שיט, שהפליג ממזרח למערב במהירות 25 קשר. אמנם, בינו לבין השייטת עדיין הפרידו כ-20 מילין ואי-אפשר היה לקבוע בוודאות אם אכן היא האונייה המבוקשת, אך המתח לקראת הפגישה הלך וגבר. כל הסימנים העידו, שתוך מחצית השעה עשויה להתחולל ההתנגשות לה ציפו הכל בדריכות רבה. לא פחות מכך רבתה ההתרגשות במוצבי הפיקוד החופיים, אשר הדריכו את השייטת עד ליצירת המגע, ועתה לא נותר להם אלא לעקוב אחר ההתרחשויות מעל מסכי המכ"מ.

יום ד', 31 באוקטובר, בשעה 03.40 לפנות בוקר, פתחה המשחתת המצרית באש מכל תותחיה לעבר מפרץ חיפה. ההפגזה נמשכה כ-20 דקות, ובמרוצתה נורו כ-160 פגזים, בני קטרים שונים. משהמטירה את מנת הפגזים שהקציבה לעצמה ללא גרימת נזק, פנתה "איברהים אל-אוואל" לאחור והחלה נסוגה בקו עקלתוני מערבה.

מיד עם זיהוי אוניית האויב, בתחילת ההפגזה, נשלחה ממטה החיל אל אוניית-הדגל של השייטת הישראלית, שנמצאה אותה שעה במרחק 32 מילין מחיפה, פקודה לפתוח במירדף. השייטת הישראלית כללה שתי משחתות — אח"י "יפר" ואח"י "אילת" — שמהירותן כ-30 קשר וכן פריגטה — אח"י "מונק"

"איזו אוניה?" "איזו אוניה?"

אח"י "יפו" אחת משתי המשחתות שלכדו את "איברהים"

בשעה 05.32 נפתחה האש לטווח 9,000 יארד. הראות היתה טובה והים — שקט. המערכה ניטשה במרחק של 40 מילין מצפון-מערב לחיפה, ומגמתו של מפקד השייטת הישראלית היתה לחסל את האוניה המצרית במהירות מירבית, בטרם תחול התערבות ימית או אווירית עוינת. לרשותו עמדו שתי אוניות בעלות מהירות וכוח-אש עדיפים, שמונה תותחים בקוטר 4.5 אינטש ו-16 צינורות טורפדו, בעוד שבאוניה המצרית נמצאו רק ארבעה תותחים בקוטר 102 מ"מ וכן כלי-נשק קלים.

המפקד המצרי ערך תמרוני שהייה, ונמנע ככל האפשר ממגע קרוב עם האוניות הישראליות, בתקווה שתמרונים אלה יתנו סיפק בידי חיל-האוויר המצרי להיכנס לפעולה תוך 20 דקות, דבר שהובטח לו, כנראה, לפני צאתו לדרך. אך תוצאת החלטתו זו היתה הפוכה. בעוד שבנסיגה ישירה ייתכן שהיה מגיע לחוף לבנון ומוצא שם מקלט, נאלץ בעטיים של תמרוני שהייה אלה לעמוד לבסוף פנים אל פנים מול שתי יריבותיו הישראליות.

השייטת הישראלית נעה במערך עורפי מודרג. אח"י "אילת" התקדמה במקביל לתלם של אוניית-הדגל, אח"י "יפו", תוך הקפדה על זווית-ירי טובה. את מצב הכוננות ששרר באוניה בדקות האחרונות שלפני הפתיחה באש, ואת מהלך הקרב עצמו, מתאר אחד הלוחמים: "הקליעים והתרמילים כבר נמצאו בתותחים; ההגבה והציוד כבר נקבעו על-ידי מכשירי בקרת-האש. הפיקות ניצתו, מטעני הנפץ התפוצצו והקליעים נפלטו בשריקה. ההעסקה החלה.

קצות אחדות לאחר גילוי האוניה במזרח הופיעו על מסך המכ"מ — הפעם במערב — ארבע אוניות ערוכות במבנה קרבי, שנעו לעבר השייטת במהירות גדולה. עתה נתעורר הספק: האם אין "איברהים אל-אוואל" פיתיון, שנועד למשוך את השייטת הישראלית לתוך מארב מצרי, כאשר היא עצמה סוגרת על הכוח הישראלי ממזרח שעה שארבע המשחתות האחרות עולות עליו ממערב?

הסכנה, שאמנם נקלעה השייטת למלכודת היתה סבירה מאד, ועל מפקדה היה להחליט במהירות על כיוון פעולתו: האם ל- המשיך בביצוע המשימה ולהתקדם לעבר נקודת ההיתקלות ב- "איברהים", או לסטות מן המסלול, כדי להיחלץ מן המלכודת, ובכך לפנות את הדרך לפני הפושטת הנסוגה?

המפקד החליט ליטול על עצמו את הסיכון והורה על שינוי קורס אל בין שני הכוחות המתכנסים. כן הורה לשני אתתים, משני צידי הגשר, להתקשר בעת ובעונה אחת עם כל האוניות ול- בקשן להזדהות. כעבור שניות ספורות היבהב פנס צהבהב מאחת האוניות ששייטו במערב לאמור: "אוניות הצי השישי של ארה"ב". האוניה שהפליגה מכיוון מזרח היססה במתן תשובתה. הדו-שיח שהתנהל איתה בשפה האנגלית, היה מותח למדי:

אח"י "יפו": "איזו אוניה?"

תשובה: איזו אוניה?"

אח"י "יפו": "חיל-הים הישראלי. איזו אוניה?"

תשובה: "להיכן מפליגים?"

אח"י "יפו": "חיל-הים הישראלי. איזו אוניה?"

תשובה: "להיכן מפליגים?"

בכך נתבררה סופית זהות האוניה הניצבת מול הצי הישראלי. לא היה כל צורך להמשיך בדו-שיח העילג, ואת המשך השיחה קיבלו על עצמם קני התותחים, שסבו אט-אט אל עבר האוניה שנמול. האתת התקשר שנית עם הכוח האמריקני ששט במערב, והודיע: "אנו פותחים באש על אוניית האויב. אל תתערבו". כבמגע מטה קסם כובו אורותיה של השייטת האמריקנית, וכהרף עין שינתה את הקורס ונעלמה מן האופק. הכל חיכו לפקודת ירי.

ה ק ר ב

האווירה היתה רווייה מתיחות עצומה, תחושה של עוד-רגע-זה- יתחיל. חלפו שניות ספורות של דממה, והפקודה "אש!" רעמה בכל הסיפונים והפיגה כליל את המתיחות. כל השנים הארוכות והמייגעו של אימונים ולימודים כאילו התמקדו בדקות אלה של מאמץ ורצון לא-ישוער לנצח.

קציניה הבכירים של שייטת חיל-הים הישראלי, אשר נצחו ושבו את המשחתת המצרית "איברהים"

סגן-אלוף מנחם
מפקד אח"י "אילת"

אלוף-משנה ינאי
מפקד השייטת

סגן-אלוף יוחאי
מפקד אח"י "יפו"

מפות הקרב ולוח האירועים

יום ב' — 29.10.56

* בשעות הלילה נמצאת השייטת של חיל־הים, המורכבת מאח"י "יפו", אח"י "אילת" ואח"י "מזנק", בפריסה התקפית ביים.

יום ג' 30.10.56

* בשעות הערב מפליגה הפריגטה המצרית המהירה "איברהים אל־אוואל" מאזור אל־ערי־פייח צפונה, במגמה להפגין מטרות צבאיות באזור חיפה.

03.40 — "איברהים אל־אוואל" מתחילה בהפגת אזור חיפה מטוח שישה מילין בקירוב.

03.55 — אח"י "יפו" מקבלת מברק בדבר הפגת חיפה מהים, והשייטת הישראלית משנה קורס ליירוט אוניית האויב.

05.27 — המסרה המצטיירת באופק מזוהה כאוניית האויב.

05.32 — נערך קרב תותחים. האויב יורה אש נמרצת ומדויקת בכיוון אך לוקה בטווח.

06.00 — אוניית האויב מנסה להתרחק בכיוון ביירות. פגיעה בדוכן תותחי הנ.מ. של המשחתת גורמת להתפוצצות תחמושת בארגזי ההכב, ופגיעות במערכת ההתנעה שלה גורמות לירידת מהירותה ל־15 קשר.

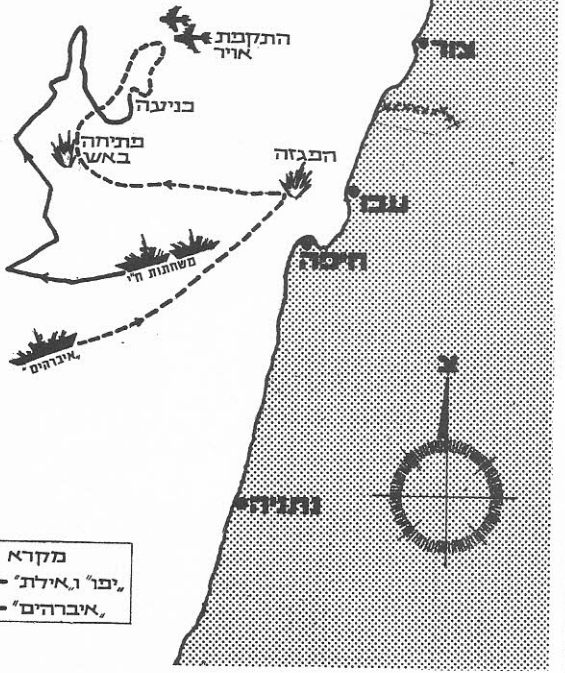
06.37 — מטוסי "אורגאן" של חיל־האוויר הישראלי צוללים אל אוניית האויב לריקוט, ופוגעים בה.

07.10 — דגל לבן מונף על התורן הקדמי של המשחתת.

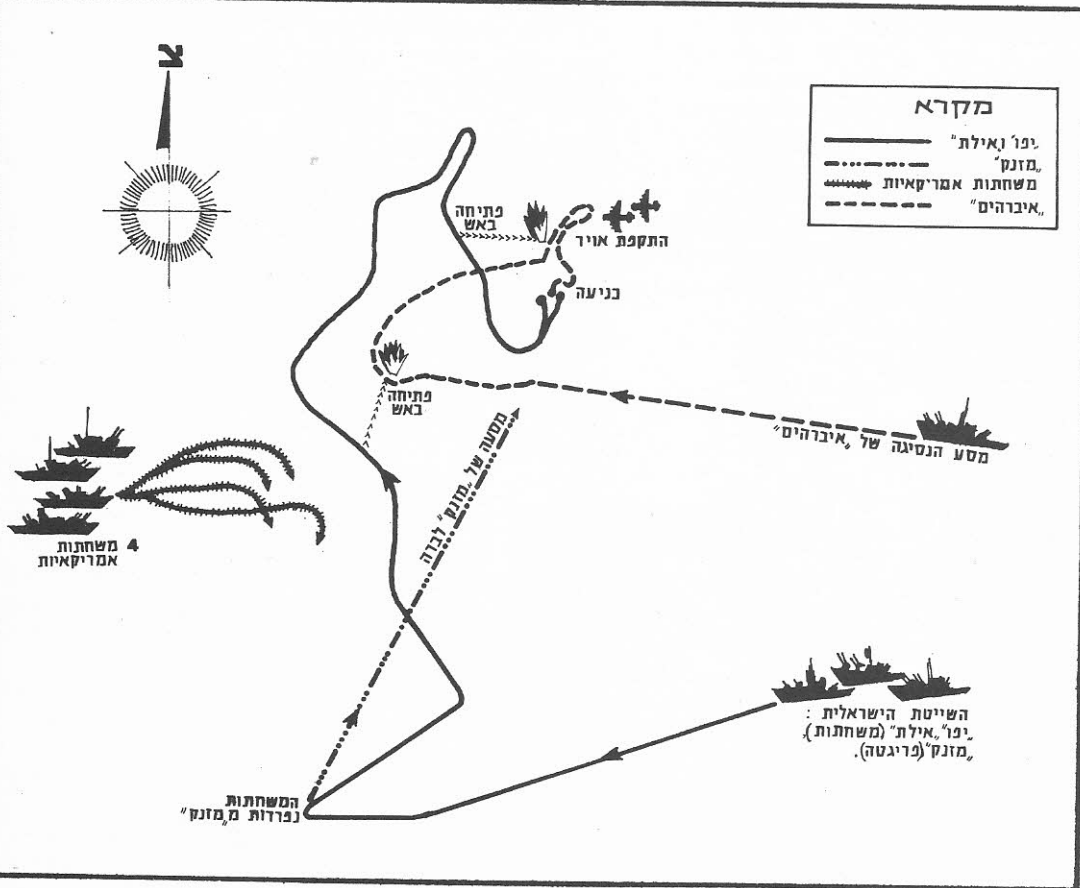
07.22 — השייטת עוברת לכוננות לקראת לחימה נ.מ., אח"י "יפו" אוספת ניצולים, אח"י "אילת" עושה הכנות להשתלטות ולגרידת אוניית האויב.

07.40 — קבוצת השתלטות מאח"י "אילת" עולה על אוניית האויב.

09.45 — אוניית האויב נגרת לנמל חיפה, מהלך 29 מילין.

מקרא
— יפו, אילת
..... מזנק
- - - איברהים

מקרא
— יפו, אילת
..... מזנק
- - - משחתות אמריקאיות
- . - איברהים

מאוניית האויב נשתתקה לחלוטין, מהירותה הוסיפה לרדת, ובשעה 07.00 עמדה במקומה. שתי המשחתות הישראליות סגרו עליה משני עבריה והתכוננו לטרפדה.

במרחק כמה עשרות מטרים אפשר היה לראות היטב, כיצד נוטש חלק מן הצוות המצרי את האוניה, שהחלה נוטה על צידה. סירת הצלה אחת הורדה ממנה, ואילו השניה נשארה במקומה מחמת תקלה. כמה מאנשי האויב נראו קופצים המימה, לבושים חגורות הצלה. נראה היה, שהמפקד נתן פקודת נטישה, ואישור לכך בא כעבור דקות אחדות: דגל כניעה לבן הונף על התורן. היה זה נצחון ימי חסר-תקדים בתולדותינו הקצרות של חיל-הים. עם זאת, עדיין היו הסכנות מרובות ועדיין קיים היה חשש שחיל-האוויר המצרי, שהידיעה על הקרב ודאי כבר הגיעה אליו, ינסה לנקום את מפלתו של הצי ולהלום באוניות הישראליות, שניצבו עתה ללא תנועה מעבריה של המשחתת הנכנעת. הצלת הצוות המצרי ושילוח טורפדו ב"איברהים" היו פותרים את הבעיה מייד, אך הפיתוי לגרור את האוניה אל החוף, על ציודה וחיימושה, היה חזק מכדי לעמוד בו. ערכה של האוניה והאפשרות לצרפה כ- תגבורת לחיל-הים הישראלי הכריעו לצד הסיכון. מפקד השייטת הורה לאוניותיו לעבור לכוננות לחגימה נגד מטוסים ולהכין עצמן לשהייה ממושכת יותר במקום, עד השלמת ההכנות לגרירתה של האוניה לנמל חיפה.

צוות ההשתלטות עולה על הסיפון

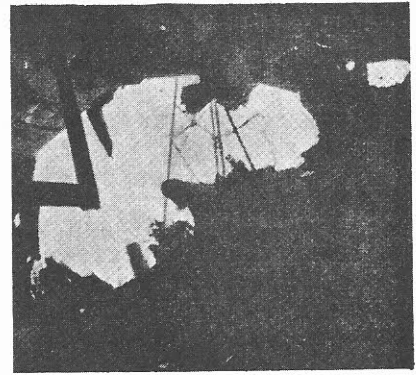
שעה 07.30 הוחל באיסוף הניצולים מהים ומהרפסודות, ובינתיים התארגן צוות השתלטות, שעליו הוטל לתפוס את אוניית האויב בטרם תטבע. המצב לא היה מעודד ביותר. הדליקה שהשתוללה בחרטומה של האוניה היתה עלולה להגיע בכל רגע למחסני התחמושת ולגרם להתפוצצות גדולה. כן היה חשש שמא הכין צוות האוניה עצמו מטעני נפץ לטיבועה, וקשה היה לצפות את תגובתם האפשרית. של מאה אנשי הצוות, שעדיין נותרו באוניה המצרית.

סירת ההשתלטות התקדמה אט אט לעבר המשחתת המצרית. סביבה נראו ניצולים שוחים במים הקרים. אצבע הלוחמים ה-ישראלים נחה על ההדק, מוכנה כל רגע ללחוץ ולהמטיר אש. הסירה התקרבה עד כדי מרחק של 30 מטרים מהמשחתת ואפשר היה לראות בבירור את כבש האוניה המורד — מוכן לקבל את פני המנצחים.

על הסיפון שררה דממה, לא נשמעה מעליו כל צעקה או פקודה. בהגיעה למרחק כ-20 מטרים מהפושטת המצרית, החלה

איברהים אל-אוואל

"איברהים אל-אוואל", לאחר מכן אחי "חיפה" (ק. 38), נבנתה בשנת 1939 כמשחתת קלה מסוג "האנט" (צייד) בשביל הצי הבריטי. נועדה לליווי שיירות והשתתפה בפלישה הגדולה לסיציליה ב- מלחמת העולם השנייה. בתום המלחמה הוחזרה על ידי הבריטים לסין הלאומנית ושירתה במשך קרוב לשנה תחת דגלה. עם החזרתה לבריטים עסקה בתפקידים שגרתיים ובשנת 1956 נמכרה למצרים. ל"איברהים" 2 צריחים כפולים של תותחי 4 אינץ' ו-2 תותחי 20 מ"מ להגנת נ.מ. היא אינה מצוידת בטורפדות, אך מצוי בה מכשיר לגילוי צוללות וכן מטען גדול של פצצות עומק. הצוות מונה 150 קצינים ובעלי דרגות אחרות, כששליש מהם משמשים כמכונאים. האוניה מונעת על ידי טורבינות קיטור בעוצמה של 19,000 כוח-סוס ומהירותה המירבית מגיעה ל-27 קשר בשעה.

אחת הפגיעות במשחתת המצרית. פגיעות מעין אלה — במכל הדלק ובמערכי ההגוי והחשמל — חרצו את גורלה

"אוניותינו סגרו והלכו על תנועת האויב תוך טיווח ה- תותחים. האוניה המצרית השיבה אש מייד לאחר המטח הראשון. פגזיה התפוצצו בקרבתנו, והרימו אל-על נדי מים צהובים-אפרפרים. מדי פעם היה מנצנץ הבהק באוניית האויב, וכעבור זמן קצר היו עמודי מים חדשים מתנשאים מעלה לידנו. המשחתת השניה נכנסה להעסקה. קצב האש גבר והלך. החלו להסתמן פגיעות בקרבת המטרה. מעליות-התחמושת פעלו ללא הפוגה. קליעים ותרמילים הועברו מיד ליד. זיעה כיסתה את פניהם של אנשי צוות המעליות, הדביקה את קצות שערם למצחם, וטיפות גדולות ומלוחות צרבו את עפעפיהם שהאדימו מחוסר שינה. גילי המעלית הסתובבו והתרמילים הוגשו ללא הרף ממחסני התחמושת. הקריאות תכפו זו אחר זו.

'קליעים לתותח 2'
'תרמילים למספר 1'

"קליע הונח על המרכב, ידית ההרמה נמשכה והקליע עשה דרכו לתותח. בקצה החדר פעל צוות מרעמים. נפץ אחר נפץ הוברג לקליעים בקצב מסחרר. ההרעמה, שבוצעה על-ידי צוות שמעולם לא התנסה בדבר זה, הגיעה לשיאים שעדיין לא היו כמותם באוניה".

לא נגרע חלקם של המסיקים, אשר עמדו על משמרתם בטון האוניות והבטיחו את תנועתן המהירה, שבלעדיה עלול היה האויב להתחמק. סיפר אחד המסיקים. "אנחנו, בטון האוניה, לא ראינו את הקרב. עמדנו שם, בתא הדודים הלוהט והדחוס, כשהזיעה נוטפת מעל גופנו וחשנו את הדראמה המתרחשת למעלה. ה- רמקולים סיפרו על קרב של אש, ואנחנו ידענו כי אסור לנו לזוז מן המשמרת וכי עלינו להמשיך בתפקיד בקור רוח ובדייקנות". אש התותחים של "איברהים" היתה מכוונת היטב, אך לקתה בטווח, ואילו שיעור הפגיעה של פגזי שתי המשחתות הישראליות היה מדויק יותר.

האוניה נעצרה במקומה

פגיעות המכריעות הושגו כבר תוך מחצית השעה הראשונה, ובשעה 06.00 ירדה מהירות משחתת האויב מ-27 ל-15 קשר. גם אש תותחיה נעשתה דלילה יותר ויותר. ואכן, לאחר הקרב התברר, כי פגז אחד פגע בחדר האוכל של המלחים ומים החלו לחדור לאוניה. פגיעות במערכת החשמל, בדודי האוניה ובמכל הדלק גרמו לשריפה וצימצמו עד מאוד את כושר לחימתה. פגז אחת "נחת" ליד התותח הקדמי וצוותו נהרג. בשעה 06.37 הצטרפו לקרב מטוסי "אורגן", שנקראו קודם לכן על-ידי מפקד השייטת הישראלית, נגד הופעתם האפשרית של מטוסי האויב. הם תקפו את האוניה מכיוון חרטומה, שכן ממנו לא יכלו לפגוע בהם תותחי ה-נ.מ. המוצבים בירכתיה. רקיטה אחת חדרה דרך הסיפון והתפוצצה בחדר האוכל של הקצינים ובאותה שעה נפגו, כתוצאה מהפגזת המשחתות, דוכן תותחי ה-נ.מ. האש

סיפורו של מסוק

"מצב הרוח היה מרומס", אמר אחד ה"מטיקים לאחר הקרב, לסקרן נלהב שפגש על החוף. ומשזה המשיך להסרידו, הוסיף: "...מה אתה רוצה מחיי?"

מה אתה חושב שעשינו? היה חם, הזענו, הודיעו ברמקולים שיורים. אחר־כך ידענו ש"המצרים נכנעו. מה אתה רוצה עוד? אם אתה רוצה סיפורים — לך אל המיוחסים על ה"סיפון. מי אני — שקספיר?"

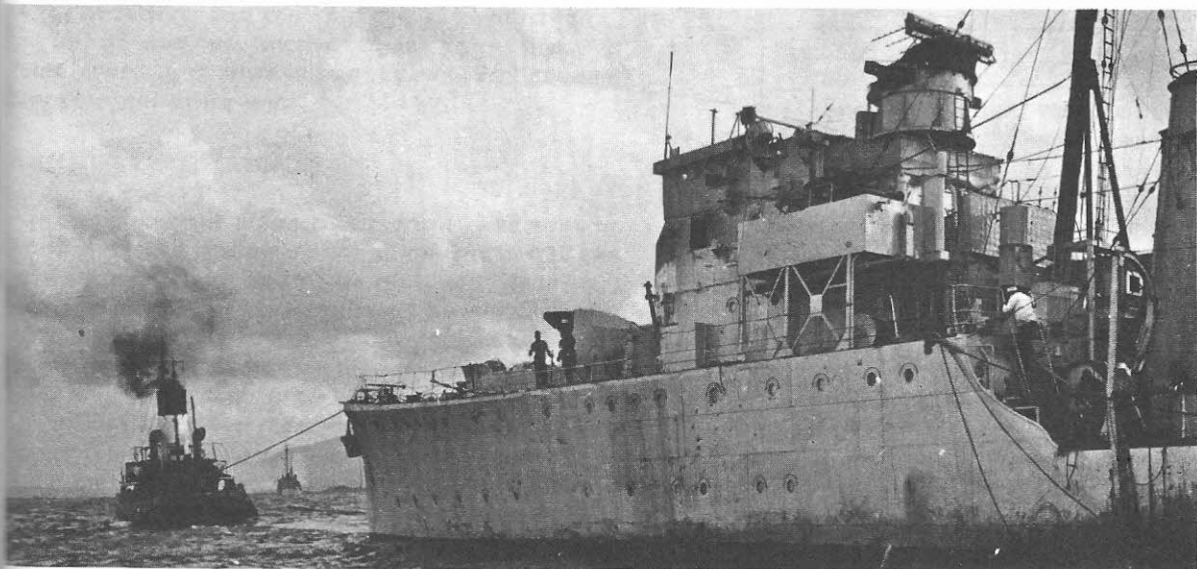
הסירה להקיפה, לצורך סריקת עין. כל כלי הנשק הופנו לעבר צוות האויב ולעבר אשנבי האוניה. נראה היה, כאילו הצוות המצרי נסוג אחורה מפני הקנים המופנים אליו, ומחפש מחסה מאחורי התותחים והמבנים שעל הסיפון. מצב הסירה היה מסוכן למדי, ואנשי ההשתלטות הכינו עצמם לקרב־אש העלול לפרוץ בכל רגע. תנועה חשודה נראתה בקרבת הצריח הקדמי של האויב, וצורך קצר מהמשחתת הישראלית הקפיץ ממנו שלושה מצרים, שמיהרו להסתתר בין חבריהם.

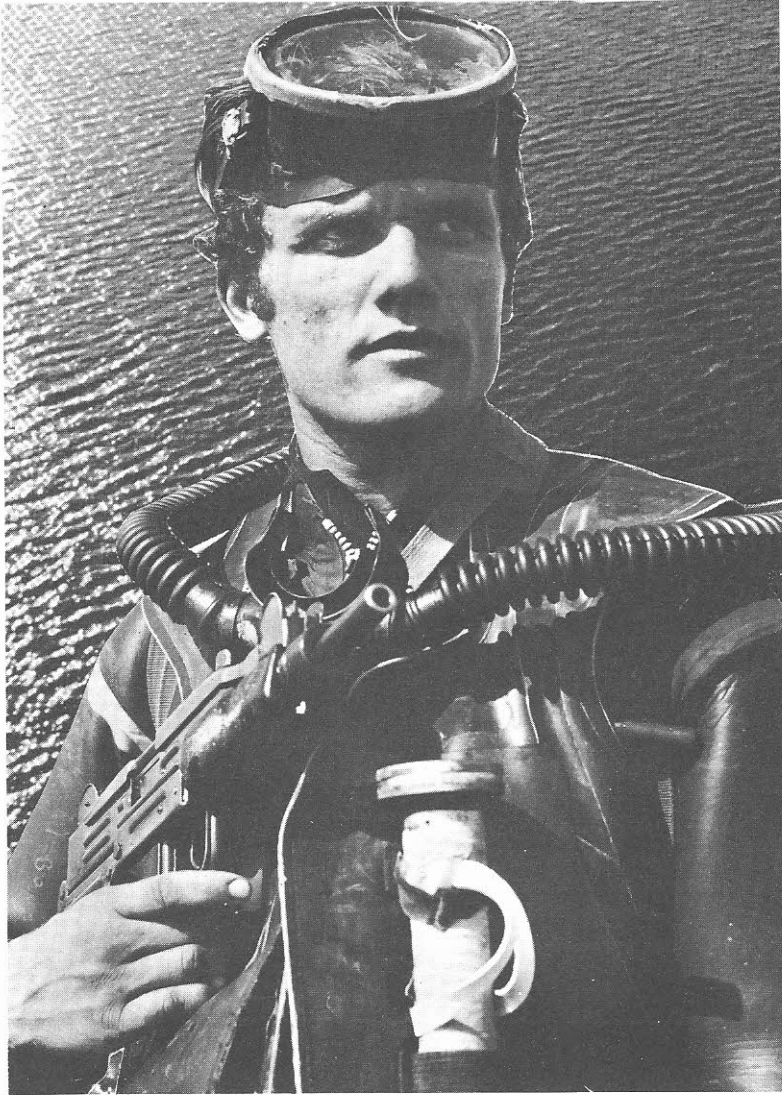
עתה הגיע תורו של המגבר־קול. הסירה החלה לשוטט ליד הכבש המורד, ומלח צעיר, יליד מצרים, פנה בקריאה אל המלחים המצריים: "על כל אנשי הצוות להתרכז בירכתיים, לרבות הפצועים!" רחש קל נשמע מן הסיפון, וצוות האוניה נראה ממחר לעבר מקום הריכוז. הקצין הבכיר ביותר שנמצא על האוניה, נצטווה לגשת לכבש המורד. לרגע שררה דממה מתוחה. איש לא הופיע. המלח חזר על הפקודה, וכעבור רגע נראו שלושה אנשים צועדים בהיסוס רב ממקום הריכוז אל הכבש. "רק הקצין הגבוה בדרגה", נשמעה ההוראה, ושני אנשים נראו חוזרים ברצון ופונים לעבר נקודת הריכוז, ואל הכבש ניגש בהססות מרובה אדם צעיר, מעוטר בשפם שחור ונאה, ידו האחת אוחזת באחרת, שהיתה נתונה בתחושת. האיש עצר ליד המעקה. קצין ושני מלחים קפצו ועלו מן הסירה אל האוניה, נשקם דרוך ומוכן.

השלל" נגרר לנמל חיפה

ינתיים קרבה סירה שניה ובה תגבורת לאנשי צוות ההשתל־טות. אוירה אחוזת חלחלה שררה על הסיפון. השבויים ישבו דומם, ללא נייע, אך עיניהם המתרוצצות באימה ופחד אמרו את אשר חשו בלבם. קרעי פלדת הסיפון, מאות רסיסים פזורים על הגשר ובירכתיים, וגוויות שהיו מוטלות אילמות — כל אלה הוסיפו לקדרות ששררה באוניה המצרית.

הצוות הישראלי הקטן שעלה על האוניה הבוערת מילא תפקידים חיוניים בהצלחה מטביעה. אנשיו הציפו את מחסני התחמושת ומנעו את התפשטות הדליקה אליהם, ריכזו את השבויים בירכתיים, סגרו את שסתומי הקרקעית, עצרו את שקיעת האוניה, והקימו קשר אלחוטי עם השייטת הישראלית. לא עבר זמן רב, ואוניית המלחמה המצרית נגררה לנמל חיפה. הקרב נגד "איברהים אל־אוואל" היה הקרב הימי הראשון אשר נוהל על ידי חיל־הים הישראלי. משמעת, שקט וביטחון איפיינו הצוותים בעת המירדף הרב־מתיחות אחר האויב, רוח קרבית ורמת אימונים גבוהה — בעת ההתמודדות עצמה.

מערכות ים

בטאון חיל הים

קורא יקר!

תפוצת הבטאון "מערכות-ים" הולכת וגדלה, ומדי חודש גדל מספר מנויו. אין תימה בדבר. הגבולות הימיים של ישראל התארכו לאחר מלחמת ששת הימים. כוחנו התפרס לאורך התעלה, מפרץ סואץ והמיצרים, ומשימותיו זכות להד נרחב בקרב הציבור הרחב. ראוי לציון שגם חזירת כלי-השיט של ברית-המועצות לאגן הים התיכון מושכת תשומת לב הולכת וגוברת בקרב דעת הקהל בעולם ובישראל כאחד.

יעודו של בטאון חיל-הים הוא לשקף נאמנה את נושאי היסוד של העוצמה הימית באיזורנו וכן לעמוד על בעיות חיל-הים הקשורות איתם קשר הדוק.

דמי החתמה למנוי מסתכמים ב-4. ל"י לשנה עבור 6 חוברות, סכום קטן לכל הדעות לעומת התמורה הניתנת. בכל גיליון דגם אונייה לבניה עצמית.

נושאי חיל-הים והבעיות הקשורות ב"לוחמת-הים הם מלאי עניין וודאי קרובים לליבך. נשמח איפוא, אם תעביר את ה"טופס הרצ"ב למשרד הבטחון/ההוצאה לאור ותצטרף למנויי "מערכות-ים".

לכב' מח' ההפצה
משרד הבטחון/ההוצאה לאור
רח' ב' מס. 29
הקריה-ת"א.

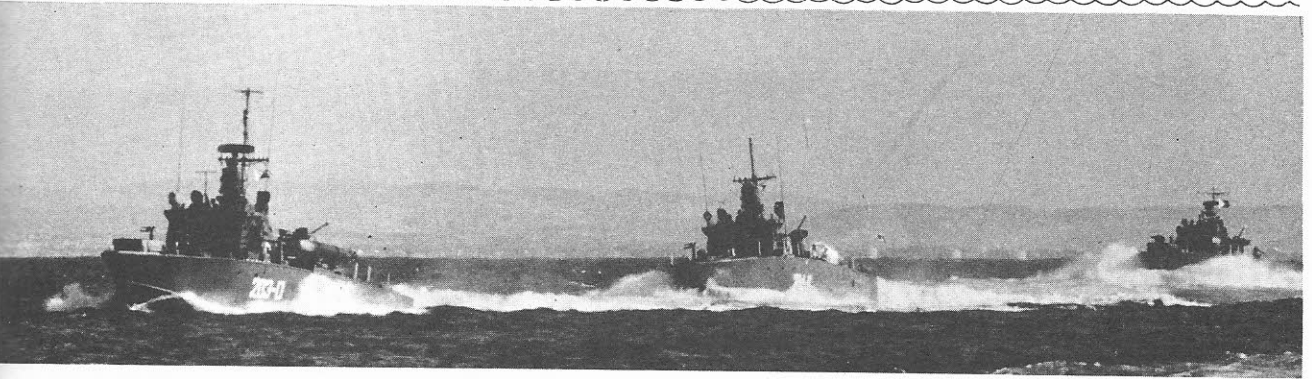
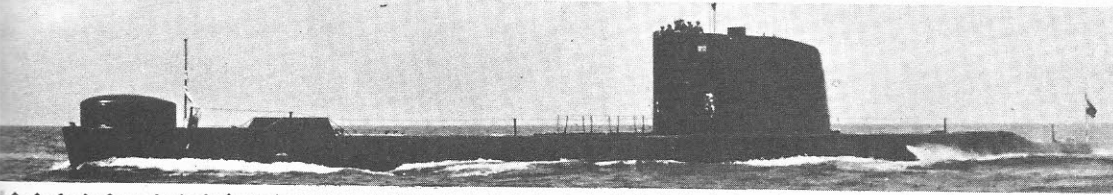
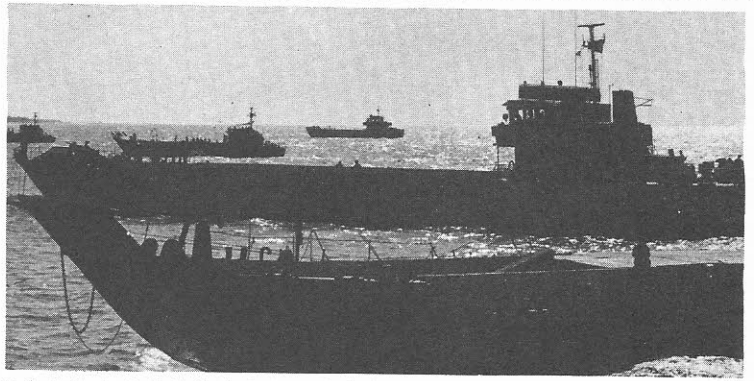
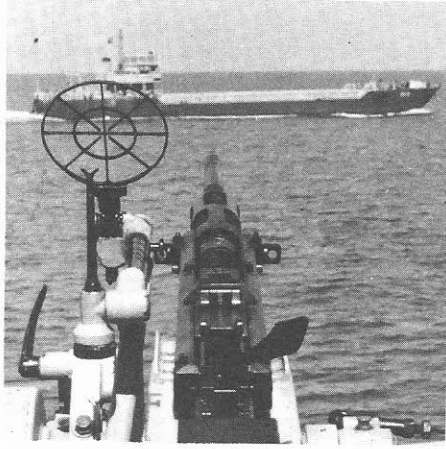
נא להכליל אותי בין מנויי בטאון חיל-הים "מערכות-ים" ולשלחו לפי הכתובת:

שם ומשפחה

רח' מס' שכונה עיר/כפר

רצ"ב סך - 4 ל"י בהמחאת דואר - דמי מנוי לשנה עבור 6 חוברות. לכל חוברת מצורף דגם אונייה לבניה עצמית. החותם על "מערכות-ים" זכאי להנחה של 25% על כל ספרי "מערכות".

תאריך

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

רחוב ב' 29 הקריה, תל-אביב

ששה ימים	5.6.67	צבא הגנה לישראל
ששה ימים	6.6.67	צבא הגנה לישראל
ששה ימים	7.6.67	צבא הגנה לישראל
ששה ימים	8.6.67	צבא הגנה לישראל
ששה ימים	9.6.67	צבא הגנה לישראל
ששה ימים	10.6.67	צבא הגנה לישראל

קורא יקר!

החותם על מנוי של "מערכות-ים" עד ל-28.2.70 — לשנה אחת —
 וכול לרכוש את האלבומים הר"מ בהנחה רבה :

- * אלבום צה"ל מלחמת ששת הימים ב-14 ל"י במקום — 24 ל"י
- * אלבום ח"י לצה"ל ב-8 ל"י במקום — 20 ל"י
- * שני האלבומים ביחד ב-19 ל"י במקום — 44 ל"י

* האלבומים ניתנים לרכישה במשרד הבטחון/ההוצאה לאור/הקריה-
 ת"א/רח' ב' מס. 29 עם הצגת הקבלה של המנוי על "מערכות-ים".

* הזמנת האלבומים באמצעות הדאר התמורה עבור המנוי ל"מערכות-
 ים" והאלבומים תועבר בהמחאת דאר לפי הכתובת הנ"ל בדאר
 רשום. נא לציין את שם הפרטי, שם המשפחה והכתובת בכתב ברור.
 האלבומים ישלחו בדאר חוזר.

פרטים נוספים - טלפונים בת"א : 210509/259165

לכבוד
 משרד הבטחון/ההוצאה לאור
 רח' ב' מס. 29
הקריה, תל-אביב

רצ"ב סך..... עבור :

- מנוי על "מערכות ים" לשנה (6 חוברות) 4.— ל"י
- אלבום צה"ל (מלחמת ששת הימים) 14.— ל"י
- אלבום ח"י לצה"ל 8.— ל"י
- שני האלבומים הנ"ל 19.— ל"י

נא לשלוח לפי המען :

שם ומשפחה

עיר/כפר

שכונה

מס'

רח'

תאריך.....

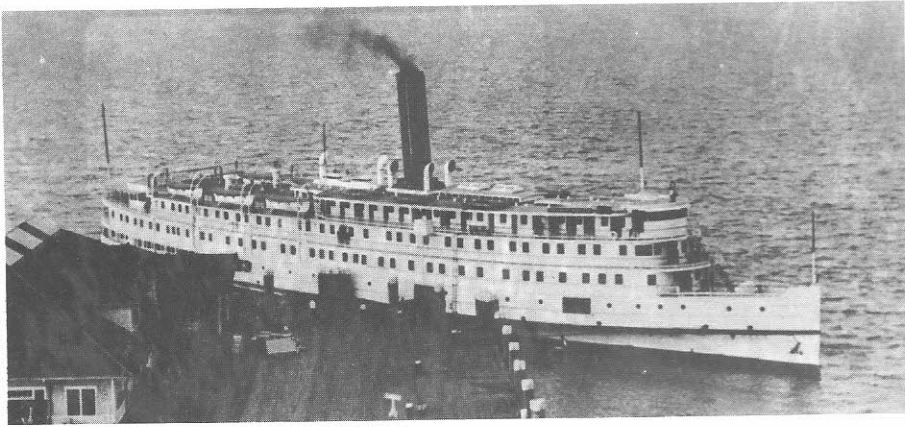
צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

הוצאה-לאור — משרד-הבטחון

החותמים על „מערכות ים”
זכאיים להנחה של 25%
על כל ספרי „מערכות”

אוניית הקיסור "פרינסיס וורפילד" בארה"ב
בשנת 1939. נרכשה על ידי "המוסד לעלייה
ב"...

האוניה מחוץ למים הטריטוריאליים של ארץ-ישראל וכיוונוה
לנמל חיפה. השתלטות האנגלים על האוניה והורדת המעפילים
ממנה הביאו להתנגשות אלימה, אשר גרמה למותם של שלושה
מעפילים ולפציעתם של שלושים אחרים. לאחר מאבק משפטי
פסק בית הדין העליון של המנדט הבריטי שיש לגרשם מהארץ.
הם הוחזרו לצרפת, לנמל קטן ליד מארסיי, בשלוש אוניות גירוש
בריטיות. אמנם ניתנה להם הרשות להשתקע בצרפת, אך בעומדם
על החלטתם הנחושה לא לרדת הוסעו לנמל האמבורג והורדו
שם בכוח.

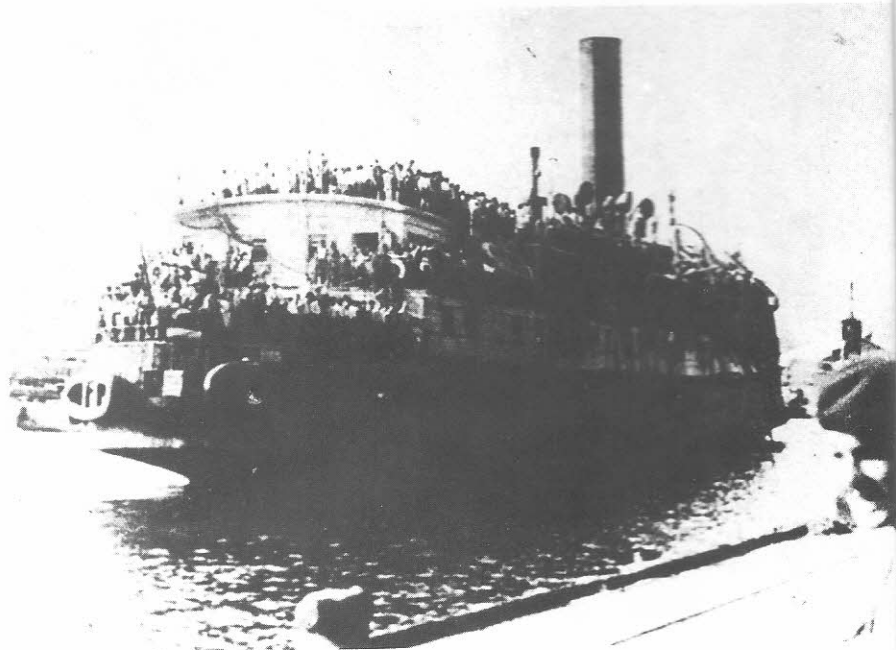
"יציאת אירופה תש"ז" הועמדה ליד שובר הגלים בקרב
אוניות "צי הצללים", וכשפרצה בה שריפה בראשית שנות ה-50 —
נגרה אל מחוץ לנמל וטבעה בחוף "שמן". היא נרשמה בספר
תולדות ההעפלה כציון דרך במאבקם המר והנוקשה של היהודים
על זכותם לעלות לארץ-ישראל.

יולי 1947 הפליגה אוניית המעפילים "יציאת אירופה תש"ז"
מהנמל הצרפתי להיסט כשעל סיפונה 4554 נפש יוצאי ארצות
אירופה וצפון אפריקה. היא יצאה מהנמל חרף מכשולים רבים
ולמרות התערבותם העוינת של האנגלים, אשר ניסו למנוע הפלגתה
לישראל.

האוניה נבנתה בשנת 1928 בארה"ב. עוצמת מנועי הקיטור
שלה הגיעה ל-2,800 כוח-סוס ומהירותה — ל-15 קשר. היא
שימשה תחילה כאוניית נוסעים לאורך נהרות ארה"ב, ובשנת
1946 נרכשה על ידי "המוסד לעלייה ב" לשם הבאת מעפילים
לארץ-ישראל. משום שלא היתה בנוייה להפלגות ממושכות בים
נתקלה בקשיים רבים בהסעתם.

"יציאת אירופה תש"ז" עשתה דרכה לישראל בליווי מתמיד
של אוניות סלחמה בריטיות, אשר שמו עליה מצור, השתלטו על

...והוסבה לאוניית-מעפילים. שמה שונה ל"
"יציאת אירופה תש"ז" (אקסודוס 1947). כאן
היא ליד שובר הגלים בחיפה, לפני הגירוש.

מערכות ים
בטאון חיל הים

**הנועזים
לקומנדו
הימי**